

Institut pro kriminologii
a sociální prevenci

Simona Diblíková a kol.

Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2018

Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2018

Simona Diblíková a kol.

Autorský kolektiv:

JUDr. Simona Diblíková (vedoucí autorského kolektivu, úvod, kapitola I, resumé)

PhDr. Martin Cejp, CSc. (kapitola V)

JUDr. Jana Hulmáková (kapitola II, kapitola III – část věnovaná sankční politice)

Mgr. et Mgr. Tereza Raszková (kapitola VI)

JUDr. Michaela Roubalová, Ph.D. (kapitola VII)

PhDr. Miroslav Scheinost (kapitola IV)

PhDr. Kazimír Večerka, CSc. (kapitola III)

Mgr. Petra Zhřivalová, Ph.D. (kapitola VI)

Recenzenti:

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D. – Univerzita J. A. Komenského, Praha

PhDr. Marcela Moulisová, Ph.D. – Policejní akademie, Praha

Technická spolupráce:

Lucie Černá

Obsah

Úvod	7
I. Trendy kriminality v České republice v roce 2018	11
II. Trestní a sankční politika v České republice v letech 2008 až 2018	31
III. Kriminalita osob mladších 18 let	49
IV. Trestná činnost cizích státních příslušníků na území České republiky	67
V. Organizovaný zločin v České republice v roce 2018	91
VI. Vývojové trendy výkonu trestu odnětí svobody nepodmíněně v letech 2008–2018	107
VII. Data o obětech trestné činnosti	121
Resumé	125
Summary	131
Použitá literatura a zdroje	139
Přílohy	143

Úvod

I v závěrečném roce práce na výzkumných úkolech zastřešených Střednědobým plánem na léta 2016–2019 vydává Institut pro kriminologii a sociální prevenci tradiční publikaci **Analýza trendů kriminality v České republice**. Tento pravidelný výstup spadá obsahem pod výzkumný záměr *Sledování a analýza vývojových trendů kriminality, s ní souvisejících sociálně patologických jevů a podmiňujících kriminogenních faktorů, na něž je třeba v trestní politice reagovat*. Interpretace údajů o stavu trestné činnosti v konkrétním roce i kontextu delšího časového vývoje patří do náplně IKSP téměř tři desetiletí.

Podoba tzv. ročenky se v průběhu let modifikovala, v současnosti si klade za cíl mapovat trendy v kriminalitě komplexněji. Využívá data napříč soustavou trestní justice, od policejních statistik přes justiční (zahrnující ne/standardizované sestavy a přehledy státních zastupitelství a soudů ze systému CSLAV, případně konfigurované na zakázku oddělením justiční analýzy a statistiky Ministerstva spravedlnosti) až po údaje z vězeňských almanachů. Obvyklou součástí bývaly informace o obětech trestné činnosti, nicméně v posledních několika letech nejsou bohužel v podobě pro hodnotnou analýzu dostupné (blíže v odborné poznámce). Z dalších materiálů jsou vytěžovány roční Zprávy Nejvyššího státního zastupitelství o činnosti státního zastupitelství a rovněž každoročně publikovaná Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území ČR ve srovnání s předchozím rokem, kterou předkládá Ministerstvo vnitra. Vybraná statistická data z činnosti Probační a mediační služby ČR jsou k dispozici na jejích webových stránkách.

Co se týče kontinuity časových řad, u policejních statistik je nutno opětovně poukázat na transformaci evidenčně statistického systému kriminality PČR od roku 2016, kdy je stíhaným osobám započítávána veškerá trestná činnost, nikoli jen nejzávažnější trestný čin. Další změna se dotkla výpočtu věku stíhané osoby (viz předchozí Analýzy TK). Obě významné úpravy je třeba brát v úvahu při deskripci i výkladu prezentovaných dat.

První část publikace vychází právě především ze statistik Policie ČR a komentuje základní **údaje o kriminalitě** v roce 2018, meziroční srovnání a změny za posledních deset let. Zabývá se strukturou trestné činnosti, podrobněji zejména kriminalitou majetkovou, hospodářskou a násilnou; a geografickými ukazateli včetně indexu kriminality. Dále jsou zde uváděny informace o pachatelích v členění podle pohlaví, věku, recidivy a nejfrekvencovanějších trestných činech. Součástí je i interpretace dat o sebevraždách.

Druhá kapitola přináší pohled na **vývoj trestní a sankční politiky** v letech 2008–2018 v České republice. Jsou zde prezentovány trendy u osob stíhaných, obžalovaných a odsouzených, vývoj aplikace zkráceného přípravného řízení a využívání odklonů. Blíže se věnuje užití některých odklonů s restorativními prvky. Nabízí přehled struktury ukládaných sankcí, zaměřuje se detailněji na peněžitý trest a trest domácího vězení, pozornost soustředí na nepodmíněný trest odnětí svobody včetně vývoje počtů vězněných osob, kdy jsou tato čísla v evropském kontextu stále velmi vysoká. Zabývá se též trestáním právníků osob.

Dvě specifické kategorie pachatelů a trendy v jimi páchané trestné činnosti mapují následující části. Jedná se o analýzu kriminality osob do 18 let, tj. **mladistvých a dětí do 15 let**, a **cizích státních příslušníků** v ČR.

Tradiční součástí knihy jsou i aktuální výstupy za rok 2018 ohledně profilů **organizovaných zločineckých skupin** operujících na území ČR. Dotazování expertů ze speciálních policejních a celních útvarů probíhá od roku 1993, kdy tito vyslovují kvalifikované odhady o typu činnosti, stupni rozvinutosti skupin organizovaného zločinu a o podílu a aktivitách žen, externistů a cizinců v nich.

Nově zařazená kapitola věnovaná tendencím ve **výkonu trestu odnětí svobody nepodmíněně** monitoruje charakteristiky a vývoj za posledních deset let jak mezi populací vězňů, tak u zaměstnanců Vězeňské služby ČR.

Přílohy ve formě tabulek a grafů na závěr celé studie doplňují k jednotlivým kapitolám ještě další informace a statistická data.

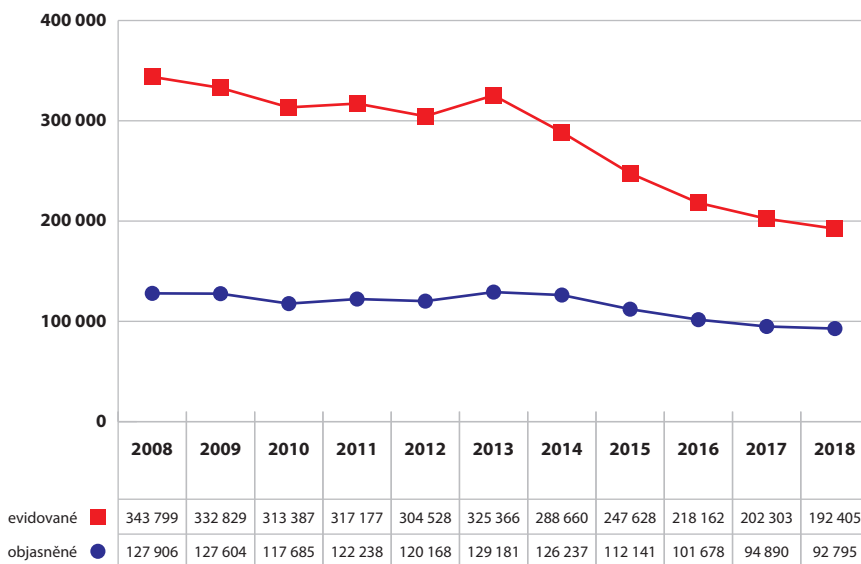
I.

Trendy kriminality v České republice v roce 2018

Na základě dat z policejních statistik¹ potvrdil rok 2018 dlouhodobý (vyjma roku 2013) pokles evidované trestné činnosti v České republice. Počet registrovaných skutků se snížil pod hranici 200 000, evidováno bylo celkem 192 405 trestných činů. Jedná se např. o méně než poloviční počet oproti začátku nového tisíciletí (rok 2000 – 391 469 registrovaných tr. činů) a o pokles oproti roku předchozímu o 5 % (tj. o 9 898 skutků).

Absolutní počet objasněných skutků zaznamenal korespondující pokles o zhruba 2 % (92 795 skutků oproti 94 890 v roce 2017), stejně tak počet objasněných skutků celkem (pokles o 2 210 skutků; – 2 %). Procento objasněnosti trestné činnosti se nicméně v roce 2018 lehce navýšilo – o 1,3 % na 48,2 %. Narůstající nebo stabilní procentní podíl roční bilance objasněnosti je dán celkovým poklesem počtu evidovaných činů, ze kterých je míra objasněnosti vypočítávána.

Graf 1: Trestné činy evidované Policií ČR v letech 2008–2018

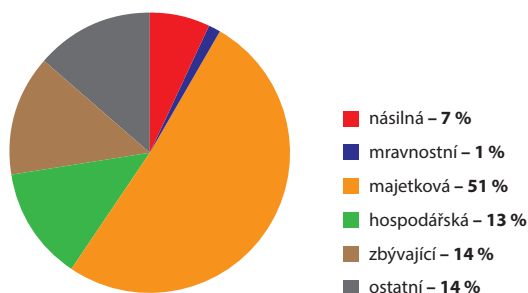

Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR

Ve struktuře kriminality nadále dominuje majetková trestná činnost, proti zákonem chráněnému zájmu – majetku je spáchána více než polovina všech registrovaných trestných činů. Byť ve srovnání s minulými lety je možno zaznamenat pokles o jeden (2016) či dva (2017) procentní body, s přesunem do kriminality ostatní a zbývající.

1 Terminologie kriminálních statistik Policie ČR (takticko-statistická klasifikace – TSK) má specifickou strukturu a ne vždy se přesně shoduje s terminologií trestního zákoníku.

Graf 2: Struktura kriminality v roce 2018² v %

Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR

Shodně 14 % se na celkovém schématu podílejí tzv. zbývající a ostatní kriminalita. Ostatní kriminalita zahrnuje především trestné činy maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání, podílnictví, výtržnictví, sprejerství a drogové trestné činy. Do zbývající kriminality je dle členění PČR řazeno např. zanedbání povinné výživy, poškozování cizích práv, ohrožování pod vlivem návykové látky a dopravní nehody silniční. Tyto trestné činnosti tvoří tedy více než čtvrtinu registrované kriminality a vykazují vysokou míru objasněnosti – zbývající TČ cca 86 %, ostatní nad 75 %. Stíhané a vyšetřované osoby za oba tyto typy trestné činnosti tvoří víc jak polovinu celkového počtu stíhaných osob. Úhrnem bylo v roce 2018 stíháno a vyšetřováno pro tyto skutky zhruba 43 tis. osob, výrazně více než za kriminalitu majetkovou (celkem cca 22 tis. osob), což je stejné jako v předchozích letech. V tomto monitorovaném roce bylo navíc stíháno více osob i jen za zbývající trestnou činnost (cca 23 tis.).

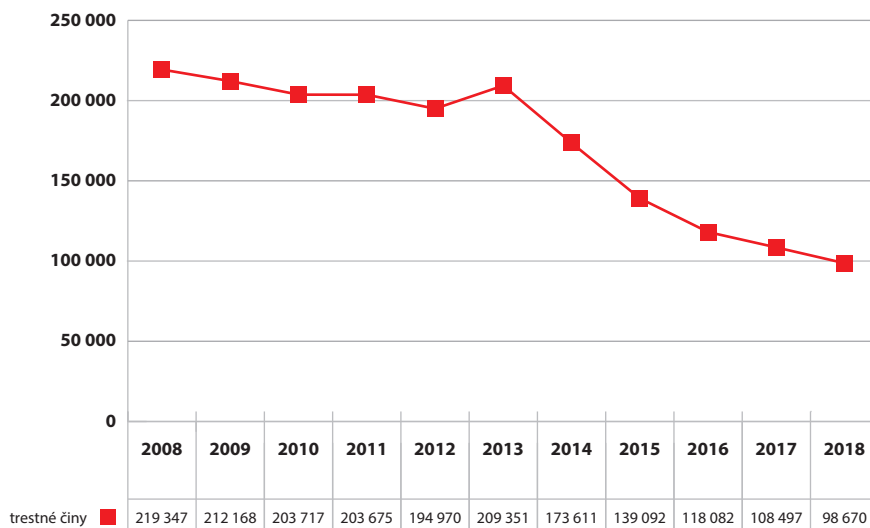
Třetí co do podílu je hospodářská kriminalita s nadpoloviční objasněností. Rok 2018 představuje snížení nápadu i počtu objasněných skutků mezi 5 a 6 %. Cca čtvrtinu hospodářských trestných činů představuje trestný čin neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku (§ 234 TrZ).

Násilná kriminalita představuje 7 %, mravnostní kriminalita je zastoupena minimálně – 1 %.

U **majetkové kriminality** nastal meziročně opět další, 9% pokles zjištěných trestných činů, a to o 9 827 skutků. Zajímavá paralela s rokem předcházejícím, kdy šlo o obdobný úbytek skutků – celkem o 9 585. Majetková kriminalita se vyznačuje nejnižší, zhruba čtvrtinovou objasněností, ta v roce 2018 těsně přesáhla 26 %.

2 Graf 2 ukazuje rozložení typů kriminality podle policejního členění, jež však není totožné s dělením podle jednotlivých hlav zvláštní části trestního zákoníku.

Graf 3: Majetková trestná činnost v letech 2008–2018 (dle dělení Policie ČR)

Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR

Nejčastěji zastoupeny jsou krádeže prosté, ty činí 60 % majetkových deliktů, zaznamenaný byl 10% pokles nápadu (– 6 663 skutků). Objasněnost se pohybuje díky mírnému nárůstu (+ 1,4 %) v hodnotách přes 27 %. Krádeže vloupáním tvoří pětinu registrovaných majetkových trestných činů, objasněnost byla stejná jako v roce předchozím, pod 24 %. Pokles evidovaných skutků činil více než 12 %. Ostatní majetková kriminalita zahrnuje podle policejní takticko-statistické klasifikace např. podvody, zpronevěry, poškození cizí věci, neoprávněné užívání cizí věci, zatajení věci či pytláctví a tvoří 18 % evidované majetkové trestné činnosti.

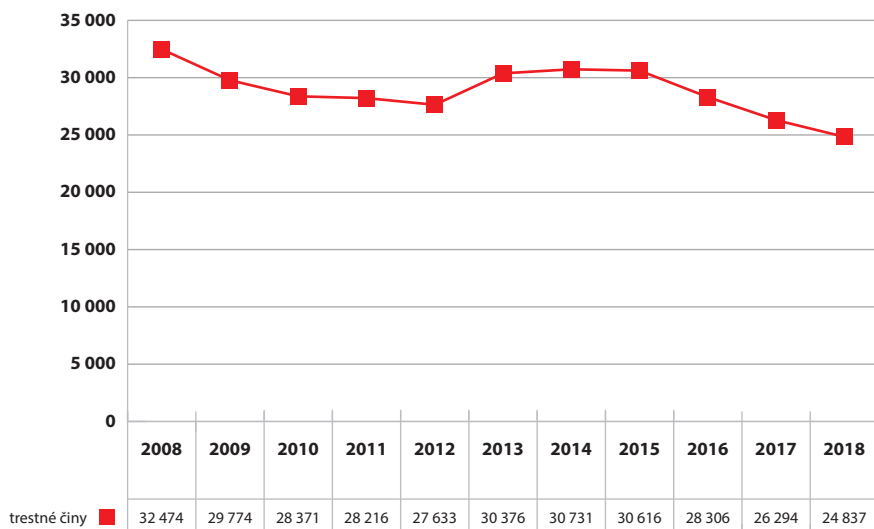
Pokles u počtu vloupání do bytů a rodinných domků v roce 2018 činil 13,8 % resp. 13,4 %. Jako v minulých letech jsou nejčastěji předmětem zájmu zlodějů peníze, šperky a elektronika, přetrvává negativní průvodní jev krádeží střelných zbraní. Pokračuje i trend tipování objektů na základě informací ze sociálních sítí. Pachatelé bývají převážně osoby opakovaně trestané a/nebo se jedná o skutky v souvislosti s užíváním omamných a psychotropních látek.

Na poli majetkové trestné činnosti páchané na seniorech lze ve srovnání s rokem 2017 vysledovat určitý pokles. Dopouštějí se jí nejen jednotlivci, ale i organizované skupiny (často rodinné klany), včetně zahraničních. Mezi nejčastější kriminální činy proti této zranitelné skupině obyvatel stále patří podvod, krádež a krádež vloupáním – za využití lsti. Nadále je „oblíbená“ a obměňovaná doprovodná legenda s falešným příbuzným, který potřebuje finanční hotovost.

Dlouhodobý pokles je vykazován na úseku „auto-moto“ kriminality, ubylo krádeží dvoustupých (zde výrazně o 18 %) i jednostupých (– 2,5 %) motorových vozidel, méně se kradou věci z aut (– 7 %) a takřka o pětinu i součástky motorových vozidel (– 18 %). Zde

se trend oproti roku 2017 obrátil, tenkrát šlo o 10% nárůst těchto skutků. Jediný zvýšený nápad trestné činnosti (o 8 %) byl zaznamenán v rámci mezinárodní kamionové přepravy, kdy se jedná o vzorec zcizení zboží z nákladových prostor kamionů během povinné přestávky řidiče. (MV, 2019)³

Graf 4: Hospodářská trestná činnost v letech 2008–2018 (dle rozdělení Policie ČR)

Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR

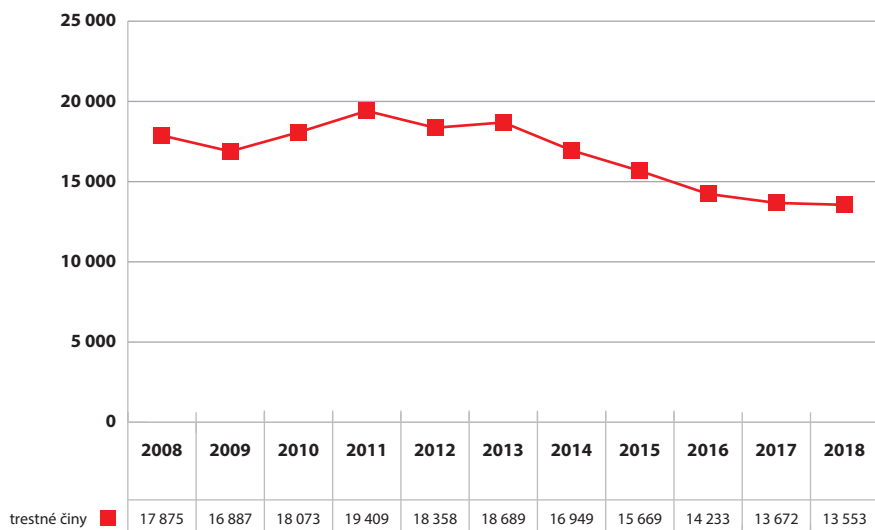
U registrované **hospodářské kriminality** byl vykázán pokles i v roce 2018, a to o 5,5 %, nižší byla i způsobená škoda – přes 10,6 mld. Kč (např. oproti cca 19 mld. Kč v roce 2016). Největší díl škod mají na svědomí trestné činy zkrácení daně, podvod a zneužívání informací a postavení v obchodním styku. Z kvantitativního hlediska jsou v roce 2018 dominantní (kromě výše zmíněného neoprávněného držení platebního prostředku) trestné činy úvěrového podvodu, podvodu a zpronevěry.

Předmětem zájmu NCOZ⁴ zůstávají dotační podvody, trestná činnost související se zadáváním veřejných zakázek, zneužíváním pravomoci a s korupcí. Pozornost Policie ČR je věnována též oblasti daňové kriminality, zejména krácení DPH, podezřelým obchodům a nelegálním trhům s určitými komoditami (minerální oleje, tabákové výrobky, líh), trestné činnosti proti duševnímu vlastnictví, hazardu a praní špinavých peněz.

3 Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2018 (ve srovnání s rokem 2017), MVČR 2019, www.mvcr.cz.

4 Národní centrála proti organizovanému zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování

Graf 5: Násilná trestná činnost v letech 2008–2018 (dle rozdělení Policie ČR)

Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR

Násilná kriminalita v roce 2018 meziročně rovněž poklesla, ale jen o necelé 1 % (rok 2017 úbytek o 4 %), s objasněností 70 %. Počet spáchaných vražd klesl v roce 2018 o 30 skutků na hodnotu 116, což je nejnižší číslo za posledních třicet! let a čtvrtý nejmenší počet registrovaných vražd od počátku evidence v roce 1974⁵. Snížila se však také objasněnost, a to pod 90 %, v absolutních číslech dokonce o čtvrtinu v porovnání s rokem minulým.

Tabulka 1: Vraždy 2018 – trestné činy, objasněnost, stíhané osoby

Druh vraždy	Loupežné	Sexuální	Motivované osobními vztahy	Na objednávku	Novorozence	Ostatní	Celkem
Zjištěno celkem TČ	6	1	65	0	0	44	116
Objasněno	4	1	62	0	0	37	104
Stíháno osob	4	0	64	0	0	44	112
Z toho:							
– Recidivisté	2	0	22	0	0	9	33
– Ženy	0	0	8	0	0	8	16
– Muži	4	0	56	0	0	36	96
– Mladiství	0	0	2	0	0	3	5

Zdroj dat: Statistický výkaz Policejního prezidia ČR

Více než polovina vražd v roce 2018 byla motivována osobními vztahy, celkem 65. Příčinou bývá nesoulad v partnerských vztazích, snaha o zisk finanční hotovosti, existuje korelace s vydíráním, prostitucí a ziskem drog. Častá je brutalita při pokusech i dokonalejších skutcích. (MV, 2019) Recidivisté tvořili tradičně zhruba polovinu všech pachatelů vražd (ještě v roce 2014), v současnosti je to méně než třetina – oproti roku 2017 pokles o dalších 5 %.

Na úseku loupeží⁶ došlo ve srovnání s rokem 2017 o trojnásobný procentní pokles (12%), bylo spácháno 1 376 těchto trestných činů. Velice výrazným se však jeví procentuální nárůst počtu loupeží spáchaných na finančních ústavech a jejich pobočkách – o 43 %, nicméně se jedná o 30 skutků (s nárůstem o 9 oproti roku předchozímu).

Je konstatováno⁷ přetrvávání trendu pouličních loupežných přepadení osamělých chodců, dalším cílem pachatelů jsou benzínové pumpy, herny, zlatnictví apod., nebo i oloupení obětí přímo v jejím obydlí. Zaznamenán je nárůst podílu pachatelů – cizinců na násilné kriminalitě, zejména u úmyslného ublížení na zdraví (o 11 %) a podíl organizovaných skupin ze zahraničí právě na loupežích u finančních ústavů.

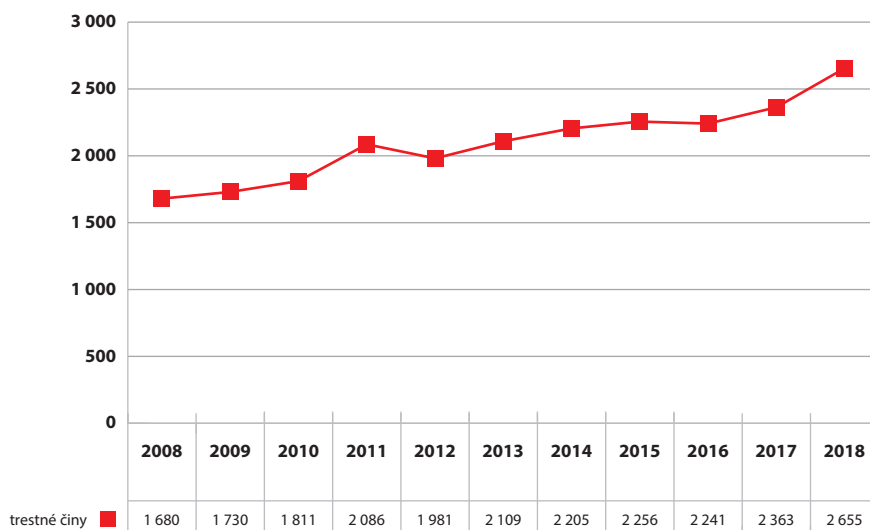
Počty skutků **mravnostní kriminality** naopak pokračují v růstu, rok 2018 jich zaznamenal o 12 % více (celkem 2 655), objasněnost se pohybovala okolo 66 %. Nejčastějším trestným činem bylo znásilnění (v průměru 600 skutků ročně, tentokrát nárůst o 53 skutků na 651), ostatní mravnostní trestné činy (649 registrovaných skutků, nárůst o třetinu) a pohlavní zneužívání ostatní (zde zhruba šestiprocentní pokles na 630, zatímco v roce 2017 to byl nejčtetnější delikt z mravnostní kriminality). Markantní navýšení vykázaly tzv. ostatní pohlavní úchytky⁸ – o téměř 46 % na 405 skutků. Monitorováno je páchaní mravnostní trestné činnosti prostřednictvím sociálních sítí. (MV, 2019)

6 Viz Příloha č. 5.

7 MV, 2019

8 terminologie dle položek TSK Policie ČR, dle TrZ spadají tyto skutky pod výtržnictví (§ 358)

Graf 6: Mravnostní trestná činnost v letech 2008–2018 (dle rozdělení Policie ČR)

Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR

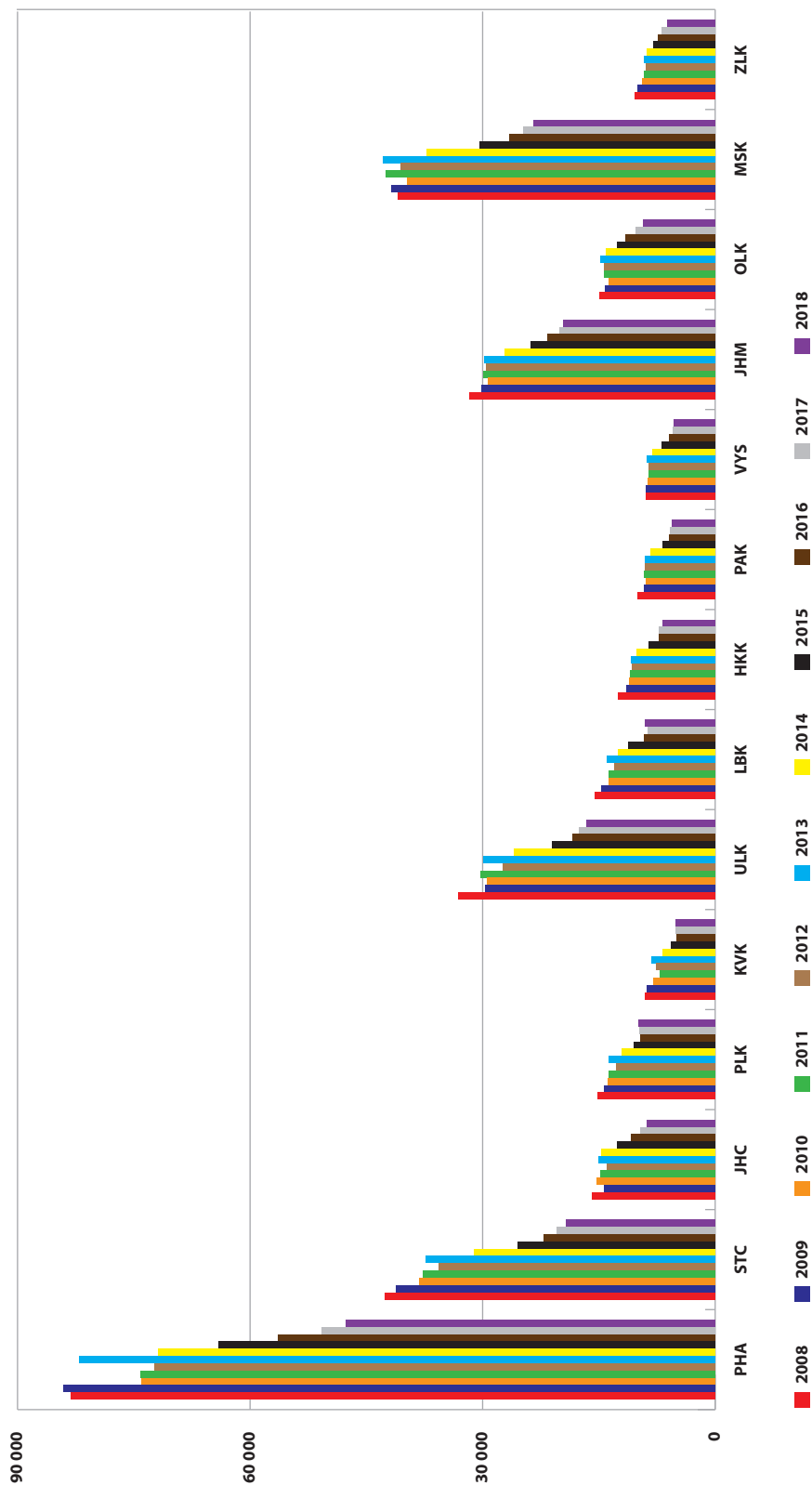
Co se týče **geografického rozložení kriminality**, nejvyšší podíl celorepublikového nápadu (24,7 %) má obdobně jako v předchozích letech hlavní město Praha. Nelze však v tomto ohledu pominout specifika metropole s mnoha výraznými kriminogenními faktory (cizinecký ruch, vysoká hustota obyvatelstva, anonymita pachatelů trestné činnosti, koncentrace problematických osob, rozsáhlá obchodní síť a příležitosti, které skýtá apod.).

Pořadí krajů doznalo lehké změny, po Praze s takřka čtvrtinovým nápadem následuje tradičně Moravskoslezský kraj s 12 %, ale třetí co do nápadu kriminality byl v roce 2018 kraj Jihomoravský s podílem nepatrně přes 10 %. Značnou měrou je zastoupen i kraj Středočeský kraj s 10 %, jenž byl tedy oproti předchozím letům předstižen nápadem kraje Jihomoravského. Významná část nápadu je registrována také v Ústeckém (přes 8 %) a Plzeňském (nad 5 %) kraji. Ostatní kraje se podílejí méně než 5 procenty. Nejnižší podíl na celkové kriminalitě vykazuje shodně s minulými obdobími Karlovarský kraj s 2,6 %, dále kraj Vysočina a Pardubický kraj (pod 3 %).

V převážné většině krajů byl v roce 2018 zaznamenán pokles kriminality, s výjimkou krajů Libereckého (zde signifikantnější nárůst o 4,5 %; + 393 skutků) a Plzeňského (méně výrazný 2% nárůst; + 196 skutků). Nejvyšší kvantitativní úbytek vykázaly kriminalitou nejzatíženější územní celky – Praha (méně o cca 3100 skutků; – 6 %) a kraj Moravskoslezský (pokles o cca 1300 skutků, tj. 5 %). Procentuálně výrazný pokles byl dosažen také ve Středočeském kraji (– 6 %).

Nejvyšší objasněnost vykázal kraj Zlínský – 68,5 %, o rok dříve to byl kraj Karlovarský, který je po mírném propadu třetí s objasněností nad 67 %. Téměř 68% úspěšností disponuje kraj Jihočeský.

Graf 7: Trestná činnost v jednotlivých územních celcích v letech 2008 až 2018

Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR, podklady Policejního Prezídia ČR, odbor věcných gescí a statistik

Tabulka 2: Trestná činnost na 1 000 obyvatel podle územního členění v České republice v roce 2018

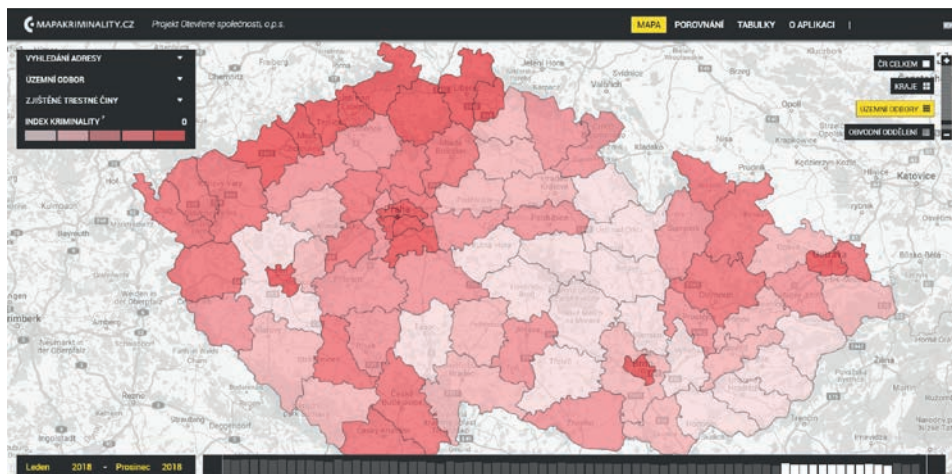
	Trestné činy evidované policií	Počet obyvatel k 1. 1. 2019	Trestné činy na 1000 obyvatel	Pořadí podle zamořenosti území kriminalitou
Česká republika	192 405	10 649 800	18,07	
Praha	47 601	1 308 632	36,37	1
Středočeský kraj	19 210	1 369 332	14,03	9
Jihočeský kraj	8 861	642 133	13,80	10
Plzeňský kraj	9 923	584 672	16,97	5
Ústecký kraj	16 560	820 789	20,18	3
Královéhradecký kraj	6 723	551 021	12,20	11
Jihomoravský kraj	19 562	1 187 667	16,47	7
Moravskoslezský kraj	23 465	1 203 299	19,50	4
Olomoucký kraj	9 332	632 492	14,75	8
Zlínský kraj	6 199	582 921	10,63	13
Vysočina	5 312	509 274	10,43	14
Pardubický kraj	5 558	520 316	10,68	12
Liberecký kraj	9 065	442 356	20,49	2
Karlovarský kraj	5 034	294 896	17,07	5

Zdroj dat: Ročenka ČSÚ, podklady Policejního Prezidia ČR, odbor věcných gescí a statistik

Tzv. **index kriminality** (viz tabulka 2) je poměr počtu trestných činů k počtu obyvatel (zde na 1 000 obyvatel), též označovaný jako zatíženost kriminalitou. Je tradičně nejvyšší v Praze, následuje Liberecký a Ústecký kraj. Moravskoslezský kraj, který byl často hned za Prahou, tentokrát figuruje až na čtvrtém místě. Nejnižší hodnoty má Vysočina, Zlínský a Pardubický kraj. Karlovarský kraj, který zaznamenává nejnižší počet trestných činů v republice vůbec, je v indexu kriminality na místě pátém. Středočeský kraj naopak, byť počtem trestných činů drží třetí místo, je v zamořenosti kriminalitou až devátý.

Data z oficiální policejní statistiky o trestné činnosti zpracovává do (geo)grafické podoby ProPolice/Otevřená společnost, o. p. s. na webu mapakriminality.cz. V aplikaci jsou volitelná různá nastavení, např. časové období, typ TČ, regionální členění atp. Index kriminality za rok 2018 (počet zjištěných skutků za zvolené období, zde přepočtený na 10 000 obyvatel) a v dělení dle územních odborů Policie ČR se pohybuje od 79,5 (Vyškov) do 624 (Praha I) a je ve srovnání s minulým rokem trochu nižší (84 – 625). Pro srovnání, zatíženost kriminalitou v celé České republice dosáhla čísla 183,5 (v roce 2017 to bylo 193).

Obr. 1: Index kriminality na 10000 obyvatel dle územních odborů Policie ČR – 2018

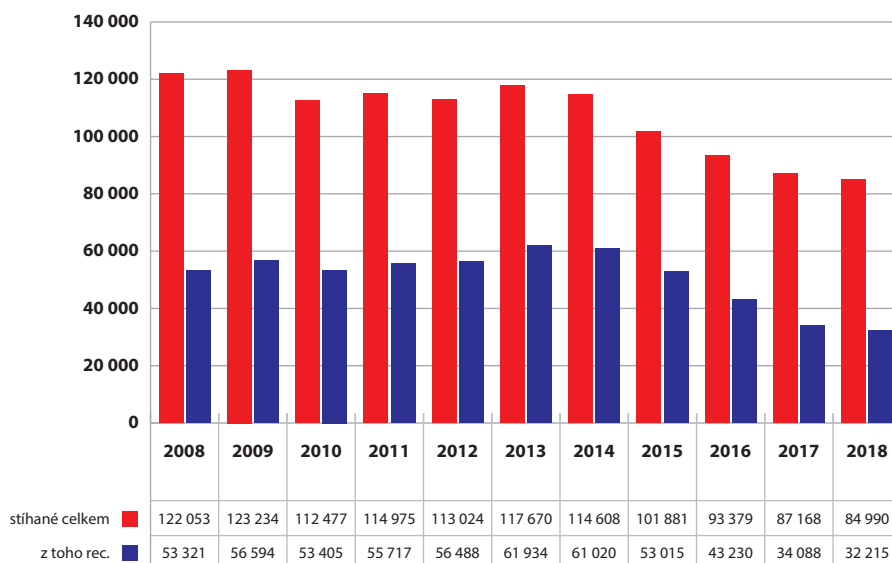
Zdroj: www.mapakriminality.cz

Údaje o tzv. známých pachatelích trestné činnosti vycházejí (mohou vycházet) pouze z objasněné kriminality. V roce 2018 bylo pro trestnou činnost v České republice **stíháno a vyšetřováno**⁹ 84 990 osob (ve srovnání s předchozím rokem pokles o 2,5 %), z toho tvořili recidivisté¹⁰ 38 %. I s ohledem na celkový pokles počtu stíhaných osob jde o výrazný úbytek této kategorie pachatelů. Ještě v roce 2015 se recidivisté podíleli na spáchaných trestných činech nadpoloviční většinou (52 %), od té doby je zaznamenáván pokles, byť v absolutních číslech v meziročním srovnání 2017 a 2018 ne tak markantní jako mezi roky 2015, 2016 a 2017. Za rok 2018 se ale jedná o nejnižší absolutní číslo za posledních deset let. V roce 2018 spáchali **recidivisté** 41 096 trestných činů, oproti předešlému období je to o 2 246 skutků méně (– 5,5 %).

9 Od roku 2016 provozovatel evidenčně statistického systému kriminality přistoupil k poměrně rozsáhlé rekonstrukci statistiky PČR. Tato rekonstrukce se týká především počtů stíhaných osob. Před rokem 2016 byla stíhaným osobám započítávána pouze nejzávažnější trestná činnost. Tzn., spáchala-li osoba v rámci jednoho ČTS např. tr. čin vraždy a zároveň krádeže, byla započítána pouze do vražd, krádež byla ignorována. Od roku 2016 je započítávána **veškerá** trestnou činnost.

10 Recidivistou ve smyslu policejní statistiky je pachatel úmyslného trestného činu, který byl již za jiný úmyslný trestný čin dříve odsouzen = **opakovaně trestaná osoba**.

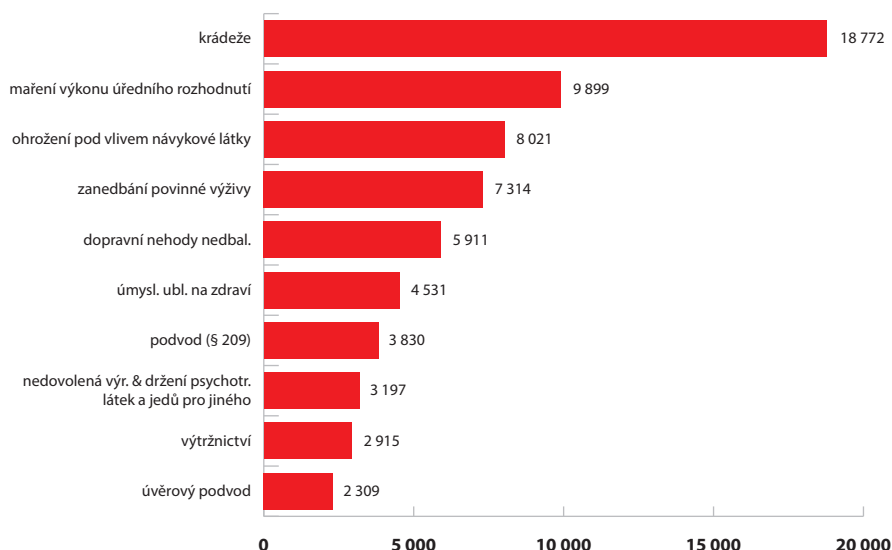
Graf 8: Osoby stíhané a vyšetřované Policií ČR v letech 2008–2018

Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR

Graf 9 ukazuje pořadí **deseti nejčastěji páchaných trestných činů se známým pachatelem** za rok 2018 (tj. v poměru k celkovému počtu cca 85 tis. známých pachatelů). Nejčastěji páchaným trestným činem zůstávají krádeže, druhým nejfrekventovanějším skutkem je opět maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání. Oproti minulému roku předstihlo ohrožení pod vlivem návykové látky v četnosti trestný čin zanedbání povinné výživy. Jinak se obsahově desítka nejčastěji páchaných trestných činů podle policejní klasifikace neměnila, pouze tedy jejich pořadí – v četnosti ještě například trestný čin výtržnictví překonal počty úvěrových podvodů.

Graf 9: Počty pachatelů stíhaných Policií ČR za 10 nejčastěji se vyskytujících objasněných trestných činů za rok 2018

*Vysvětlivka: podvod dle § 209 TZ je zde součtem dvou skupin dle dělení Policie ČR v závislosti na jejich skutkové podstatě: HTC – hospodářská trestná činnost a MTČ – majetková trestná činnost

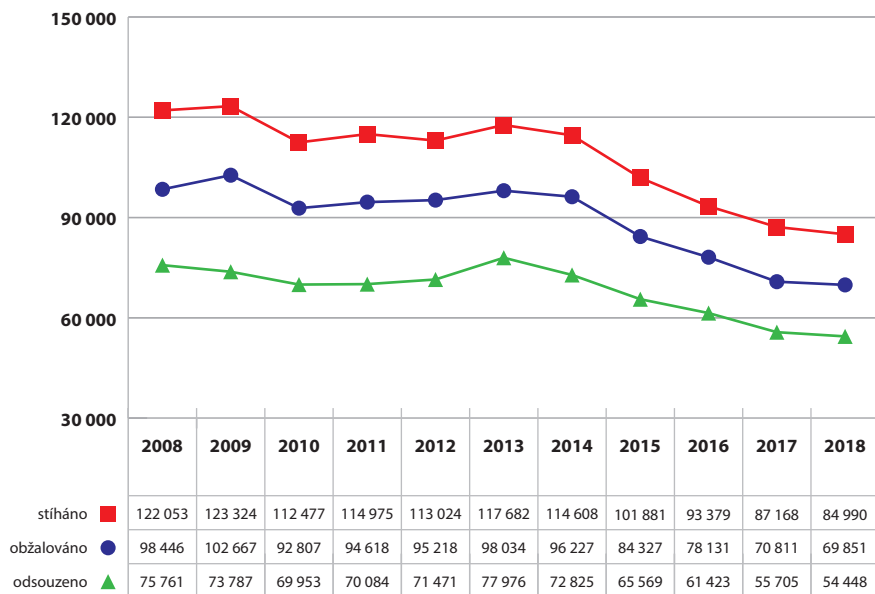
Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR

Podíl **cizinců** na celkovém počtu pachatelů trestné činnosti v ČR v podstatě stagnuje – v roce 2018 se pohyboval lehce nad 9 %. Jednalo se o 7 817 osob, které spáchaly 7 932 objasněných trestných činů (počty osob se mírně navýšily – cca o 110, počty skutků naopak o zhruba stejnou hodnotu klesly). Největší část pachatelů z řad cizinců stále tvoří občané jiných zemí nejpočetněji u nás zastoupených, a to Slovenska, Ukrajiny a Vietnamu. Blíže viz kapitola IV.

Policií ČR jsou od roku 2012 stíhány i **právníkové osoby**, v roce 2018 bylo trestně stíháno a vyšetřováno dle policejních statistik 370 právnických osob (dále grafy 25 a 26 z justičních statistik a komentář v kapitole II). Více než 90 % kauz se týkalo hospodářské kriminality.

Graf 10 prezentuje současný klesající trend u osob **stíhaných a vyšetřovaných** policií, jež koresponduje s poklesem počtu osob **obžalovaných a odsouzených**. Viz též graf 14 v přepočtu na 100 tis. obyvatel v kapitole Trestní politika.

Graf 10: Počty stíhaných, obžalovaných a odsouzených osob v ČR v posledních deseti letech

*Zdroj dat: stíháno – dle statistik Policie ČR

obžalováno (od r. 2002 včetně návrhu na potrestání) – dle statistických sestav státních zastupitelství a Statistické ročenky kriminality MSp

odsouzeno – dle Statistické ročenky kriminality Msp

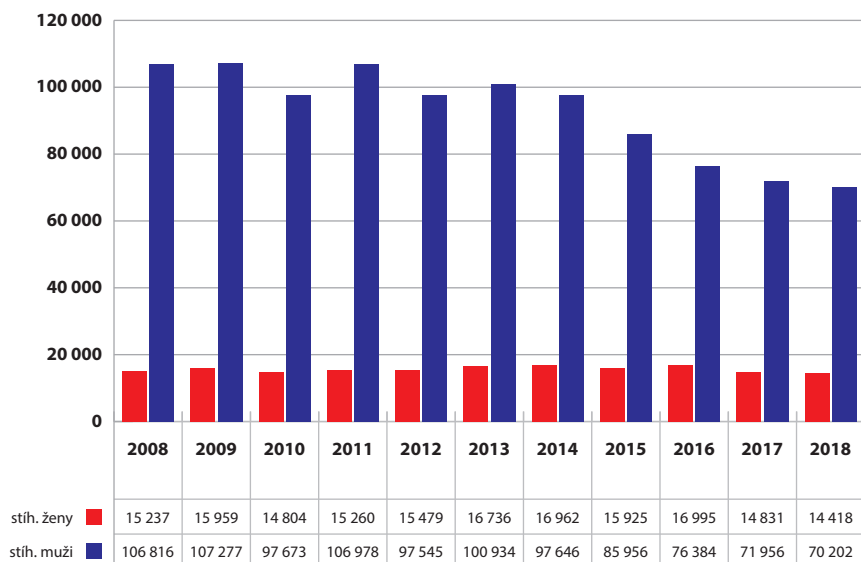
rok 2015 obžalováno – Databáze CSLAV „Přehled o vyřízených (stíhaných a podezřelých) fyzických osobách podle státních zastupitelství“ (zvláštní sestavy). Ministerstvo spravedlnosti ČR

odsouzeno – Databáze CSLAV „Přehled o pravomocně odsouzených osobách podle soudů“ (zvláštní sestavy). Ministerstvo spravedlnosti ČR

rok 2016, 2017, 2018 obžalováno, odsouzeno – data poskytnutá oddělením justičních analýz a statistik Ministerstva spravedlnosti ČR

Z celkového počtu stíhaných nebo vyšetřovaných osob v roce 2018 činili **muži** starší 18 let 82,6 % a **ženy** nad 18 let 17 %. Ženy se dopouštějí nejčastěji majetkové trestné činnosti, jednoznačně u nich **převládají krádeže**, a to tzv. **prosté**, kde tvoří přes 18 % všech známých pachatelů. Na trestném činu zanedbaní povinné výživy a dopravních nehodách nedbalostních se ženy podílejí cca pětinou. Další trestná činnost, kde ženy četně figurují (pořadí skutků dle TSK v roce 2018 podle nejvyššího počtu známých pachatelek), je: trestné činy ohrožení pod vlivem návykové látky a opilství, úvěrový podvod – tady ženy činí 37 % ze všech pachatelů, maření výkonu úředního rozhodnutí, ohrožování výchovy dítěte – zde až 64 % ze všech pachatelů, podvod (kdy zejména u podvodů v sociálním zabezpečení a nemocenském pojištění dle TSK jde dokonce o 70% podíl ze všech pachatelů), neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku a drogové delikty. Podíl žen na násilné kriminalitě se blíží 10 %, poněkud jde o úmyslné ublížení na zdraví.

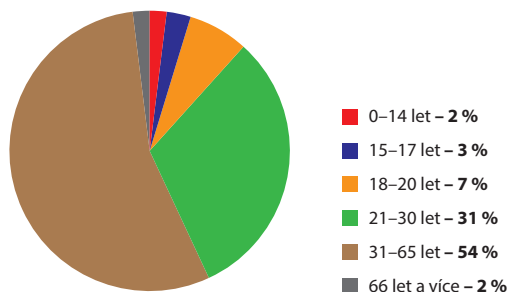
Graf 11: Počty stíhaných mužů a žen v letech 2008–2018

Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR

Následující graf ilustruje **věkovou strukturu**¹¹ stíhaných a vyšetřovaných pachatelů, naprostou většinu (85 %) tvoří pachatelé v produktivním věku mezi dvaceti a šedesáti pěti lety, dalších 7 % zaujímají tzv. mladí dospělí. Senioři se podílejí na počtu pachatelů dvěma procenty, stejně jako nezletilí. Kategorie mladistvých zůstává u tříprocentního podílu.

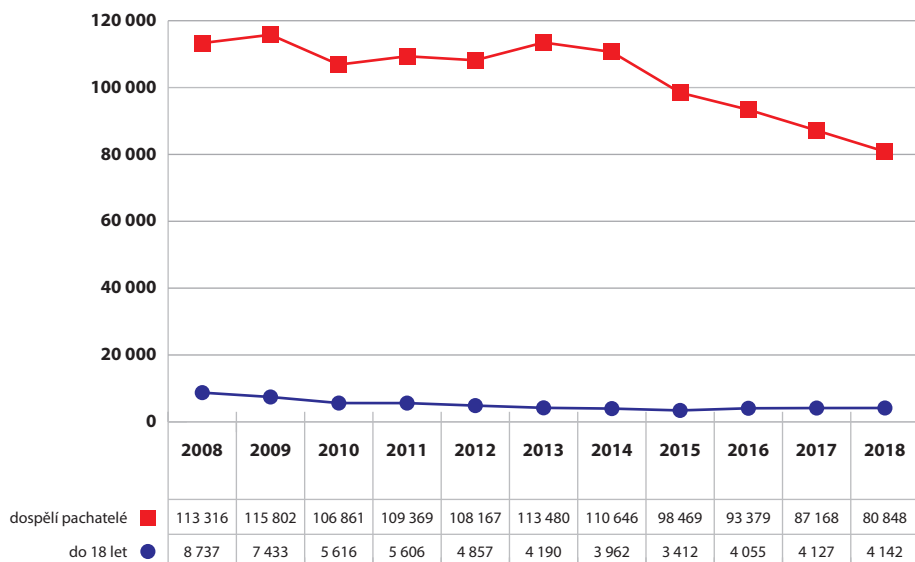
Graf 12: Věková struktura známých pachatelů v roce 2018 v %

Zdroj dat: Podklady Policejního Prezidia ČR, odbor věcných gescí a statistik

11 V souvislosti se změnami evidenčně statistického systému kriminality byla provedena i úprava výpočtu věku stíhané osoby. Do roku 2016 minulosti byl věk počítán rozdílem data sdělení (vznesení) obvinění (podezření) a data narození a věk počítal vkladatel. Od roku 2016 věk počítá automat, čímž je eliminována chyba vkladatele a navíc je věk počítán rozdílem data spáchání a data narození, čímž došlo i ke zpřesnění. Tato změna se promítla lehkým posunem věku pachatelů směrem k nižším věkovým kategoriím. Jsou zaznamenány i případy, kdy pachatel spáchal svou trestnou činnost v delším časovém rozmezí a je tím pádem také započítán ve více věkových kategoriích.

Graf 13: Vývoj počtu známých pachatelů dospělých a nedospělých (do 18 let) v letech 2008–2018

Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR

Osoby do 18 let se tedy na počtu pachatelů podílely stejně jako v předchozím roce cca 5 %. V desetiletém horizontu mezi roky 2005 až 2015 bylo dosažen více než šedesátiprocentní pokles u počtu známých pachatelů provinění a činů jinak trestných (z téměř 9 tis. osob v roce 2005). V roce 2016 byl však zaznamenán nárůst o cca 650 osob, na což měla zřejmě výrazný vliv změna počítání věku dle ESSK – viz pozn. pod čarou č. 11. Těž rok 2017 přinesl mírný nárůst (o necelá 2 %), v roce 2018 šlo o přírůstek 15 osob v této kategorii. Blíže viz kap. II a III.

Do problematiky sociálně patologických jevů spadají i **sebevraždy**, byť nikoli jako jev kriminální. Data, a to velmi podrobná, shromažďuje Policie ČR a z nich plynou následující poznatky:

Tabulka 3: Sebevraždy v České republice v letech 2008–2018

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Muži	1245	1319	1501	1548	1467	1408	1318	1265	1158	1194	1233
Ženy	317	424	329	344	319	332	366	313	311	334	295
Celkem	1562	1743	1830	1892	1785	1740	1684	1578	1469	1528	1528

Zdroj dat: Podklady Policejního Prezidia ČR

Za rok 2018 byl zaznamenán naprosto totožný počet dokonaných sebevražd jako v roce 2017. U mužů registrujeme nárůst o 3 %, u žen jde však o nejnižší číslo za monitorované desetiletí. Muži tvoří tři čtvrtiny až cca 80 % sebevrahů, proto jsou celkové výstupy ovlivněny tím, co je pro tuto kategorii charakteristické.

Nejvíce sebevražd obecně bylo v roce 2018¹² v červenci, pak v lednu a březnu, další rizikové měsíce byly shodně duben a srpen. V minulém roce to byly květen a říjen, ještě o rok dříve zase červen a duben. Ženy k tomuto činu volily v roce 2018 ponejvíce duben, srpen nebo říjen, o rok dříve to byl také duben nebo květen. Muži nejčastěji páchali sebevraždu v červenci, březnu a lednu. Nejméně sebevražd konali obyvatelé ČR stejně jako v minulých dvou letech v prosinci, u žen to byl v roce 2018 těsně o jeden případ květen. U mužů je to právě prosinec, a to s nárádem o takřka 45 % nižším než nejběžnějším měsícem červenec.

Celkově a u mužů je nejčastěji zvoleným dnem k tomuto skutku pondělí (stejně jako loni, v roce 2016 to bylo úterý), nejméně sebevražd připadalo na pátek a sobotu. Ženy nejvíce páchaly sebevraždu v neděli. O rok dříve to byl pátek, který je tentokrát ženami nejméně voleným dnem. Stejně tak je to u mužů (zde je ještě na stejné úrovni neděle) a celkem. Obecně u mužů nejsou v počtech příliš výrazné rozdíly mezi dny v týdnu, maximálně do 2,5 %, naopak u žen je rozdíl mezi preferovaným a nejméně využívaným dnem více jak 42 %.

Nejčastějším způsobem sebevraždy je u nás stále oběšení/udušení/uškrcení (muži 56 %, ženy 27 %), a to ve více než polovině případů. Druhým nejčastějším způsobem sebevraždy je skok nebo lehnutí si před pohybující se objekt, velmi často je též volen skok, ať již obecně z výšky, nebo konkrétně z okna, mostu či přírodního útvaru. V souhrnu se tento způsob sebevraždy řadí na druhé místo. Následuje zastřelení se (takřka výhradně muži), ponejvíce legálně drženou zbraní a užití drog nebo léků. Tento posledně zmíněný způsob využívají k sebevraždě ženy kromě oběšení nejvíce. V globálu se způsoby páchaní sebevražd s lety příliš nemění, zůstávají i „preference“ u jednotlivých pohlaví.

V polovině případů páchají sebevraždu osoby nepracující, a to, pokud je určeno, z kategorie starobních důchodců (28 %), osob bez zaměstnání a invalidních důchodců. Mezi ženami je statisticky významná i kategorie žáci a studenti (5 %). Z celkového počtu tvoří 14 % sebevrahů dělnické profese.

Z hlediska rodinného stavu páchají sebevraždy nejvíce svobodní muži (36 %) a vdané ženy (26 %). Celkem je nejpočetněji zastoupena kategorie svobodný/á (34 %) oproti roku 2017, kdy to bylo ženatý/vdaná (v obou letech podíl 32 %). Rozdíly mezi těmito dvěma rodinnými statusy nejsou však tak markantní. U žen je významné procento mezi vdovkami (25 %).

Co se týče regionálního rozvrstvení, nejčastěji jsou sebevraždy páchany v Praze a Středočeském kraji, což se shoduje i s počty mužských sebevrahů, ženské sebevraždy jsou kromě Prahy nejčetnější v Jihomoravském kraji. Celkově nejméně, a to více než pětkrát, je sebevražd v Karlovarském kraji.

12 Podklady Policejního Prezidia ČR, odbor věcných gescí a statistik

Sebevraždu páchají ponejvíce muži mezi 30 a 60 lety a okolo sedmdesátky, ženy mezi čtyřicátým a šedesátým rokem života a i poměrně často ve věku přes 80 let. Nejmladší sebevražedkyně ukončila svůj život ve třinácti letech, nejstarší ve věku 93 let. U mužů se věkové rozpětí pohybovalo také velice široce – od 15 let do 95 let.

Dle státní příslušnosti byly zjištěny sebevraždy osob z dalších celkem 19 zemí, za občany ČR jsou s odstupem nijak nepřekvapivě Slováci (23) a poté Ukrajinci (15) a Poláci (7).

Důvodem sebevražd v roce 2018 byly ve více než čtvrtině všech případů psychické problémy (kde u žen je to ještě vyšší procento – 34 %), následovalo fyzické onemocnění, duševní onemocnění a existenční problémy. U pětiny sebevražd nebyla pohnutka zjištěna.

Závěr

V České republice pokračoval klesající trend v registrované kriminalitě i v roce 2018, další meziroční pokles evidovaných skutků činil 5 % (v minulém srovnání 2015/2016 to bylo dokonce o 12 %, resp. o 7 % mezi lety 2016 a 2017). Struktura kriminality se nemění, těsně nadpoloviční většinu tvoří majetková trestná činnost, kde se ale výrazně projevuje tendence poklesu méně závažné majetkové kriminality. Celkový úbytek podílu deliktů proti majetku o dva procentní body se rovnoměrně rozprostřel do kriminality ostatní, reprezentované především trestnými činy maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání, a tzv. zbývající kriminality, pod kterou spadá mj. zanedbání povinné výživy a ohrožení pod vlivem návykové látky, což jsou všechno po krádežích nejčastěji se vyskytující trestné činy.

A ačkoli mravnostní kriminalita představuje pouze 1 % spáchané trestné činnosti, pokračuje signifikantně v růstu, v roce 2018 šlo o více než dvojnásobný procentuální nárůst skutků (o 12 % oproti cca 5% přírůstku mezi roky 2016 a 2017). Opět je deklarováno páchání tohoto typu trestné činnosti pomocí sociálních sítí. (MV, 2019) Souvisí to i s celkovým nárůstem trestné činnosti v kyberprostoru, jenž činí 17 % vzhledem k roku 2017.

Co se týče míry objasněnosti kriminality, za monitorované desetiletí se pohybovala mezi 37 % až 47 %, v roce 2018 došlo k mírnému navýšení na hodnotu přes 48 %. Tradičně je rozdíl v objasněnosti mezi typy trestné činnosti, kdy u majetkové trestné činnosti šlo jen o čtvrtinovou úspěšnost, ale například skutky násilné kriminality byly v roce 2018 objasněny ze 70 % a vysokou míru objasněnosti mají i skutky řazené dle TSK do kriminality zbývajících a ostatních (přes 85 %, resp. 75 %).

Trestnou činností byly v roce 2018 způsobeny škody přes 18 mld. Kč, je to o dvě a čtvrt miliardy korun méně než v roce předchozím. Zjištěná čísla však vzhledem k očekávatelné latenci zejména hospodářské trestné činnosti plně nevystihují skutečnost. V rámci Policie ČR byl zajištěn majetek z trestné činnosti ve výši necelých 8 mld. Kč, což je o cca 2,5 mld. Kč více než minulý rok. Takřka polovinou (48 %) se na tom podílela Národní centrála proti organizovanému zločinu SKPV.

Na celkové kriminalitě má z hlediska geografického rozčlenění stále nejvyšší, a to čtvrtinový podíl hlavní město Praha (byť letos se šestiprocentním kvantitativním úbytkem),

nejmenším dílem k nápadu trestné činnosti přispívá Karlovarský kraj (tam je rozdíl v řádu procent – přes 2,5 %). Ve většině krajů byl zaznamenán i v roce 2018 úbytek evidované trestné činnosti, výjimkou jsou kraje Liberecký a Plzeňský (nárůst skutků o 4,5 %, resp. 2 %).

Počty stíhaných a vyšetřovaných osob meziročně znovu poklesly, tentokrát o zhruba 2,5 % (v minulém srovnání šlo dokonce o 7% úbytek), opět se snížil i podíl recidivistů mezi tzv. známými pachateli (38 %); absolutní číslo je dokonce nejnižší za poslední dekádu. Opakovaně trestané osoby spáchaly přes 44 % trestných činů. Podíl žen na trestné činnosti v ČR činí 17 % a v současnosti stagnuje, některé trestné činy však ženy páchají více než muži. Osoby do 18 let věku tvoří necelých 5 % ze všech stíhaných a vyšetřovaných osob, v obou kategoriích – dětí do 15 let i mladistvých – došlo k zanedbatelnému nárůstu u počtu pachatelů (+0,2 %). Poměrně výrazný skok v letech 2015/2016, zejména u osob do 15 let, nepochybně ovlivnily deklarované změny v metodice počítání věku pachatelů. V roce 2018 došlo i k mírnému nárůstu u evidovaných trestných činů pachatelů do 18 let (o 0,4 %).

Dle objasněnosti a tudíž počtu známých pachatelů jsou nejčastěji páchanými trestnými činy krádeže, maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání a ohrožení pod vlivem návykové látky, které bylo v roce 2018 četnější než zanedbání povinné výživy.

Pokračující fenomén poklesu kriminality v ČR koresponduje s obdobným stavem v dalších evropských zemích. Podle podkladů Policie ČR, státních zastupitelství¹³ a kriminologických zjištění se na něm podílí zejména úbytek méně závažných trestných činů proti majetku, což může být následek kombinace nízké míry jejich objasněnosti s nedostatečnou motivací k nahlášení. Tato situace vyplývá zejména z pozitivního socioekonomického vývoje. Dalším významným faktorem je kombinace legislativních, preventivních a kontrolních opatření (zejména kamerové systémy a další formy zabezpečení) a narůstající gramotnost a opatrnost při používání internetu v různých oblastech.

Je však nutno počítat s výraznou latencí kriminality, např. páchaní trestné činnosti pomocí podvodných e-shopů či útoky na bankovní ústavy, případně jejím přesunem do kyberprostoru, kde je možno zaznamenat nárůst mravnostní kriminality a tzv. hate crimes.

13 Zprávy NSZ o činnosti státního zastupitelství za rok...<http://www.nsz.cz/index.php/cs/udaje-o-cinnosti-a-statisticke-udaje/zprava-o-innosti>

II.

Trestní a sankční politika v České republice v letech 2008 až 2018

Při sledování vývoje trestní a sankční politiky a analýze statistických údajů je vždy třeba brát do úvahy různé faktory, které je mohou ovlivňovat. V první řadě je třeba zmínit legislativní změny a demografické faktory. Dále se zde mohou projevit i změny v postupech a metodické činnosti různých subjektů, které pak mohou výrazně působit na aplikační praxi. Mezi nejvýznamnější změny v námi sledovaném období bylo především nabytí účinnosti trestního zákoníku (TrZ) od 1. 1. 2010, které se výrazně projevilo i v rámci sankční politiky. Mezi další lze zařadit přijetí zákona o trestní odpovědnosti právnických osob s účinností od 1. 1. 2012 a jeho novelizace. Zejména s ohledem na vývoj v ukládání peněžitého trestu je třeba dále uvést např. zákon o použití peněžitých prostředků z majetkových trestních sankcí uložených v trestním řízení¹⁴ a další novelizace trestněprávních předpisů.¹⁵ Velmi podstatně se zde projevila též amnestie prezidenta republiky v roce 2013. Do úvahy je nutné brát také judikaturu vyšších soudů a Ústavního soudu či metodické a vzdělávací aktivity Nejvyššího soudu ČR a Nejvyššího státního zastupitelství ČR, kde je patrná snaha o sjednocení praxe, ale též o prosazení změn v sankční politice. To se ostatně projevilo např. v případech ukládání peněžitého trestu v posledních letech. Dalším významným faktorem je spuštění elektronického monitorovacího systému od září 2018, což by mělo přispět k širšímu využívání nejen trestu domácího vězení, ale též dalších trestněprávních či trestně procesních institutů.

Také vývoj registrované kriminality přímo ovlivňuje počty stíhaných, obžalovaných a odsouzených osob¹⁶ v systému trestní justice a dále změny ve struktuře pachatelů. Velmi výraznou roli zde má např. podíl recidivistů, resp. naopak podíl dosud netrestaných osob, které se ocitnou před soudy. V roce 2018 byl podíl dosud netrestaných osob 38 % z celkového počtu odsouzených a neliší se od předchozího roku. Ve zkoumaném období jejich podíl s výjimkou roku 2012 nepřekročil 40 %. Nejnižší podíl dosud netrestaných osob (34 %) byl v roce 2013, což lze přičíst vlivu amnestie (blíže příloha 8). Dle policejních statistik je možné zároveň jak v roce 2018, tak i v předchozích letech, a to zejména od roku 2015, sledovat pokles stíhaných recidivistů¹⁷ (blíže kapitola I, graf 8).

Jak již bylo naznačeno, klesající trend v registrované kriminalitě (blíže viz kapitola I) se dlouhodobě odráží i ve vývoji počtů stíhaných, obžalovaných a odsouzených. Tento pokles lze sledovat i v roce 2018, a to jak v počtech těchto osob (blíže kapitola I, graf 10), tak i v přepočtu na 100 000 obyvatel v trestně odpovědném věku viz Graf 14.

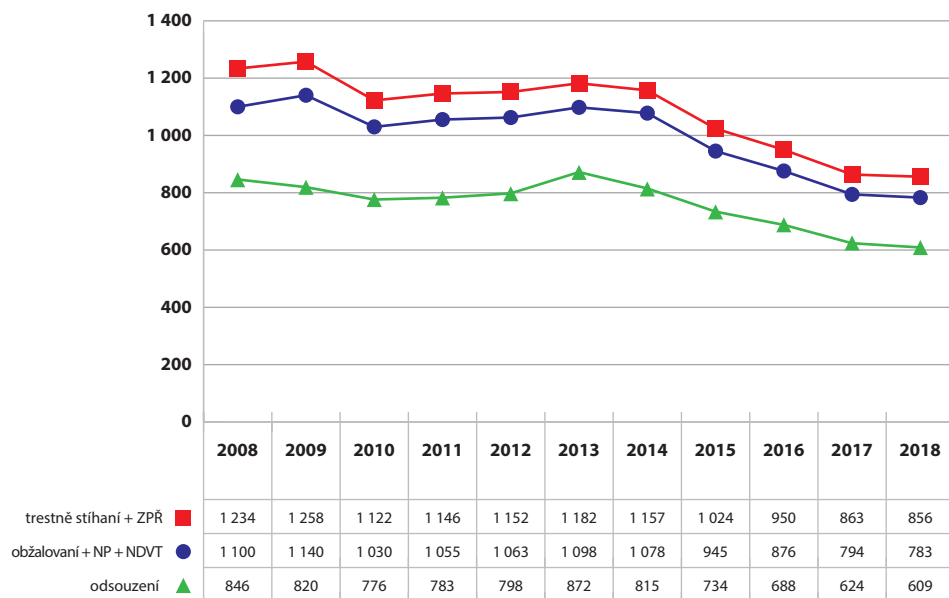
14 Zákon č. 59/2017 Sb., účinný od 1. 1. 2018

15 Např. zákon č. 193/2012 Sb., kterým byl zakotven nový odklon – dohoda a vině a trestu s účinností od 1. 9. 2012, zákon č. 86/2015 Sb., zákon č. 150/2016 Sb., zákon č. 55/2017 Sb., zákon č. 58/2017 Sb.

16 Pokud není níže uvedeno jinak, rozumí se v této kapitole pod pojmem stíhané osoby i osoby projednávané ve zkráceném přípravném řízení a pod pojmem obžalované osoby též osoby, u kterých byl podán návrh na potrestání nebo návrh na schválení dohody o vině a trestu.

17 S vědomím, že od roku 2016 došlo ke změnám v metodice vykazování v policejních statistikách, což ovlivňuje i srovnatelnost s předchozími obdobími.

Graf 14: Vývoj trestní politiky v ČR v přepočtu na 100 000 obyvatel 15letých a starších

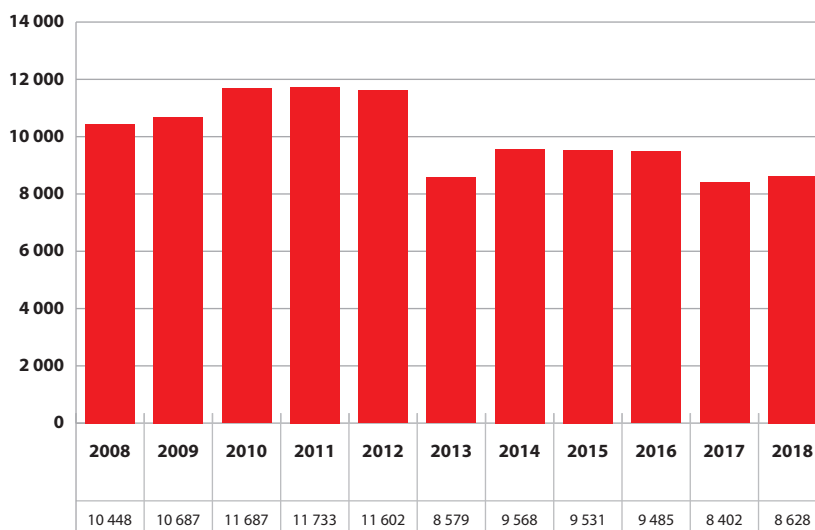
Pozn.: ZPR – zkrácené přípravné řízení; NP – návrh na potrestání; NDVT – návrh na schválení dohody o vině a trestu

Pramen: statistiky: Přehledy č. 6 – o vyřízených stíhaných a podezřelých fyzických osobách dle státních zastupitelství; Přehledy č. 6 – o pravomocně vyřízených fyzických osobách podle soudů (odsouzených a vyřízených jinak), Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV; Statistické údaje o věkovém složení obyvatelstva dle jednotek věku k 1. 7. příslušného roku, Český statistický úřad, Dostupné na: <https://www.czso.cz/csu/czso/domov>

Výraznější pokles nastal v roce 2010. Další pokles lze pak každoročně pozorovat od roku 2014 a stále pokračuje. Nárůst v letech 2008–2009 částečně souvisí s kriminalizací řízení bez řidičského oprávnění.¹⁸ Rok 2013 je pak ovlivněn amnestií prezidenta republiky. V roce 2018 dosáhly počty stíhaných osob ve sledovaném období svého minima. Totéž platí i u obžalovaných a odsouzených osob. Naopak v případech odsouzených k nepodmíněnému trestu odnětí svobody dochází v roce 2018 k mírnému nárůstu vzhledem k předchozímu roku (blíže graf 15).

18 Následný pokles v roce 2010 pak s jeho dekriminalizací.

Graf 15: Nepodmíněný trest odnětí svobody v absolutních číslech

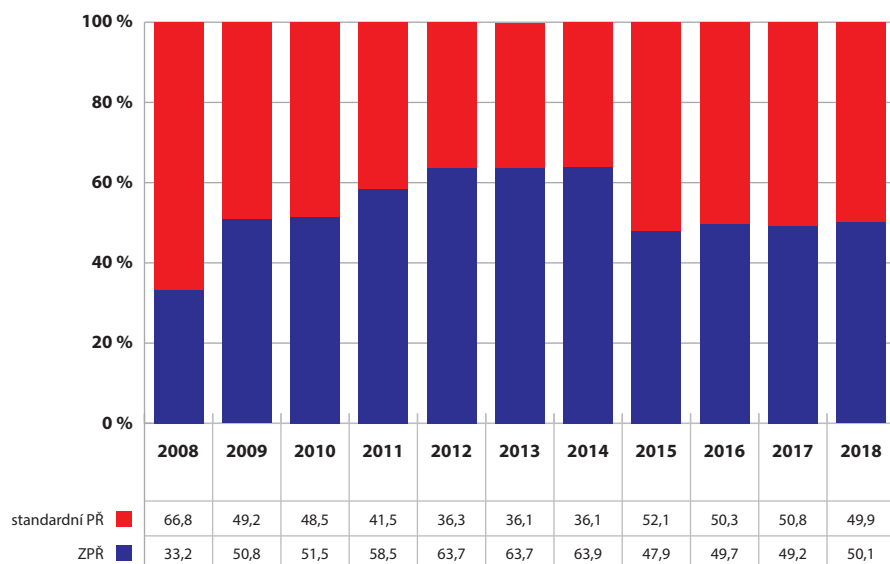

Přehledy č. 6 – o pravomocně vyřízených fyzických osobách podle soudů (odsouzených a vyřízených jinak), Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV

Poměrně výrazné rozdíly z hlediska dokazování, a tedy i v oblasti zjišťování informací potřebných k adekvátnímu uložení sankce, jsou mezi jednotlivými druhy přípravného řízení. Zejména ve zkráceném přípravném řízení je poměrně malý časový prostor např. pro vytváření podmínek pro odklony s restorativními prvky. Ve sledovaném období je patrný nárůst jeho využívání od roku 2009, který trval až do roku 2015. To souviselo se změnami trestního řádu, které výrazně rozšířily možnosti jeho aplikace (Hulmáková & Rozum, 2012). Zároveň se prodloužila i délka řízení od zahájení úkonů trestního řízení (Zeman, Diblíková, Slavětínský, & Štefunková, 2013, str. 101n.). Zkrácené přípravné řízení je pak využíváno častěji než standardní přípravné řízení. V letech 2012 až 2014 tvoří téměř 64 % případů. Poté se však v důsledku působení Nejvyššího soudu¹⁹ podíl věcí vyřízených v přípravném řízení snižoval, v posledních 3 letech je poměr zkráceného a standardního řízení v zásadě vyrovnaný.

19 Blíže stanovisko Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 9. 2014, sp. zn. Tpjn 303/2014.

Graf 16: Vývoj aplikace zkráceného přípravného řízení v %

Pramen: Přehledy č. 6 – o vyřízených stíhaných a podezřelých fyzických osobách dle státních zastupitelství; Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV

Pozn. Standardním přípravným řízením je zde myšleno i přípravné řízení dle § 168 a násl. TrŘ.

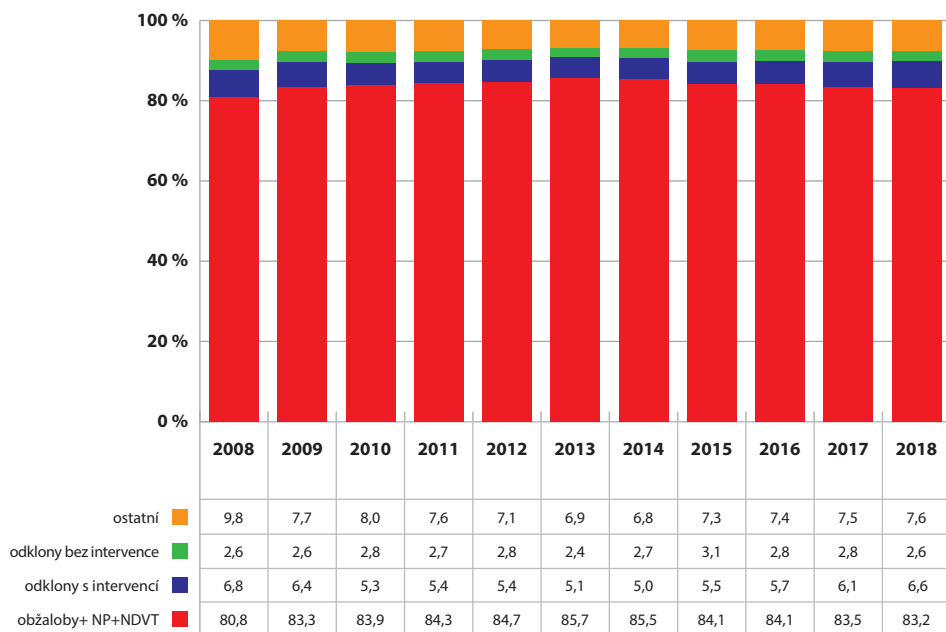
Na sankční politiku soudů má též vliv, do jaké míry je uplatňován princip oportunity, tj. v jakém rozsahu státní zástupci aplikují možnosti meritorně ukončit věc již v přípravném řízení bez odsouzení pachatele. Jedná se zejména o případy méně závažné kriminality, kde již není veřejný zájem na stíhání pachatele či je preferováno restorativní vyřízení věci. V ČR dlouhodobě a po celé sledované období platí, že státní zástupci tyto možnosti příliš nevyužívají a preferují vyřízení věci tím, že podají obžalobu či návrh na potrestání. Odklony bez další intervence, tedy především případy zastavení trestního stíhání či odložení věci z důvodů, že trest, který může být uložen, je zcela bez významu vedle trestu, který může být nebo již byl uložen za jiný čin, či případy, kdy, již bylo rozhodnuto jiným orgánem,²⁰ jsou aplikovány ve velmi omezené míře. Ještě méně často je využíváno možnosti zastavení trestního stíhání či odložení věci pro neúčelnost.²¹

V roce 2018 se jednalo pouze o 112 případů, přičemž tyto počty se v posledních letech příliš neliší. Širšímu využití tak patrně brání i přezkum a možné zrušení takového rozhodnutí nejvyšším státním zástupcem dle § 174a TrŘ.

²⁰ Zde jsou zařazena rozhodnutí dle – § 179c odst. 2 písm. i) TrŘ, § 172 odst. 2 písm. c) TrŘ, § 159a odst. 4 TrŘ, § 172 odst. 2 písm. a) TrŘ, § 172 odst. 2 písm. b) TrŘ, 159a odst. 3 TrŘ, § 179c odst. 2 písm. i) TrŘ (dříve písm. h)).

²¹ Konkrétně rozhodnutí dle § 159a odst. 4 TrŘ, § 179c odst. 2 písm. i) TrŘ a § 172 odst. 2 písm. c) TrŘ.

Graf 17: Druhy rozhodnutí v přípravném řízení včetně ZPŘ z celkového počtu vyřízených stíhaných a podezřelých osob v %

Pramen: Přehledy ze statistických listů SZ o fyzických osobách – č. 1 – Přehledy o počtu rozhodnutí, Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV

Pozn.: ZPŘ – zkrácené přípravné řízení; NP – návrh na potrestání; NDVT – návrh na schválení dohody o vině a trestu

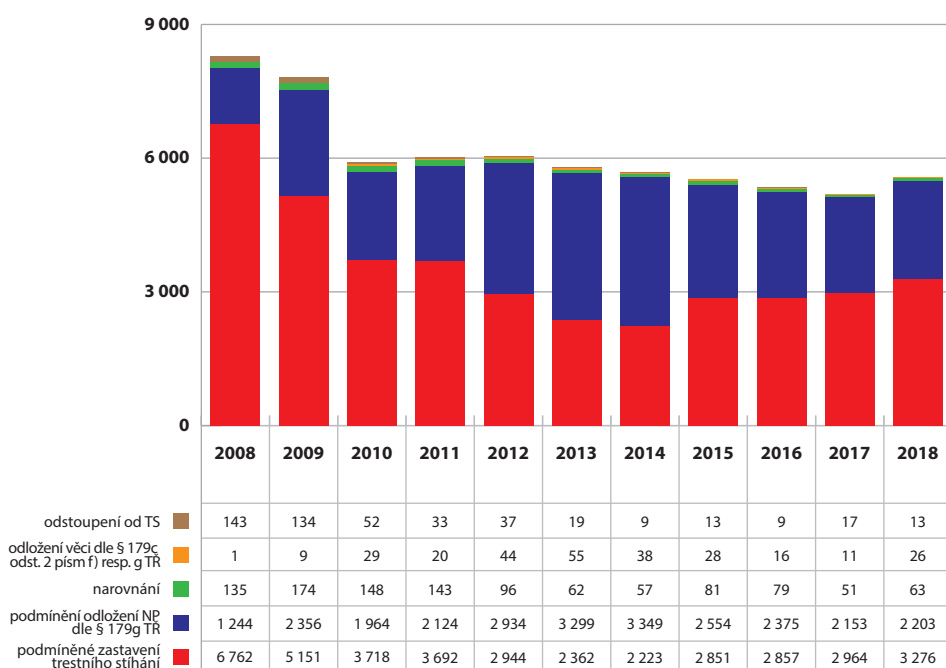
Pokud jde o odklony s intervencí, resp. odklony s restorativními prvky,²² jejich počty v zásadě převážně od roku 2009 klesají. V roce 2018 lze sledovat jejich nárůst (blíže graf 18). Jejich pokles lze dát do souvislosti s poklesem stíhaných osob. Zároveň však bylo až do roku 2014 možné sledovat i pokles jejich podílů na celkovém počtu stíhaných osob. Tento podíl poté mírně narůstá. V roce 2018 se již dostává téměř na úroveň roku 2008 (blíže viz příloha č. 6). Příspěvek k danému nárůstu mohly též semináře v rámci Justiční akademie realizované na základě podnětu Nejvyššího soudu a Nejvyššího státního zastupitelství. Z praxe pak zaznívá (Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2018), že klíčové pro jejich aplikaci je včasné zapojení Probační a mediační služby (dále jen PMS). Problém aplikace odklonů s restorativními prvky obecně souvisí s požadavkem rychlosti řízení a realizace zkráceného přípravného řízení. Nárůst jeho využívání a následně zase pokles (blíže graf 18) v zásadě do značné míry odpovídá poklesu a následnému nárůstu podílu těchto odklonů (blíže příloha č. 6). Vliv zde samozřejmě má i podíl stíhaných recidivistů (blíže kapitola I), kteří často nemusejí splňovat podmínky pro jejich užití. Problém při jejich aplikaci může též souviset s kapacitou PMS, která se výrazně podílí na vytváření podmínek pro jejich realizaci. I když je třeba říci, že přímý vztah mezi počtem mediací a podílem odklonů nemusí vždy platit, když např. v letech, kdy podíl odklonů byl ve sledovaném období nejnižší, byl počet mediací poměrně vysoký (Hulmáková, 2018). K výraznějšímu

22 Konkrétně podmíněného zastavení trestního stíhání, narovnání, odstoupení od trestního stíhání, podmíněného odložení podání návrhu na potrestání a odložení věci pro schválení narovnání.

zvýšení jejich aplikace nevedlo zatím ani zavedení zpřísněné formy podmíněného zastavení trestního stíhání a podmíněného odložení podání návrhu na potrestání, které mělo dle důvodové zprávy právě rozšířit jejich využívání. I když je třeba zmínit, že jejich podíl z celkového počtu podmíněných zastavení trestního stíhání a podmíněných odložení podání návrhu na potrestání spíše narůstá. V roce 2018 činila tato zpřísněná forma necelých 14 % z celkového počtu těchto odklonů.²³ Nicméně zde je obtížné říci, zda tyto přísnější formy jsou skutečně aplikovány jen na závažnější případy, které by jinak odklonem neskončily, či dochází do jisté míry k net widening efektu.²⁴

Z hlediska druhů odklonů s restorativními prvky jsou nejčastěji aplikovány podmíněné zastavení trestního stíhání a podmíněné odložení podání návrhu na potrestání. Narovnání, odložení věci pro schválení narovnání a odstoupení od trestního stíhání jsou užívány ve velmi omezené míře (blíže viz graf 18).

Graf 18: Odklony s restorativními prvky v přípravném řízení v absolutních číslech

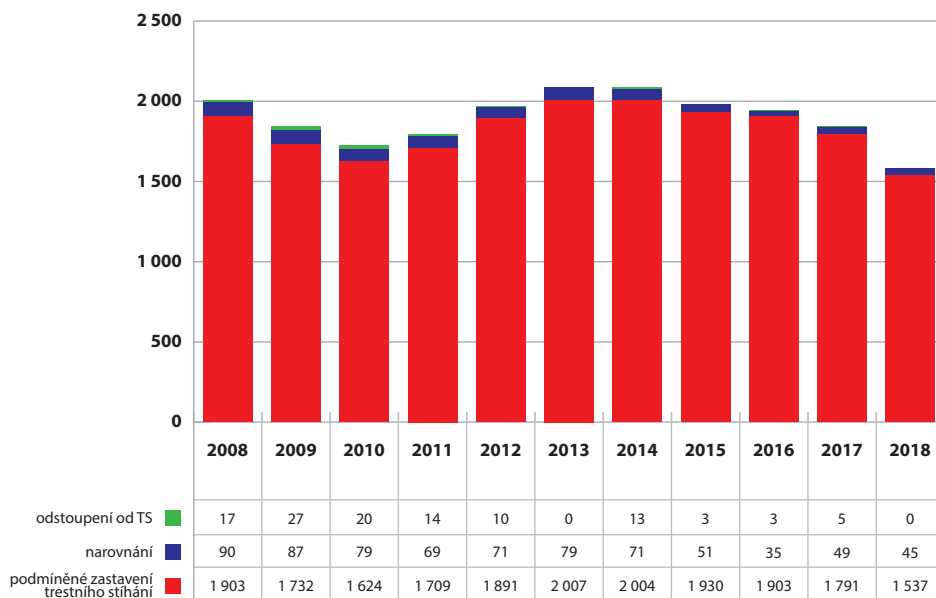

Pramen: Přehledy ze statistických listů SZ o fyzických osobách – č. 1 – Přehledy o počtu rozhodnutí, Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV

23 Přehledy ze statistických listů SZ o fyzických osobách – č. 1 – Přehledy o počtu rozhodnutí, Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV.

24 Negativní efekt související se zaváděním nových alternativních sankcí a odklonů, kdy dochází k rozšiřování okruhu osob, kterým jsou tyto sankce ukládány v případech, kde by postačovala mimotrestní intervence, případně mírnější trestní intervence.

Graf 19: Odklony s restorativními prvky před okresními soudy* v abs. číslech

* včetně obvodních soudů v Praze a Městského soudu v Brně

Pramen: Přehledy soudních agend – S AS 12 – trestní příkazy podmíněné zastavení, narovnání, dohody o vině a trestu u OS, Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV

V době, kdy docházelo k poklesu využívání odklonů s restorativními prvky v přípravném řízení, je příliš neaplikovaly ani soudy. Jejich počty se zejména v letech 2012 až 2015 sice mírně zvýšily (blíže graf 19), nicméně jejich podíl na celkovém počtu obžalovaných osob a osob, u kterých byl podán návrh na potrestání, se příliš neměnil, pohyboval se kolem 2 %.

Další odklon – dohoda o vině a trestu²⁵ se v praxi stále realizuje spíše výjimečně. V roce 2018 lze sice pozorovat určitý nárůst vzhledem k předchozímu roku, ale jejich počty jsou stále velmi malé (blíže viz tabulka 4). V praxi je poukazováno na to, že jde především o organizačně a časově velmi náročný institut a dále na problém s taktizováním obviněných ve složitějších případech. (Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2017). Jako další důvod omezení aplikace dohody o vině a trestu, je uváděno, že ji nelze použít tak, jako je tomu např. na Slovensku, u zvláště závažných zločinů. (Svrček, 2014). Dále je poukazováno na to, že jde o případy nutné obhajoby a také, že u méně složitých věcí je jednodušší podat návrh na potrestání. (Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2018). Lze tedy předpokládat, že i do budoucna, kdyby došlo ke zjednodušení, resp. změkčení, podmínek pro realizaci tohoto odklonu, bude využíván spíše ve složitějších případech.

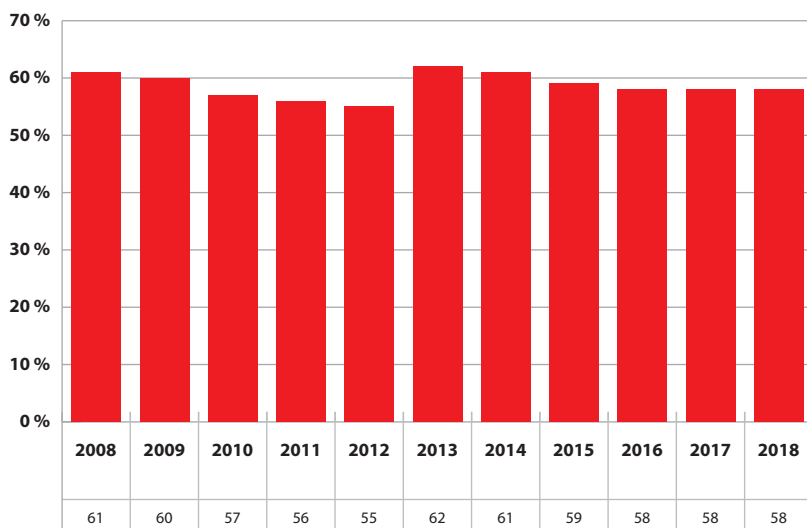
25 Odklon zavedený s účinností od 1. 9. 2012.

Tabulka 4: Počty návrhů na schválení dohod o vině a trestu

2013	2014	2015	2016	2017	2018
118	86	113	95	116	139

Pramen: Přehledy č. 6 – o vyřízených stíhaných a podezřelých fyzických osobách dle státních zastupitelství; Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV

Naopak v rámci soudní praxe je velmi často využíván další odklon v širším smyslu – trestní příkaz. V celém sledovaném období je podíl pachatelů, u kterých bylo rozhodnuto formou trestního příkazu z celkového počtu odsouzených pachatelů vyšší než u ostatních odsouzených. V posledních pěti letech se pohybuje mezi 58 až 59 %. Nárůst počtu obžalovaných osob v souvislosti s amnestií prezidenta republiky a s tím spojená vyšší zátěž pro soudy se projevila v letech 2013 a 2014 také zvýšením podílu odsouzených trestním příkazem (blíže viz graf 20). Velmi rozšířené využívání trestního příkazu zároveň do značné míry působí na celkovou sankční politiku. To se projevuje tak, že se ve velmi významné míře uplatňuje podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody, byť někdy v nevhodných případech, kde je vysoké riziko přeměny v nepodmíněný trest (Hulmáková, 2015).

Graf 20: Podíl odsouzených trestním příkazem na celkovém počtu odsouzených v %

Pramen: Přehledy o pravomocně vyřízených fyzických osobách podle soudů (odsouzených a vyřízených jinak), Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV – nestandardní sestavy

V roce 2018 se opět projevila ve struktuře sankcí ukládaných fyzickým osobám jako hlavní²⁶ soudy změna, kterou bylo možné zaznamenat již v předchozím roce. Jde o nárůst podílu peněžitého trestu,²⁷ který byl v roce 2018 uložen častěji než obecně prospěšné práce a stal se tak druhým nejčastěji užívaným alternativním trestem, byť stále s velkým odstupem za podmíněným odsouzením k trestu odnětí svobody. Tento posun v oblasti širšího ukládání peněžitého trestu je spojován s osvětovou a metodickou činností Nejvyššího soudu a Nejvyššího státního zastupitelství. Zároveň se upozorňuje na výrazné regionální rozdíly v jeho aplikaci (Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2018, 2019). Nutno dodat, že k tomuto posunu směrem k širšímu využívání peněžitého trestu zřejmě přispívají i legislativní změny v TrŘ, které posilují důraz na zjišťování majetkových poměrů pachatele již v přípravném řízení a využívání zajištění věcí v rámci trestního řízení tam, kde přichází v úvahu uložení majetkových sankcí. Také možnost, aby poškození mohli uspokojit náhradu škody z takto získaných prostředků, zakotvená zákonem o použití peněžitých prostředků z majetkových trestních sankcí uložených v trestním řízení, může vést ke zvýšené ochotě soudů jej ukládat. Nicméně podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody je stále nejčastěji ukládaným trestem. Ve srovnání s předchozími lety zde však došlo k mírnému poklesu jeho podílu. Nárůst v ukládání peněžitého trestu se však příliš neprojevil na podílu nepodmíněného trestu odnětí svobody, který se dokonce vzhledem k předchozímu roku mírně zvýšil (blíže viz příloha č. 7). Opět tedy platí, že nárůst ukládání peněžitého trestu nevedl ke snížení využívání nepodmíněného trestu odnětí svobody, ale projevil se spíše ve snížení počtu podmíněných odsouzení, nepatrně pak u podmíněného odsouzení s dohledem a obecně prospěšných prací. Ostatní sankce, které lze uložit samostatně a byly ukládány jako hlavní, nedosáhly, s výjimkou vyhoštění, ani 1 %. To platí i v případě alternativ k potrestání. U „prostého“ upuštění od potrestání²⁸ a u upuštění od potrestání s dohledem²⁹ je možné zaznamenat ve srovnání s počátkem sledovaného období určitý nevýrazný pokles. Od roku 2013 se podíl upuštění od potrestání pohybuje kolem 0,3 % a upuštění od potrestání s dohledem 0,2 %. Podíl upuštění od potrestání za současného uložení ochranného opatření činí dlouhodobě 0,1 % ze sankcí uložených jako hlavní (blíže graf 21).³⁰

26 Za sankce ukládané jako hlavní se zde považují nejen jednotlivé druhy trestů a trestních opatření uložených jako hlavní sankce, ale též alternativy k potrestání – tj. jednotlivé druhy upuštění od potrestání a upuštění od uložení trestního opatření. Naopak nejsou zde zařazeny případy upuštění od uložení souhrnného trestu či souhrnného trestního opatření a případy, kdy byla vyslovena vina, ale nedošlo k uložení trestu.

Zároveň, pokud v této kapitole není uvedeno jinak, se pod pojmem trest rozumí i příslušné trestní opatření.

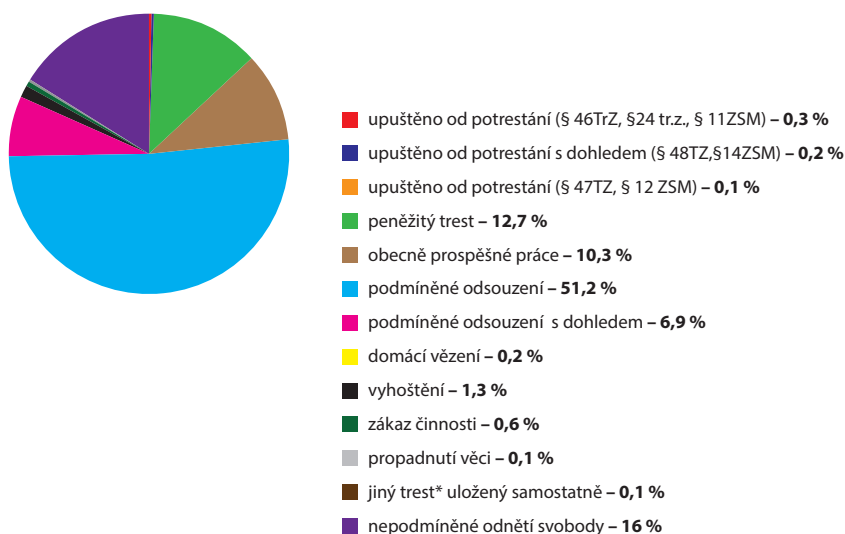
27 Ve Zprávě o činnosti státního zastupitelství za rok 2018 je uváděn podíl ještě vyšší 18,12 %, což souvisí především s tím, že pro výpočet byl užít jiný statistický přehled o pravomocně odsouzených osobách dle paragrafů.

28 Jedná se o upuštění od potrestání dle § 24 zákona č. 140/1961 Sb., § 46 tr. zák. a § 11 ZSM.

29 Dle § 48 tr. zák., § 14 ZSM a § 26 zákona č. 140/1961 Sb.

30 Přehledy č. 6 – o pravomocně vyřízených fyzických osobách podle soudů (odsouzených a vyřízených jinak), Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV.

Graf 21: Struktura sankcí ukládaných jako hlavní v roce 2018 v %

**Jiný trest zahrnuje tresty zákazu pobytu a propadnutí majetku

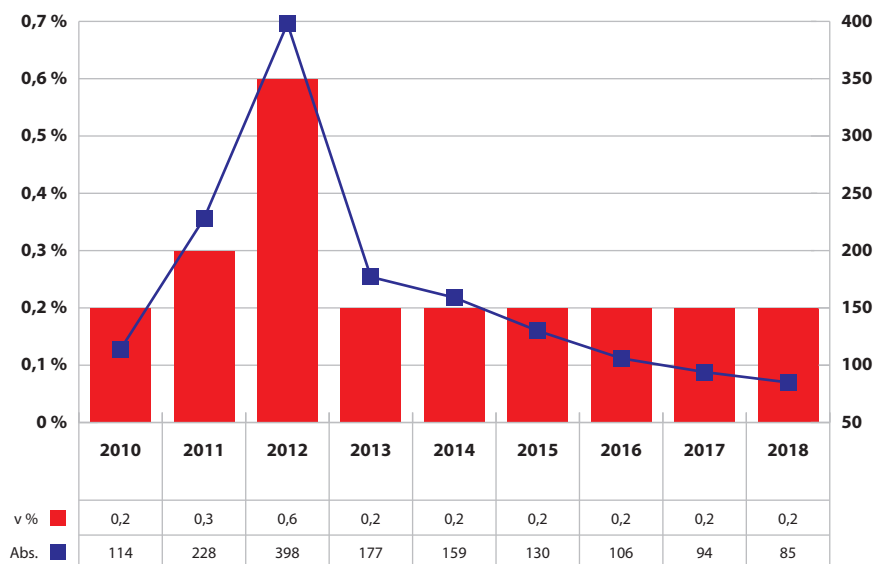
Pramen: Přehledy č. 6 – o pravomocně vyřízených fyzických osobách podle soudů (odsouzených a vyřízených jinak), Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV

Ani zavedení možnosti kontroly domácího vězení prostřednictvím elektronického monitorovacího systému v září 2018 zatím nevedlo k výraznějšímu využívání trestu domácího vězení. V roce 2018 jich bylo uloženo pouze 85. Jejich podíl činí stabilně od roku 2013 pouze 0,2 % ze sankcí ukládaných jako hlavní (blíže graf 22). Nutno dodat, že elektronický monitorovací systém byl spuštěn teprve v září a lze předpokládat, že bude vyžadovat určitý čas, než se tato skutečnost odrazí i v praxi. Dle údajů Ministerstva spravedlnosti ČR bylo k 31. 12. 2018 aktivně monitorováno 91 osob. Ne u všech se však jednalo o osoby, kterým byl uložen trest domácího vězení. Od zahájení elektronického monitoringu do současné doby (září 2019) byl v rámci alternativních trestů či opatření použit elektronický monitoring u 298 osob.³¹

K malému využívání této sankce přispívají i další skutečnosti, jak ostatně potvrdily i výsledky výzkumu IKSP. Problémem mohou být např. skutečnost, že pachatel nemá stálé bydliště, stabilní pracovní dobu či není dostatek času na zjištění podmínek pro jeho uložení v rámci trestního řízení (Scheinost, Háková, Rozum, Tomášek, & Vlach, 2014).

31 Dostupné na stránkách Ministerstva spravedlnosti ČR: <https://naramky.justice.cz/souhrnny-prehled/>

Graf 22: Vývoj ukládání trestu domácího vězení

Pramen: Přehledy č. 6 – o pravomocně vyřízených fyzických osobách podle soudů (odsouzených a vyřízených jinak), Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV

Z hlediska vývoje podílu jednotlivých sankcí (blíže příloha č. 7) je pak třeba zmínit změny v souvislosti s rekodifikací trestního práva hmotného, které se odrazily v TrZ od 1. 1. 2010. Ty se projeví v rozporu s deklarovaným účelem rekodifikace, ve zpřísnění sankční politiky zejména v případě zvýšeného ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody a zvýšení jeho podílu ve struktuře sankcí. Jedním z důvodů, který k tomu přispěl, byl přísnější postih některých velmi frekventovaných trestných činů, zejména v případech recidivy. (Scheinost, a další, 2015). V roce 2013 zejména díky amnestii, ale též některým legislativním změnám, byl pak patrný poměrně výrazný pokles podílu nepodmíněného trestu odnětí svobody, od té doby jeho podíl opět narůstá. V případě trestů obecně prospěšných prací, opět v návaznosti na zpřísnění podmínek pro jejich ukládání v roce 2010 v TrZ, došlo poté k výraznému poklesu jeho podílu, od té doby je jeho podíl poměrně stabilní, pohybuje se přibližně mezi 9 až 11 %. Poměrně výrazné změny lze pak zaznamenat u podmíněného odsouzení. Zde bylo možné sledovat po účinnosti TrZ výrazný nárůst jeho podílu, a pak znovu v roce 2013. Od té doby podíl „prostých“ podmíněných odsouzení klesá. V roce 2018 již klesl na 51 %, což je nejméně ve sledovaném období. Podíl podmíněného odsouzení s dohledem pak naopak pozvolna narůstal. V posledních čtyřech letech se pohybuje přibližně mezi 6 až 7 %. Výzkumné poznatky (Tomášek, Diblíková, & Scheinost, 2016) pak naznačují, že je ukládán problémovějším pachatelům. S tím souvisí i zvyšující se zátěž probačních pracovníků, spojená též obecně s četnější aplikací dohledů i u dalších institutů trestního práva, např. v případě podmíněného propuštění.³² To se pak může odrážet např. i v nedostatku času věnovat se mediaci v trestním řízení (Hulmáková, 2018).

32 V letech 2008–2012 byl podíl podmíněně propuštěných s dohledem mezi 23–29 %, pak lze sledovat nárůst, v roce 2018 je to již 62,3 %. Pramen: Statistické přehledy soudních agend, Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV.

Problémem při ukládání sankcí v ČR je i nedostatečná individualizace s ohledem na kriminogenní potřeby³³ pachatele. To potvrdilo i zhodnocení praxe soudů Nejvyšším soudem ČR (Šámal, 2014). Poukazováno bylo zejména na nedostatečné využívání přiměřených omezení a povinností.

Obecně důraz na rychlé vyřízení věci může vést i k tomu, že není dán dostatečný prostor k dokazování, které se vztahuje k okolnostem významným pro zvolení vhodného druhu sankce a její výměry. Např. právě v souvislosti s ukládáním trestního příkazu, kde není možné uložit nepodmíněný trest, dochází k tomu, že i poměrně rizikovým pachatelům jsou opakovaně ukládány podmíněné tresty odnětí svobody, jejichž výměra ale může být relativně dlouhá, aby se zde odrazila závažnost konkrétního případu. Ale i v rámci hlavního líčení může být tato oblast někdy podceňována. Výsledkem jsou pak „prostá“ podmíněná odsouzení bez toho, aby se u odsouzeného cílilo na faktory, které mají vliv na jeho recidivu, resp. desistenci. Pokud pak dojde k přeměně těchto trestů, odchází pachatel i za poměrně ne příliš závažnou trestnou činnost na dlouhou dobu do výkonu trestu. Na problém neúměrné kumulace sankcí ostatně upozorňuje např. i nález Ústavního soudu II ÚS 4022/18.

Nutno však dodat, že ze statistických údajů okresních soudů³⁴ ve sledovaném období nelze od roku 2011 dovést obecný nárůst přeměn nepodmíněných trestů odnětí svobody ve srovnání s obdobím před rekodifikací, spíše naopak, v letech 2017 až 2018 dochází pak ke stabilizaci. Ke snížení od roku 2013 zřejmě přispěla amnestie prezidenta republiky (blíže viz tab.). Soudy zároveň častěji než dříve využívají možnosti ponechání podmíněného odsouzení v platnosti. Byť v roce 2018 se počty těchto případů mírně snížily, což však obecně může být dáno nižšími počty odsouzených osob, a tedy i ukládaných trestů.

Tabulka 5: Přeměny podmíněně odložených trestů odnětí svobody na nepodmíněné tresty a jejich ponechání v platnosti v letech 2009–2018 u okresních soudů

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
přeměna PO v NEPO	3575	3860	1560	721	47	211	879	1739	1580	1522
ponechání PO v platnosti	1252	1121	736	22	6	67	416	2306	2377	2174

Pozn.: V roce 2008 v níže uvedených přehledech nebyly tyto informace sledovány.

Pramen: Přehledy o výkonech soudních rozhodnutí ve věcech trestní u okresních soudů v ČR, Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV

Ve sledovaném období lze též v důsledku již zmíněných změn, které přinesl TrZ, sledovat zvýšení podílu osob, kterým byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody ve výměře od 1 roku do 5 let, z celkového počtu odsouzených osob a naopak pokles podílu u odsouzených k nepodmíněnému trestu odnětí svobody do 1 roku. V posledních pěti letech se podíl odsouzených k nepodmíněnému trestu ve výměře od 1 roku do 5 let pohybuje kolem 5 %, blíže viz příloha 9.

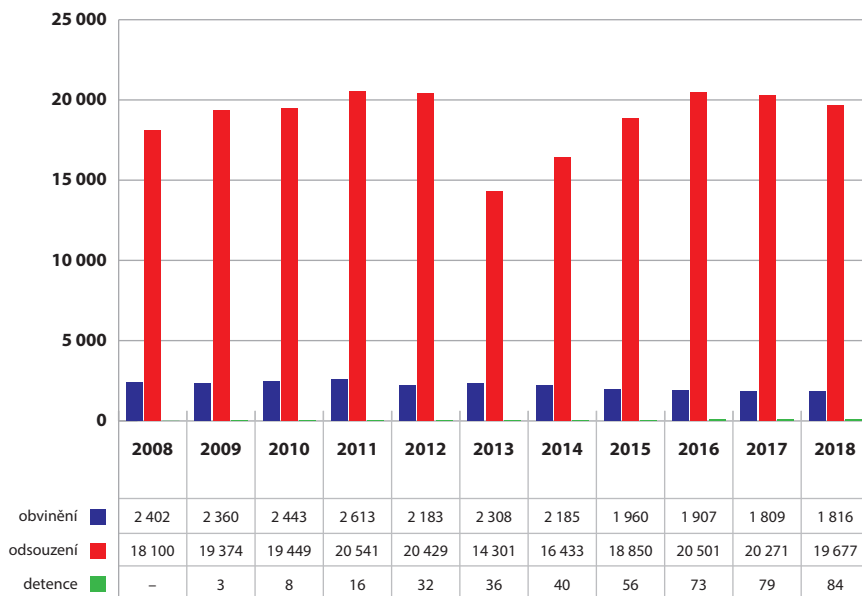
33 TJ, dynamické rizikové faktory, které korelují s recidivou

34 Statistické přehledy soudních agend, Ministerstvo spravedlnosti CSLAV

Výše zmíněné aspekty trestní a sankční politiky se pak promítají i do celkového počtu vězněných osob jako jednoho ze základních ukazatelů trestní a sankční politiky. Česká republika se dlouhodobě v rámci evropského srovnání pohybuje na předních místech v počtech vězeňské populace, v roce 2018 byla ČR na devátém místě. Nyní (v roce 2019) je již na osmém místě v počtu vězněných osob na 100 000 obyvatel. Před námi jsou již jen Rusko, Turecko a některé další východoevropské země. Všichni naši sousedé včetně Slovenska jsou na tom lépe, někteří s výrazným odstupem, např. Německo či Rakousko (Research Highest to Lowest – Prison Population Rate, 2018, 2019) a viz též příloha č. 14.

Přitom je zřejmé (blíže viz graf 23), že počty osob ve vazbě jsou poměrně nízké. Počty osob v zabezpečovací detenci jsou spíše zanedbatelné, byť v rámci sledovaného období je patrný jejich nárůst. Hlavním problémem jsou vysoké počty osob ve výkonu trestu odnětí svobody. Jejich pokles v roce 2013 a nižší počty v následujících letech souvisejí s amnestií. Také v posledních dvou letech lze zaznamenat pokles, ale ne příliš výrazný (blíže k vývoji počtů osob ve výkonu trestu odnětí svobody kapitola VI). To vše pak ovlivňuje i podmínky ve věznicích a možnosti individuálního působení na vězněné osoby z hlediska reintegrace a prevence recidivy.

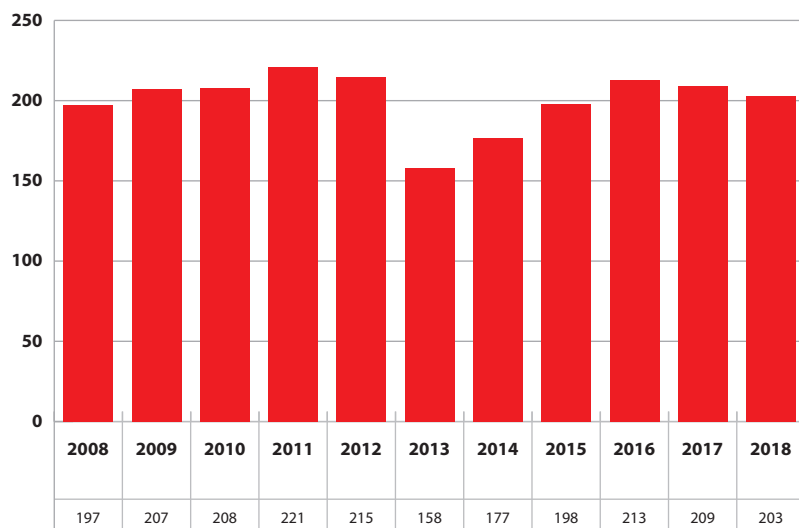
Graf 23: Vývoj počtů vězněných osob v ČR k 31. 12. příslušného roku v abs. číslech

Pramen: Statistické ročenky Vězeňské služby ČR 2008–2018, Vězeňská služba ČR, Dostupné na: <https://www.vscr.cz/informacni-servis/statistiky/statisticke-rocenky-vezenske-sluzby/>

Výše zmíněný vývoj vězeňské populace platí i v přepočtu na 100 000 obyvatel, kdy po výkyvu způsobeném amnestií v roce 2013 index opět narůstal a v roce 2018 pokračuje mírný pokles, který započal v roce 2017. Stále jsme ale na vyšších počtech, než tomu bylo před účinností TrZ (blíže graf 24).

Graf 24: Vězněné osoby v ČR přepočtu na 100 000 obyvatel

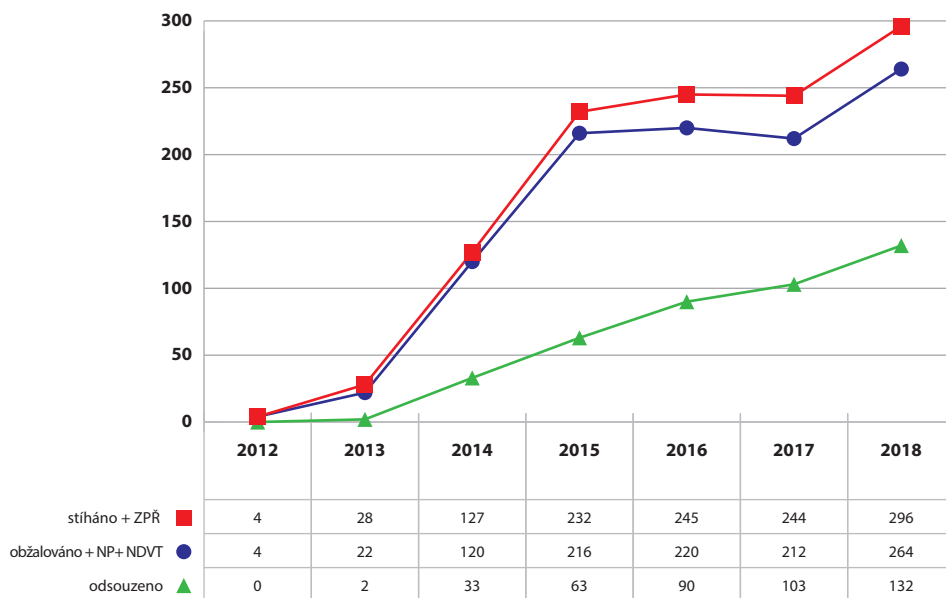

Pramen: Statistické ročenky Vězeňské služby ČR 2008–2018, Vězeňská služba ČR, Dostupné na: <https://www.vscr.cz/informacni-servis/statistiky/statisticke-rocenky-vezenske-sluzby/>; Statistické údaje o věkovém složení obyvatelstva dle jednotek věku k 1. 7. příslušného roku, Český statistický úřad, Dostupné na: https://www.czso.cz/csu/czso/domov?p_p_id=3&p_p_lifecycle=0&p_p_state=maximized&p_p_mode=view&_3_struts_action=%2Fsearch%2Fsearch&_3_redirect=%2Fweb%2Fczso%2Fkatalog-produktu-vydavame&_3_keywords=obyvatelstvo+2017&_3_groupId=0

Trestní a sankční politika uplatňovaná vůči mladistvým pachatelům se výrazně odlišuje od situace u dospělých pachatelů (blíže viz kapitola III).

Specifickou skupinou pachatelů jsou právnické osoby. Zde je patrné, že od zavedení trestní odpovědnosti právnických osob lze sledovat trend nárůstu počtu stíhaných, obžalovaných a odsouzených právnických osob. Tento trend pokračuje i v roce 2018. Lze předpokládat, že k tomuto nárůstu v roce 2018 mohla přispět i novelizace zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, provedená zákonem č. 183/2016 Sb. s účinností od 1. 12. 2016, která výrazně rozšířila v § 7 TOPO okruh trestných činů, kterých se může právnická osoba dopustit.

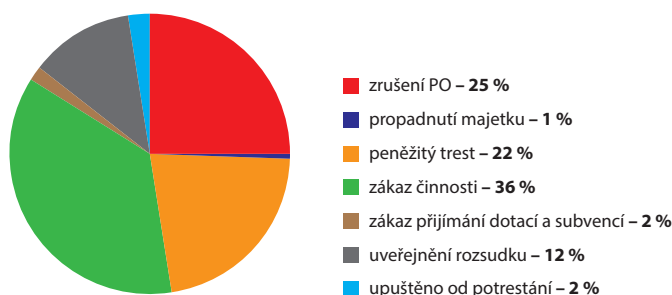
Graf 25: Trestní politika uplatňovaná vůči právnickým osobám (abs. počty)

Pramen: Přehledy o vyřízených věcech a stíhaných a podezřelých právnických osobách podle státních zastupitelství; Přehledy o pravomocně vyřízených právnických osobách podle soudů (odsouzených a vyřízených jinak), Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV

Z hlediska sankcí ukládaných jako hlavní v roce 2018, obdobně jako v předchozích letech, patří mezi velmi často ukládané sankce zákaz činnosti a peněžitý trest. Určitým rozdílem vzhledem k předchozím letům je, že druhou nejčastěji uloženou sankcí bylo zrušení právnické osoby, což je nejprísnější trest s velmi přísnými podmínkami pro jeho uložení. V roce 2017 činil jeho podíl 18 % v roce 2018 již čtvrtinu z ukládaných sankcí (blíže graf 26).

Graf 26: Struktura sankcí ukládaných jako hlavní právníkům osobám v roce 2018 v %

Pramen: Přehledy o pravomocně vyřízených právníkům osobách podle soudů (odsouzených a vyřízených jinak), Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV

Závěr

Celkově lze konstatovat, že i v roce 2018 pokračuje trend spočívající v poklesu stíhaných, obžalovaných a odsouzených fyzických osob v systému trestní justice. Naopak mírný nárůst bylo možné zaznamenat v případě počtů osob odsouzených k nepodmíněnému trestu odnětí svobody i v podílu tohoto trestu ve struktuře sankcí ukládaných jako hlavní. V případě právníkům osob lze pak pozorovat narůstající počty stíhaných, obžalovaných a odsouzených osob. V roce 2018 se též více aplikovaly odklony s restorativními prvky v přípravném řízení. Z hlediska sankcí ukládaných jako hlavní lze zaznamenat, stejně jako v minulém roce, nárůst podílu peněžitého trestu. Nutno podotknout, že zatím nelze hovořit o tom, že by tento nárůst vedl ke snížení ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody. Spíše nahradil jiné alternativní tresty, zejména podmíněné odsouzení. To však ve výsledku může mít určitý pozitivní efekt i ve vztahu k nepodmíněnému trestu, neboť lze předpokládat, že soudy ukládají peněžitý trest poté, co mají zjištěny majetkové poměry pachatele, či dokonce mají již zajištěn majetek v průběhu trestního řízení. Tím se zvyšuje ve srovnání s podmíněným odsouzením pravděpodobnost úspěšného výkonu této sankce, a naopak snižuje riziko přeměny v nepodmíněný trest odnětí svobody. Spuštění elektronického monitorovacího systému zatím, celkem logicky s ohledem na to, že šlo v roce 2018 fakticky pouze o tři celé měsíce fungování, nemělo vliv na zvýšení ukládání trestu domácího vězení. I do budoucna lze mít určité pochyby o tom, že by s ohledem na podmínky, které jsou potřeba pro jeho úspěšný výkon, mohl trest domácího vězení zásadním způsobem přispět ke snížení ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody. Je třeba počítat i s tím, že naopak může dojít, pokud by byl využíván ve výraznější míře, i k tomu, že v tomto případě bude docházet častěji k jeho přeměně v nepodmíněný trest odnětí svobody pouze pro porušení podmínek jeho výkonu, které lze díky elektronickému monitoringu velmi snadno odhalit, ve srovnání s podmíněným odsouzením, kde se zpravidla řeší až výraznější problémy odsouzeného při jeho výkonu.

Přestože v roce 2018 bylo možné zaznamenat pokles vězněných osob, který spočíval zejména v poklesu osob ve výkonu trestu odnětí svobody, Česká republika stále zůstává v evropském kontextu jednou ze zemí s velmi vysokou vězeňskou populací. Je tedy zřejmé, že do budoucna bude třeba uvažovat o dalších změnách v uplatňované trestní a sankční

politice – od možnosti dekriminalizace v souvislosti s výší škody jako znaku skutkových podstat, či např. částečné dekriminalizace trestného činu zanedbání povinné výživy, změn přístupu k postihu recidivy, přehodnocení možností zahlazení odsouzení až po úvahy o stávajících podmínkách podmíněného propuštění. Pozornost je třeba věnovat i diskuzi o aktuálních přístupech v rámci aplikační praxe např. postupu v případech přeměn podmí-
něných trestů odnětí svobody v případech jejich kumulace.

III.

Kriminalita osob mladších 18 let

Trvalým zájmem trestní politiky státu je sledování stavu a dynamiky kriminality mladých lidí. Nárůst nebo pokles asociálního či antisociálního jednání mladé generace je totiž jedním ze základních ukazatelů chybности či správnosti výchovné a obecně socializační politiky státu, ukazatelem správně zaměřeného výchovného úsilí rodin, preventivně působících školských zařízení a v neposlední řadě fungování nejrůznějších zájmových a volnočasových sdružení. Demokratický rozvoj země pro své řádné fungování vyžaduje občany, kteří umí respektovat práva jiných lidí, kteří jsou schopni zařadit svůj život do obecných společenských struktur, kterým něco říkají zásady a náležitosti právního státu, v našem případě zejména principy a požadavky trestního práva a v obecnější rovině správně pochopené etické principy.

Stav kriminality mladých lidí je významným signálem pro zaměření preventivní práce. Zejména je třeba ostrážitě pozorovat, zda nedochází k závažnějším posunům páchání asociality, objevovat případná nová latentní nebezpečí možného kriminálního vývoje a zaměřovat se na jeho včasnou sanaci. Pokles zjevné, orgány ochrany práva zaznamenané kriminality, nemusí automaticky znamenat, že je ve společnosti vše v pořádku, že se neobjevují nová nebezpečí. U mládeže jde především o členění různým formám závislosti, které nejednou přímo torpedují sociální vazby mladých lidí (ať již jde o závislosti látkové či věcné), o zneužívání nových technologií k páchání nejrůznějších nebezpečných činů, o zákeřné a psychiku lidí zasahující narušování jejich soukromí, privátního prostoru, a to v reálném, ale také virtuálním světě. Při analýze statistických údajů o registrované kriminalitě musíme na tyto okolnosti vždy pamatovat a rozhodně je nepodceňovat.

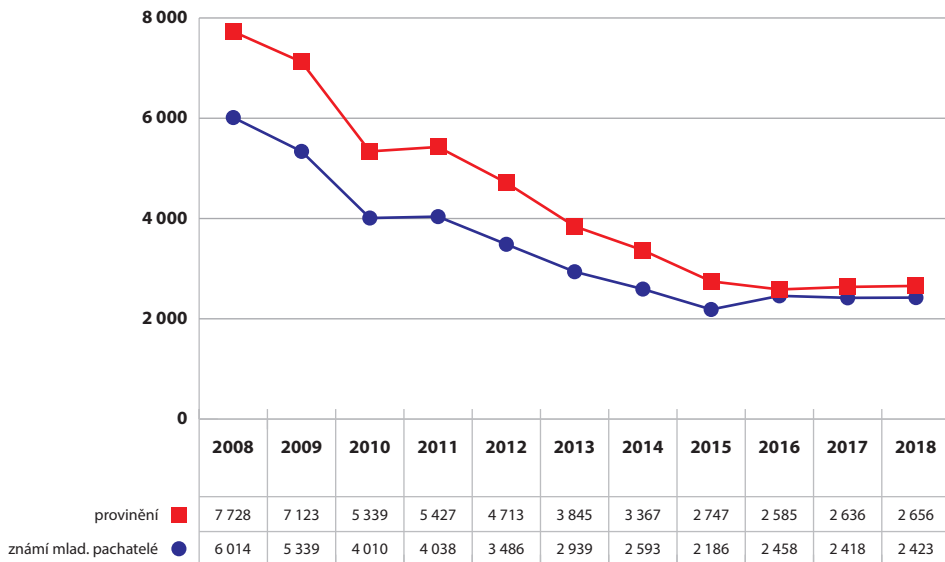
Kriminalitu mladých lidí je vždy třeba vidět v širších společenských souvislostech, zejména z pohledu jejich rodinného zázemí. Kriminalita bývá většinou výsledkem nějakého aktivního ale i pasivního zanedbání, vyústěním nějakého nevhodného výchovného procesu. Výzkumné kriminologické poznatky opakovaně ukazují, že kriminalita mladých lidí má obecně svůj původ v nedostatečné, nevhodně uskutečňované socializaci, v zanedbání tvorby zábran či svědomí, ve špatných příkladech sociálního okolí, nedůslednosti a nesprávnosti extrémních výchovných metod, v nepochopení, zanedbání či nevhodnému potlačování přirozených potřeb mladého člověka, v neadekvátní práci s individuálními vlastnostmi a nadáními a v potřebám neodpovídající motivaci mladých lidí k pozitivnímu rozvoji. Špatná socializace tak (nedostatečně nebo vůbec) neobrní mladého člověka z hlediska členění asociálním příležitostí, nezakultivuje jeho vrozené osobnostní tendence z hlediska konsenzuálního života ve společnosti. Nové důkazy o těchto starých pravdách podávají výsledky kriminologického výzkumu, který byl v poslední době uskutečněn v IKSP.³⁵

U vědomí těchto okolností můžeme – při rozboru statistik Policie České republiky – konstatovat, že evidovaná kriminalita mládeže se v současnosti pohybuje na srovnatelné úrovni předchozích let (i když v současnosti mírně stoupá počet jinak trestných činů – viz grafy), tedy že nedochází k zásadnějším negativním změnám ani v počtu pachatelů, ani v množství spáchaných provinění či činů jinak trestných, a že úroveň registrované kriminality má v zásadě v posledních cca 20 letech klesající charakter. Toto konstatování

35 Večerka, K., Hulmáková, J., Štěchová, M. (2019) Mladiství v procesu poruchové socializace, IKSP.

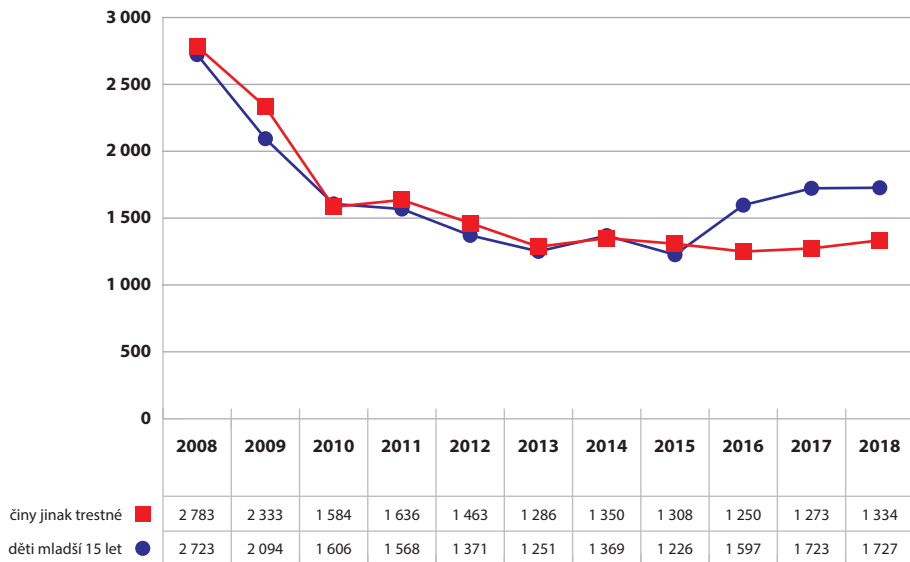
lze považovat za pravdivé i s tou podstatnou výhradou, že od roku 2016 došlo k poměrně zásadní změně metodiky vykazování u počtu stíhaných a vyšetřovaných osob, tedy i pachatelů z řad dětí do 15 let a mladistvých, takže údaje nejsou zcela srovnatelné.

Graf 27: Vývoj kriminality mladistvých v letech 2008–2018

Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR

Graf 28: Vývoj kriminality dětí mladších 15 let v letech 2008–2018

Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR

Celkově v roce 2018 spáchaly děti mladší 15 let podle údajů policejní statistiky 1 334 činů jinak trestných a mladiství celkem 2 656 skutků (provinění). U dětí mladších 15 let tak – oproti roku 2017 – došlo k určitému nárůstu absolutního počtu činů jinak trestných.

V této souvislosti je možná vhodné připomenout, že v roce 2000 bylo policejně stíháno a vyšetřováno³⁶ 8 905 mladistvých pachatelů, takže současný, již několik let trvající, stav lze považovat za výrazný úspěch. Lze tedy konstatovat, že kriminalita mladistvých se udržuje na nízkých hodnotách a nedochází k nějakým závažnějším výkyvům. Podobná situace je policejní statistikou zaznamenána i u dětí do 15 let. Také u nich bylo v roce 2000 zaznamenáno vyšetřování u 8 899 z nich, takže současný stav znamená též výrazné snížení incidence.

Absolutní počty vyšetřovaných ovšem nemusejí zcela vypovídat o skutečné tendenci. Jedno z možných zkreslení by mohlo spočívat v tom, že pokles či nárůst registrované kriminality by mohl mít souvislost se změnami demografické křivky v určitých věkových kategoriích, tedy že menší množství jedinců stejného věku bude páchat i méně kriminality a naopak. Indexovaná čísla (viz tabulka 6) však ukazují, že snižování incidence kriminality u mladých lidí není výsledkem pouhého snížení počtu členů stejných věkových skupin na základě nižší porodnosti. Můžeme konstatovat, že situace v roce 2018 je z hlediska přepočtu na 10 000 zcela srovnatelná se situací v roce 2017 s tím, že oba indexy zaznamenaly mírný pokles.

Tabulka 6: Indexové počty stíhaných a vyšetřovaných mladistvých a dětí do 15 let ve vybraných letech 2000–2018

	Roky								
	2000	2005	2010	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Index pachatelů na 10 000 vrstevníků									
mladistvých	221,3	144,9	122,4	107,7	95,5	80,3	89,8	86,9	85,9
děti mladší 15 let	53,5	22,3	10,6	7,9	8,6	7,6	9,7	10,3	10,2

Vlastní výpočet z dat statistického úřadu o věkovém složení obyvatel v jednotlivých letech (k 31. 12.) a údajů PČR ve stejných letech

Všimněme si nyní některých aktuálních statistických údajů. Posouzení charakteru provinění v roce 2016 ukazuje, že u stíhaných a vyšetřovaných mladistvých převažovala tradičně provinění majetkové povahy (1 042 osob), z nich pak zejména krádeže prosté (604 osoby) a krádeže vloupáním (327 osob). I v roce 2017 lze u mladistvých tuto tendenci potvrdit, pro provinění majetkové povahy bylo vyšetřováno 1 026 mladistvých, pro krádež prostou pak 559 osob a pro krádež vloupáním 355 osob.

³⁶ Je ovšem třeba též připomenout, že s účinností od roku 2002 došlo ke zvýšení hranice škody u trestného činu z předchozích 2 000 Kč na 5 000 Kč, což jistě v nemalé míře ovlivnilo počty registrovaných pachatelů kriminality v následujících letech.

I když i v roce 2018 je majetková trestná činnost též nejméně častou skupinou deliktů mladistvých, dochází zároveň ke snížení počtu jejích pachatelů. V roce 2018 bylo pro majetkovou kriminalitu vyšetřováno a stíháno 865 mladistvých osob, z toho pro krádež prostou 505 jedinců a pro krádež vloupáním 281 delikventů (viz přehledně tab. 7)

Tabulka 7: Přehled o majetkové kriminalitě mladistvých a dětí mladších 15 let v letech 2016–2018

Pachatelé	rok 2016		rok 2017		rok 2018	
	mladiství	děti < 15 let	mladiství	děti < 15 let	mladiství	děti < 15 let
majetkových trestných činů – celkem	1042	586	1026	729	865	621
krádeží prostých	604	253	559	303	505	283
krádeží vloupáním	327	205	355	244	281	200

Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR

Podobná situace je i u dětí mladších 15 let, u nichž se v roce 2016 majetkové jinak trestné činnosti dopustilo 586 osob. Z tohoto počtu převládaly krádeže prosté (253 osob) a krádeže vloupáním (205 osob). V roce 2017 se prohlubuje výskyt tohoto druhu kriminality, pro majetkovou jinak trestnou činnost bylo vyšetřováno 729 osob (tedy o 143 dětí více), přičemž pachatelů krádeží prostých bylo 303 a krádeží vloupáním se dopustilo 244 osob mladších 15 let. V roce 2018 se však trend navrátil k poklesu, neboť jinak trestné činnosti majetkové povahy se dopustilo 621 osob (tedy pokles oproti předchozímu roku o 108 osob (tj. přibližně o 15 %), krádeží prostých se dopustilo 283 pachatelů a krádeže vloupáním 200.

U dospělé populace je registrováno poměrově mnohem víc krádeží prostých než krádeží vloupáním. V tomto proporčním srovnání páchá mládež (a to zejména děti do 15 let) krádeže vloupáním poněkud více.

Celková majetková kriminalita mladistvých se tak oproti roku předchozímu meziročně snížila téměř o 16 % a kriminalita dětí mladších 15 let podobně o 15 %. V roce 2018 se tak ze všech registrovaných mladistvých pachatelů dopustilo 36 % majetkového deliktu a obdobně tomu bylo i u pachatelů mladších 15 let. K těmto údajům lze ještě doplnit, že zatímco v roce 2017 se na celkovém množství všech pachatelů objasněné majetkové kriminality podílejí osoby mladší 18 let 7,3 % (z toho mladiství 4,3 % a pachatelé do 15. roku věku 3 %), v roce 2018 dochází ke zlepšení situace. V tomto roce se mladí lidé do 18 let podílejí na celkové majetkové kriminalitě 6,7 %, přičemž 3,9 % připadá na mladistvé a 2,8 % na osoby mladší 15 let.

Při úvahách o příčinách sníženého počtu majetkových deliktů mladých lidí je však třeba vzít v úvahu celou řadu společenských a osobnostních determinant této trestné činnosti. Na prvním místě je třeba jmenovat okolnost, že ekonomická situace zajištěnosti rodin je v naší zemi v současné době na poměrně vysoké úrovni a že jen malé množství mladých lidí se pohybuje v situaci závažnějšího hmotného nedostatku. To znamená, že z pohledu mladých lidí nepůsobí v současnosti tak silně případný motiv „relativního strádání“, který by je mohl podněcovat k nějaké „kompenzační“ aktivitě majetkového charakteru, a že majetkové potřeby jsou v zásadě saturovány z legálních zdrojů.

Takové tvrzení lze opřít o současné poznatky Institutu pro kriminologii a sociální prevenci získané v rámci výzkumné činnosti mezi mladistvými odsouzenými k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. Tito mladí lidé si ve většině případů nestěžují na obecný nedostatek peněz, ale příčiny své majetkové trestné činnosti spojují spíše s potřebou získat více věcí a finančních prostředků. Jedním z hlavních motivů této činnosti je pak snaha opatřit si prostředky na nejrůznější – alkoholové či nealkoholové – toxikomanické aktivity, určitou roli hraje i gamblerství. Někteří mladiství delikventi však svou majetkovou trestnou činnost spojují s prvky dobrodružství, adrenalinové zábavy, se skupinovými aktivitami v partě vrstevníků, jsou u nich zaznamenatelné (zejména u loupeží, o kterých budeme dále hovořit) násilné motivy donucení vydat nějaké peníze či věci, přimět někoho k submisivnímu chování, jehož součástí je i odcizení nějakých předmětů (např. mobilů).

Nižší číslo evidovaných pachatelů majetkové činnosti lze spojit též s jiným důsledkem relativně dobré majetkové situace občanů. Běžný občan totiž váží, zda se mu případné oznámení trestné činnosti majetkové povahy orgánům ochrany práva v souhrnu vyplatí. Do hry vstupuje na jedné straně hodnota odcizené věci (většina průmyslového zboží v současnosti velmi rychle morálně zastarává a obecná tendence populace směřuje k rychlejší obměně zboží za modernější a funkčnější), na druhé straně věcné a zejména časové potíže, které bývají spojené s administrativním aktem oznámení delikvence (a též s vysoce pravděpodobným neztotožněním pachatele) nemotivují poškozeného k zveřejnění újmy. Tak se může stát, že určitá část kriminality osob do 18 let může zůstat v oblasti latence.³⁷

Dobrá ekonomická situace převažující většiny rodin (či dokonce i jednotlivých vychovatelů) mladých lidí a zároveň nízká tržní hodnota odcizených věcí na černém trhu zároveň působí snížený výskyt snahy o odcizení některých kategorií předmětů. Mimo pozornost mládeže tak zůstávají některé kategorie dříve odcizovaných věcí (např. větší a těžší elektronika). Delikventi se tak spíše orientují na krádeže hotových peněz či na předměty, které mají mezi mládeží statusotvorný či směnitelný význam (mobil, horské kolo apod.). Lze tak vzít v úvahu, že fyzická námaha spojená s majetkovou kriminalitou ve srovnání s „výnosností“ této činnosti se nejednou jeví pro pachatele nevýhodnou a příliš namáhavou, riziko páchaní majetkové kriminality příliš veliké a složitosti spojené s následným prodejem či směnou odcizených věcí jsou značné.

Na snížení majetkové trestné činnosti se podílí i skutečnost, že v současné době jsou některé lukrativní předměty dobře zabezpečeny proti odcizení. V tomto ohledu sehrává značnou roli popularizace prostředků situační prevence, což znamená, že některá v minulosti velmi ohrožená prostředí jsou dnes velmi dobře a účinně střežena (nákupy se provozují v bezhotovostním peněžním styku, mobily mají své PIN, obydlí jsou zabezpečena signalizací nejednou napojenou na tzv. pult centrální ochrany (PCO) a městské části jsou

37 Podle informací z výzkumu Delikvence mládeže. Trendy a souvislosti se prevalence majetkových trestných činů (dle self-reportů) pohybuje v současnosti u mládeže kolem 8–9 % za rok. U mladých lidí je nejčastější formou majetkových deliktů spáchaných za rok různě závažná krádež v obchodě, které se dopustilo 7–8 % mladých lidí výzkumného vzorku ve věku 12–16 let. Moravcová, E., Podaná, Z., Buriánek, J. Delikvence mládeže. Trendy a souvislosti, Triton 2015.

sledovány kamerovými monitorovacími systémy, auta a další dopravní prostředky jsou zabezpečována signalizací napadení a různými pasivními zabezpečovacími prostředky a dokonce i hodnotnější kola jsou policejně značkována atd.).

Lze též předpokládat, že laxnější přístup k hlášení ztráty odcizených věcí mají oběti zejména tehdy, když mají pocit (nebo dokonce jistotu), že se trestné či jinak trestné činnosti dopustily osoby mladší 18 let. Zvláště to, že se občané mylně domnívají, že děti mladší 15 let jsou téměř nepostižitelné, demotivuje oběti oznámit majetkovou trestnou činnost. Navíc se někteří poškození bojí nejrůznějších potíží včetně nebezpečí pomsty pachatelů, jejich kompliců či rodinných příslušníků. Zkušenosti ukazují, že jsou oběťmi hlášeny především ztráty věcí, které jsou pojištěny a tyto drahé pojištěné věci zase až tak často nejsou v hledáčku kriminality mladých.

Výše jsme uvedli, že hlavní formou majetkové kriminality u osob do 18 let je tzv. krádež prostá, kam patří různé formy pouliční kriminality zjištěného zaměření či kriminality ve veřejném prostoru, která většinou od pachatelů nevyžaduje větší přípravu a bývá nejednou aktem momentálního nápadu či využití neplánované příležitosti. Pro kriminalitu mladých lidí je obecně typická nedostatečná příprava na spáchání deliktu. Delikventní činnost je často dílem okamžiku, bezprostředního nápadu či využití příležitosti, proto útoky majetkové povahy bývají často neúspěšné a zůstává často při pokusech.

Tabulka 8: Absolutní počty pachatelů vybraných krádeží vloupáním v letech 2017–2018

	dětí do 15 let		mladiství		Děti + mladiství		% ze všech stíhaných	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018
Krádež vloupáním								
– do bytů	22	35	40	52	62	87	8,8	14,6
– do rodinných domků	26	31	44	35	70	66	8,9	9,4
– do obchodů	19	13	47	29	66	42	12,1	9,5
– do víkendových chat	12	13	26	18	38	31	8,8	8,6
– do restaurací a hostin.	11	11	27	17	38	28	10,0	9,5
– do kiosků	13	12	22	5	35	17	23,6	13,7
– do škol	9	4	11	10	20	14	23,5	15,7
– do výkladních skříní	0	0	5	0	5	0	20,8	0,0

Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR

Poněkud plánovitější bývají krádeže vloupáním, i když i zde chybí často u osob do 18 let domyslení celé akce, použití přiměřených prostředků, zvážení okolností plánovaného deliktu z hledisek věcných, časových i konspiračních. Porovnání roku 2017 a 2018 ukazuje (viz tabulka 8), že jsme svědky snižování podílu mladých lidí na některých majetkových deliktech spojených s vloupáním. Meziročně došlo ke snížení podílu zejména u útoků na kiosky a vloupání do školních budov. Poněkud zneklidňující je naopak zvýšení útoků na obydlí, které se v roce 2018 projevilo jak u mladistvých tak u dětí do 15 let věku. Do rodinných domků a zejména do bytů provedlo ve sledovaném roce 2018 vloupání 153 pachatelů.

Mezi nejzávažnější druhy kriminality můžeme počítat kriminalitu násilnou. Občané se tohoto druhu kriminality značně obávají, hodnota zdraví je totiž u nich dlouhodobě na jednom z nejpřednějších míst, přičemž se lidé nestrachují pouze o své zdraví, ale stejně intenzivně mají obavy i o zdraví svých rodinných příslušníků. Statistické údaje Policie ČR ukazují, že zatímco množství stíhaných a vyšetřovaných pachatelů z řad osob mladších 15 let se drží v letech 2016–2018 na zhruba srovnatelné úrovni, množství mladistvých pachatelů těchto provinění v roce 2018 výrazně stoupl, a to ve srovnání s rokem 2017 zhruba o pětinu. Z celkového množství všech pachatelů, kteří se v roce 2018 dopustili násilné kriminality, tak osoby do 18 let tvoří 9,3 %.

Tabulka 9: Absolutní četnost stíhaných a vyšetřovaných mladistvých pachatelů a pachatelů do 15 let věku za léta 2016–2018 pro násilnou kriminalitu

Pachatelé v roce	2016	2017	2018
mladiství	532	509	613
děti do 15 let	385	400	387
Celkem	917	909	1000

Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR

Za povšimnutí stojí (viz tabulka 10), že jinak trestná činnost dětí do 15 let se udržuje v posledních třech letech na srovnatelně stejné úrovni, u mladistvých však došlo zejména u provinění úmyslného ublížení na zdraví ke skokovému meziročnímu nárůstu (v roce 2017 spáchalo toto provinění 211 pachatelů, v roce 2018 již 283 pachatelů), což je o 34 % více. Došlo také k určitému nárůstu pachatelů loupeží, počty se však vrátily na početní stav v roce 2016. V přehledu je též možno se zmínit o nejzávažnější formě násilí, totiž o vraždě, které se dopustilo v roce 2018 5 mladistvých a 4 pachatelé mladší 15 let. Z celkového množství 112 pachatelů vražd v témže roce tak připadá na osoby do 18 let 8 %. Pachatelů vraždy tak v porovnání s předchozími lety nepodstatně ubylo (v roce 2017 spáchalo toto provinění 11 mladistvých a žádné dítě mladší 15 let, v roce 2016 pak 7 mladistvých a 2 děti mladší 15 let).

Tabulka 10: Absolutní počty pachatelů vybraných násilných deliktů v letech 2016–2018

	rok					
	2016		2017		2018	
Pachatelé	mladiství	děti < 15 let	mladiství	děti < 15 let	mladiství	děti < 15 let
úmyslného ublížení na zdraví	224	118	211	127	283	109
loupeže	168	151	147	157	169	150
vraždy	7	2	11	0	5	4

Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR

Současný rozvoj masivního pohybu dětí a mladistvých ve virtuálním prostoru nás může vést k oprávněnému předpokladu, že násilná kontaktní kriminalita (zejména mezi

osobami mladšími osmnácti let) může být v současnosti nahrazována závažnými agresivními útoky ve virtuální realitě. Rozsah tohoto jevu, který může, ale nemusí přerůst do reálných fyzických útoků, není ještě dostatečně zmapován, na druhé straně rostoucí význam komunikací na Facebooku a podobných platformách může naznačovat, že agrese dostává nové – dosud převážně málo zmapované – dimenze. Terén naznačuje, že bez významu rozhodně nejsou projevy virtuální šikany, která často velmi zásadně zasahuje život mladých obětí.³⁸

V této souvislosti nelze podceňovat i vliv určité nezdravé společenské akceptace násilí v některých vrstvách obyvatelstva. Agresivní způsoby řešení různých situací nacházejí často své místo v různých oblíbených audiovizuálních produktech (nejrůznější akční filmy, agresivně laděné počítačové hry atp.), které bývají některými mladými lidmi nekriticky napodobovány. Dochází zde k paradoxu, který spočívá v tom, že z jedné strany je naše společnost velmi citlivá na nejroznější projevy nesocializovaného chování lidí mezi sebou, z druhé strany však ve svých kulturních počinech akceptuje neskrývanou agresi, kterou povyšuje na určitý typ akceptovatelné komunikace. Existuje tak reálné nebezpečí, že disponování jedinci – zvláště z řad mládeže – budou napodobovat tento druh mediálních vzorů, a to pravděpodobně i v jejich nebezpečnějších antisociálních formách (např. násilné útoky směřující k prosazení svých cílů, kopy a znehybňující údery, použití nejroznějších zbraní atp.).

Na druhé straně trávení času o samotě na počítači (i když třeba nelegální činností) snižuje faktickou dobu, kdy jsou pachatelé a jejich oběti v bezprostředním fyzickém kontaktu. Mladou generaci výrazně ohrožuje závislost na internetu, která již dostala odborný název „netolismus“³⁹. Tento fakt se paradoxně může podílet na snižování počtu faktických agresivních brachiálních útoků (a také celkové kriminalitě), může mít však velmi negativní důsledky pro psychické zdraví.

Absolutní počty pachatelů mravnostní kriminality z řad mladých lidí do 18 let signalizují určitý pozvolný nárůst této kriminality u mládeže. Je vhodné si z jedné strany povšimnout toho, že nárůst mravnostní kriminality je vzhledem k roku 2016 vyšší o 15 % (u mladistvých o pětinu), nicméně z druhé strany se absolutní počty ročně vyšetřovaných osob i v roce 2018 udržují na poměrně nízké úrovni. U dětí do 15 let se stoupající trend v roce 2017 zastavil, nicméně v roce 2018 opět došlo k nárůstu, u mladistvých je stav v roce 2018 zcela srovnatelný se stavem v předchozím roce. Lze ještě konstatovat, že mravnostní kriminalita osob mladších 18 let se podílí na celkové roční mravnostní kriminalitě 12 %.

38 Srovnej: Říčan, P., Janošová P. (2010) Jak na šikanu, Praha, Grada; Nielsen Sobotková, V. a kol. (2014) Rizikové a antisociální chování v adolescenci. Praha, Grada; Kopecký, K. a kol. (2015) Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu, Univerzita Palackého v Olomouci.

39 Beard & Wolf, (2001) tento jev definují jako „používání internetu, které s sebou přináší do života jedince psychologické, sociální, pracovní nebo školní komplikace. Podobně Shapira, Goldsmith, Keck, Khosla, & McElroy, (2000) popisují tento termín jako „neschopnost jedince mít kontrolu nad svým užíváním internetu, jako kompulzivní nadužívání internetu a podrážděné nebo náladové chování v důsledku nemožnosti jeho užívání – srovnej <https://www.netolismus.cz>.

Tabulka 11: Porovnání absolutních četností stíhaných a vyšetřovaných mladistvých pachatelů a pachatelů do 15 let pro mravnostní kriminalitu

Pachatelé v roce	2016	2017	2018
mladiství	229	274	277
děti do 15 let	177	160	189
Celkem	406	434	466

Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR

Mladí pachatelé mravnostní kriminality se nejčastěji dopouštějí pohlavního zneužívání podle § 187 trestního zákoníku. Za tento druh kriminality bylo v roce 2016 policií evidováno 102 pachatelů z řad osob mladších 15 let, v roce 2017 jich pak bylo statistikou zachyceno 87 a v roce 2018 došlo k nárůstu na úroveň 108 dětí mladších 15 let. U mladistvých došlo oproti roku 2016 k určitému nárůstu pachatelů tohoto provinění (statistiky zaznamenaly v roce 2017 o 23 stíhaných mladistvých více) a v podstatě stejné číslo bylo zaznamenáno i v roce 2018. To tedy znamená, že roční absolutní počty mladistvých pachatelů se stále pohybují pod úrovní 200, nicméně se této hranici postupně blíží.

Lze však předpokládat, že zejména výskyt provinění pohlavního zneužívání bude mít u mladých lidí značnou latenci a to zejména tehdy, když dochází k zakázané kohabitaci mezi partnery, jejichž věk se pohybuje v blízkosti 15. roku věku. Mladí lidé mnohdy neakceptují⁴⁰ tuto právní normu (i když tato neakceptace mezi mladými lidmi nepřevažuje), s poukazem na to, že – dle jejich názoru – dobrovolný konsenzuální pohlavní styk (na tuto okolnost kladou zvláštní důraz) je privátní záležitostí zúčastněných partnerů, do které by nikdo neměl zasahovat.

Tabulka 12: Absolutní počty pachatelů vybraných mravnostních deliktů v letech 2016–2018

	rok					
	2016		2017		2018	
Pachatelé	mladiství	děti < 15 let	mladiství	děti < 15 let	mladiství	děti < 15 let
pohlavní zneužívání	171	102	194	87	195	108
znásilnění	37	27	29	25	29	24

Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR

Jak vyplývá z analýzy trestních spisů⁴¹, k oznámení pachatele tohoto provinění orgánům policie dochází zejména tehdy, když následkem pohlavního zneužívání došlo k těhotenství partnerky, nebo po spáchání provinění došlo k neakceptovanému rozchodu aktérů a oznámení pohlavního zneužití se stane určitým prostředkem pomsty. Pro úplnost je však třeba

40 Večerka, K., Holas, J., Tomášek, J., Diblíková, S., Blatníková, Š. (2009) Mládež v kriminologické perspektivě, Praha: IKSP.

41 Večerka, K., Hulmáková, J., Štěchová, M. (2019) Mladiství v procesu poruchové socializace, Praha: IKSP.

též uvést, že děti i mladiství se v roce 2017 z hlediska všech kategorií pachatelů podíleli na celkovém nápadu této delikvence téměř v polovině všech případů (49 %) a v roce 2018 to pak bylo již v nadpolovičním množství případů (54 %).

U trestného činu znásilnění podle § 185 trestního zákoníku je situace s množstvím dětí do 15 let po všechny tři sledované roky vyrovnaná a pohybuje se ročně kolem 25 pachatelů. U mladistvých došlo k určitému snížení množství pachatelů provinění znásilnění z 37 případů v roce 2016 na 29 v roce 2017 i 2018. I zde však musíme počítat s tím, že nemalé množství pachatelů zůstává neoznámeno, neboť – i přes zlepšující se (více ohleduplnou) výslechovou praxi policie – mnoho obětí z různých důvodů nenajde sílu k oznámení této kriminality a to i přes lepšící se postoj sociálního okolí k obětem. Nezdá se ale, že by se zastoupení osob do 18 let na tomto deliktu závažněji zvyšovalo – v roce 2016 tyto pachatelé tvořili 10 % všech vyšetřovaných, v letech 2017 i 2018 se pak shodně podíleli 12 %.

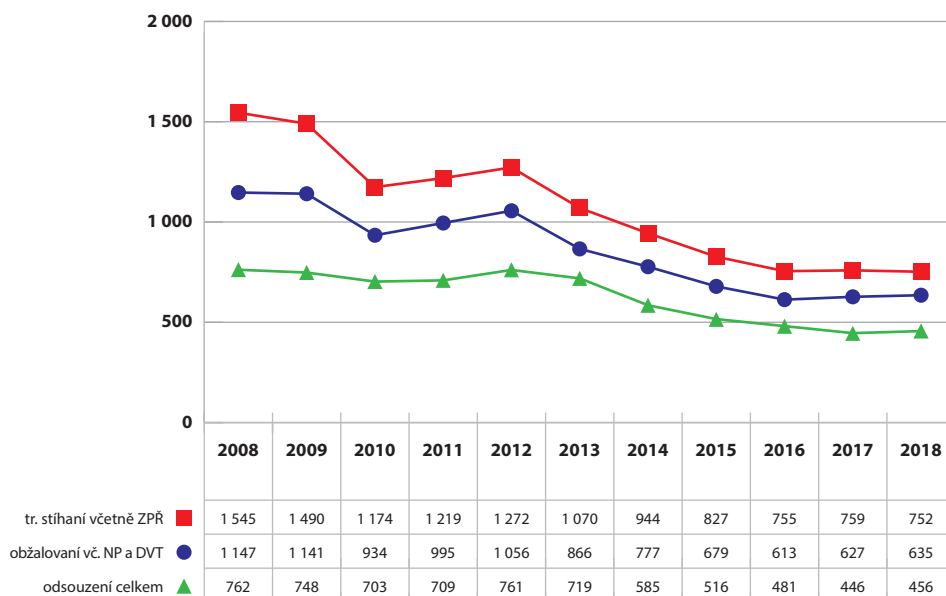
V případě mladistvých pachatelů, bylo v roce 2018 dle statistických údajů státních zastupitelství a soudů⁴² v roce 2018 stíháno⁴³ 2107, obžalováno 1779 a odsouzeno 1278 osob. U všech těchto kategorií došlo k velmi mírnému nárůstu vzhledem k předchozímu roku. Také v přepočtu na 100 000 obyvatel ve věku mladistvých došlo k nepatrnému nárůstu u obžalovaných a odsouzených mladistvých. U stíhaných mladistvých jde prakticky o nezměněný stav. Lze tedy říci, že po trendu poklesu mladistvých v systému trestní justice, dochází od roku 2017 k určité stabilizaci, resp. k nepatrnému nárůstu mladistvých (blíže viz graf 29), což patrně souvisí s mírným nárůstem registrované kriminality páchané mladistvými pachateli, viz výše. V roce 2018 také bylo možné zaznamenat nárůst počtu dosud netrestaných mladistvých před soudy. Jejich podíl činil 82 %, kdy pro srovnání v roce 2009 to bylo necelých 74 % a v roce 2017 80 % z celkového počtu odsouzených mladistvých.⁴⁴

42 Přehledy o vyřízených stíhaných a podezřelých fyzických osobách dle státních zastupitelství – mladiství – nestandardní sestavy; Přehledy o pravomocně vyřízených fyzických osobách podle soudů (odsouzených a vyřízených jinak) – mladiství – nestandardní sestavy, Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV.

43 Pokud není níže uvedeno jinak, jsou do počtu stíhaných mladistvých započítáváni i mladiství ve zkráceném přípravném řízení a u obžalovaných i mladiství, u kterých byl podán návrh na potrestání, či návrh na schválení dohody o vině a trestu, který lze podat, pokud mladistvý dovršil 18 let.

44 Přehledy o pravomocně vyřízených fyzických osobách podle soudů (odsouzených a vyřízených jinak) – mladiství – nestandardní sestavy, Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV.

Graf 29: Vývoj trestní politiky uplatňované vůči mladistvým v přepočtu na 100 000 obyvatel příslušné věkové kategorie (15–17 let)

Pozn: ZPR – zkrácené přípravné řízení, NP – návrhy na potrestání, NDVT – návrhy na dohodu o vině a trestu
Přehledy o vyřízených stíhaných a podezřelých fyzických osobách dle státních zastupitelství – mladiství – nestandardní sestavy; Přehledy o pravomocně vyřízených fyzických osobách podle soudů (odsouzených a vyřízených jinak) – mladiství – nestandardní sestavy, Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV; Statistické údaje o věkovém složení obyvatelstva dle jednotek věku k 1. 7. příslušného roku, Český statistický úřad, Dostupné na: <https://www.czso.cz/csu/czso/domov>

U mladistvých lze též dlouhodobě v souladu s principy ZSM pozorovat ve srovnání s dospělými pachateli širší aplikaci odklonů s intervencí, resp. odklonů s restorativními prvky.⁴⁵ Pokles absolutních počtů těchto odklonů ve sledovaném období může souviset částečně s celkovým poklesem stíhaných mladistvých, či nárůstem počtu mladistvých recidivistů zejména v letech 2013 až 2019. Dalším důvodem může být nedostatek času pro jejich přípravu v konkurenci s vyřízením věci např. s podáním návrhu na potrestání (Hulmáková, 2017). Z odklonů s restorativními prvky je nejčastěji u mladistvých aplikováno podmíněné zastavení trestního stíhání, v roce 2018 se jednalo o 268 případů, dále pak podmíněné odložení podání návrhu na potrestání v 32 případech. Poměrně velmi málo je využíváno odstoupení od trestního stíhání, v roce 2018 to bylo 13 případů. Narovnání⁴⁶ se u mladistvých téměř vůbec nevyužívá, za celé sledované období let 2008–2018 bylo aplikováno pouze dvakrát (blíže viz příloha č. 10).

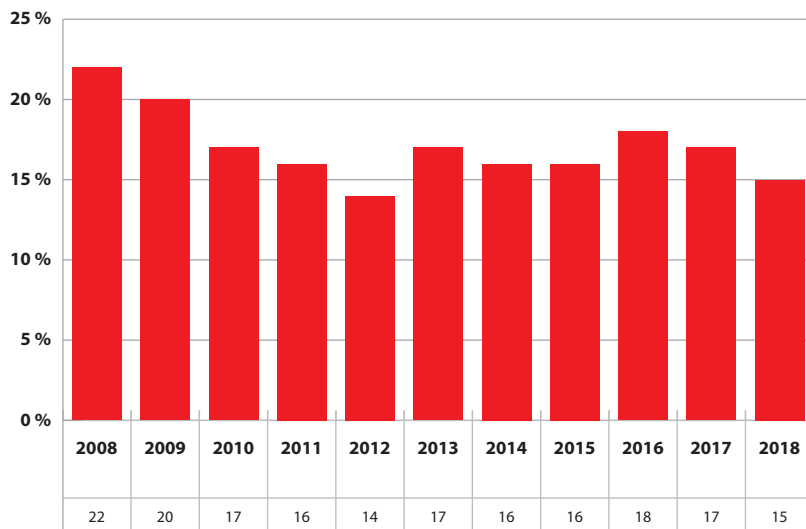
Ve srovnání s počátkem sledovaného období je patrný také pokles podílu těchto odklonů na celkovém počtu stíhaných mladistvých. Od roku 2013 do roku 2017 pak dochází k určité stabilizaci, kdy se jejich podíl se pohybuje mezi 16–18 %. V roce 2018 opět jejich podíl

45 Konkrétně podmíněného zastavení trestního stíhání, narovnání, odstoupení od trestního stíhání, podmíněného odložení podání návrhu na potrestání a odložení věci pro schválení narovnání.

46 Včetně odložení věci pro schválení narovnání dle § 179c TrŘ.

mírně poklesl (blíže viz graf 30), a to přesto, že se podíl dosud netrestaných mladistvých před soudy zvýšil. Přitom se v roce 2018 celkově podíl odklonů s restorativními prvky z celkového počtu stíhaných osob naopak zvýšil (blíže kapitola II).

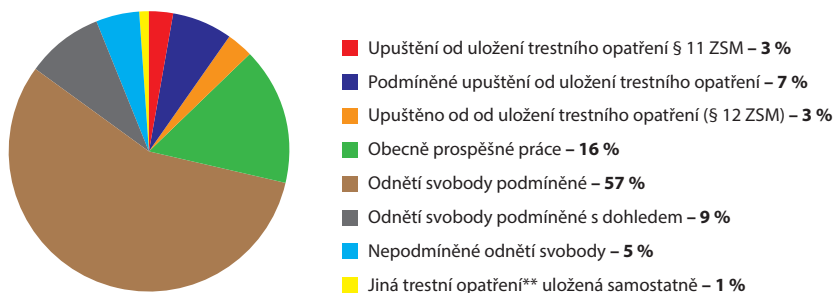
Graf 30: Podíl odklonů v přípravném řízení a ZPŘ z celkového počtu stíhaných mladistvých a mladistvých ve ZPŘ v %

Také struktura sankcí ukládaných soudy mladistvým jako hlavní se výrazně liší od sankční politiky uplatňované soudy obecně (blíže viz graf 31). I u mladistvých sice tvoří nejvyšší podíl podmíněné odsouzení, ale častěji než u dospělých pachatelů se aplikují alternativy k potrestání, obecně prospěšné práce a také podmíněné odsouzení s dohledem. Téměř vůbec se pak nevyužívá trestní opatření domácího vězení a peněžitě opatření (blíže viz příloha č. 11). V roce 2018 bylo domácí vězení mladistvým uloženo pouze ve dvou případech a peněžitě opatření, včetně peněžitého opatření s odkladem výkonu bylo dohromady v roce 2018 uloženo v šesti případech.⁴⁷

47 Přehled o pravomocně vyřízených fyzických osobách podle soudů (odsouzených a vyřízených jinak) – mladiství – nestandardní sestavy, Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV.

Graf 31: Struktura sankcí ukládaná mladistvým jako hlavní v roce 2018 v %

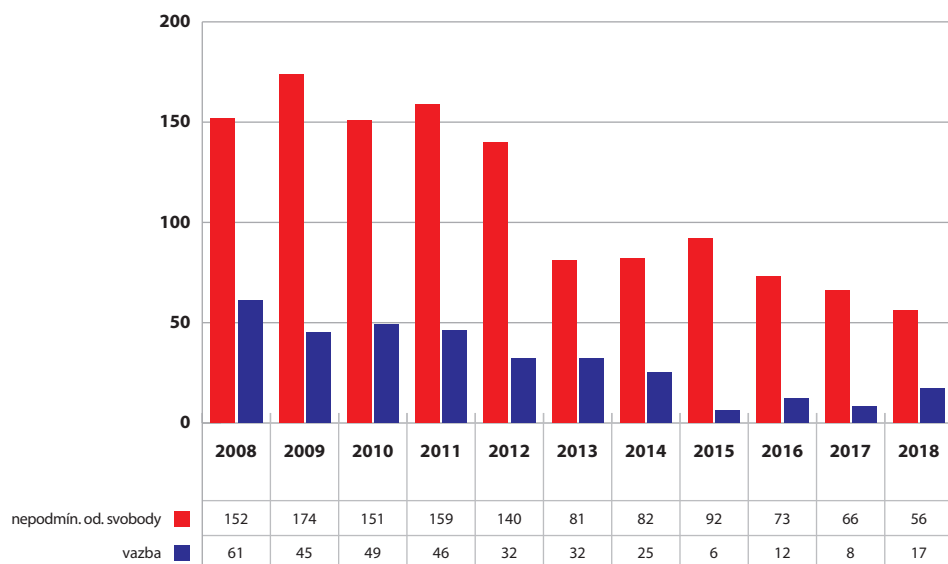
**Jiná trestní opatření zahrnují trestní opatření zákazu činnosti, propadnutí věci, vyhoštění, domácího vězení, zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společné akce, peněžité opatření a peněžité opatření s podmíněným odkladem výkonu.

Za sankce ukládané jako hlavní se zde považují nejen jednotlivé druhy trestních opatření uložených jako hlavní sankce, ale též alternativy k potrestání – tj. jednotlivé druhy upuštění uložení trestního opatření. Naopak nejsou zde zařazeny případy upuštění od uložení souhrnného trestního opatření a případy, kdy byla vyslovena vina, ale nedošlo k uložení trestního opatření.

Pramen: Přehledy o pravomocně vyřízených fyzických osobách podle soudů (odsouzených a vyřízených jinak) – mladiství – nestandardní sestavy, Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV;

Výrazně nižší podíl ve srovnání s dospělými odsouzenými má nepodmíněné trestní opatření odnětí svobody. V posledních pěti letech se pohybuje mezi 5 až 6 %. (blíže viz příloha č. 11). Je tedy třeba konstatovat, že po nárůstu počtů ukládaných nepodmíněných trestních opatření odnětí svobody od roku 2009 do roku 2012, i jejich podílu, což bylo do jisté míry možné přičíst i nárůstu mladistvých recidivistů před soudem a částečně též změnám v trestní politice po účinnosti TrZ, jsou jak počty, tak i podíly mladistvých, kterým je ukládána tato sankce, poměrně velmi nízké. To patrně souvisí především s poklesem mladistvých recidivistů před soudy. V roce 2018 bylo mladistvým soudy pro mládež uloženo pouze 58 nepodmíněných odnětí svobody. Tomu pak odpovídají i relativně velmi nízké počty mladistvých ve výkonu trestního opatření odnětí svobody, které ve sledovaném období klesají. Také počty mladistvých ve vazbě jsou velmi nízké (blíže graf 32).

Graf 32: Počty vězněných mladistvých v absolutních číslech

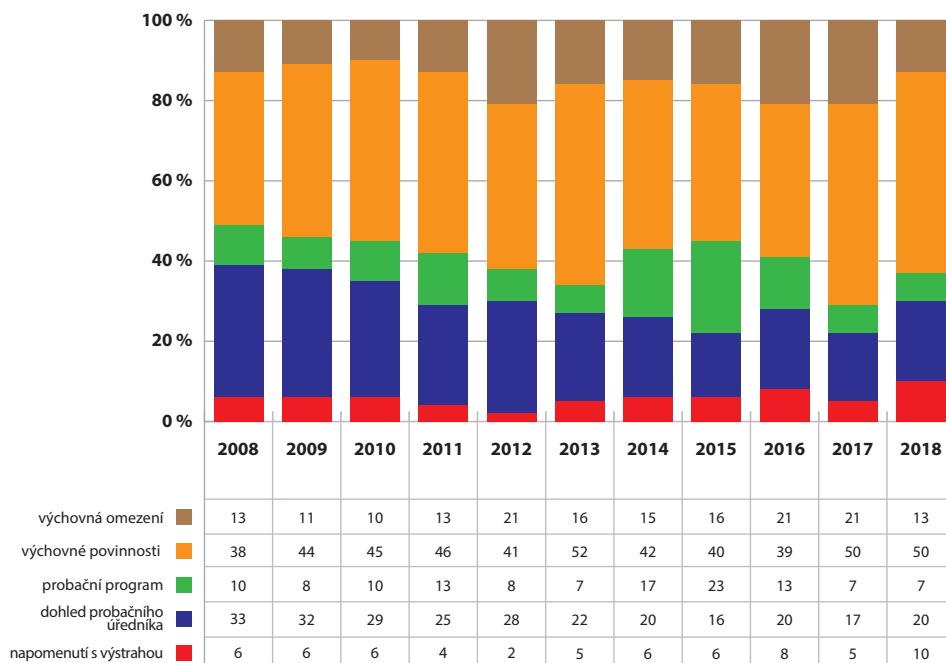

Statistické ročenky Vězeňské služby ČR za příslušné roky, Vězeňská služba ČR, Dostupné na: <http://vscr.cz/informacni-servis/statistiky/statisticke-rocenky-vezenske-sluzby/>

Specifickou kategorií sankcí, které lze ukládat mladistvým, jsou výchovná opatření. Ta mohou ukládat již v průběhu přípravného řízení i státní zástupci se souhlasem mladistvého. V roce 2018 bylo takto uloženo státními zástupci 6 dohledů probačního úředníka, 5 probačních programů, 84 výchovných povinností a 5 výchovných omezení.⁴⁸ Častěji jsou výchovná opatření ukládána soudy. V roce 2018 bylo uloženo soudy 44 dohledů probačního úředníka, 110 výchovných povinností, 30 výchovných omezení, 22 napomenutí s výstrahou a pouze 16 probačních programů. Dlouhodobě jsou soudy nejčastěji ukládány výchovné povinnosti a druhým nejčastěji ukládaným výchovným opatřením jsou výchovná omezení a pak dohled probačního úředníka. Ten byl ještě na počátku sledovaného období druhým nejčastěji aplikovaným výchovným opatřením. Jeho podíl však ve sledovaném období převážně klesá, což lze přičíst částečně nárůstu podmíněných odsouzení s dohledem. Zejména v období let 2014–2016 byly relativně často aplikovány též probační programy. V posledních dvou letech je však patrný jejich pokles, což lze dát do souvislosti zejména s nedostatečnou dostupností akreditovaných programů.

48 Přehled o vyřízených stíhaných a podezřelých osobách podle státních zastupitelství – nestandardní sestavy – mladiství – dle druhu výchovných opatření. Ministerstvo spravedlnosti, CSLAV.

Graf 33: Výchovná opatření uložená soudy v %

Pramen: Přehledy o pravomocně vyřízených fyzických osobách podle soudů (odsouzených a vyřízených jinak) – mladiství – nestandardní sestavy, Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV

Závěr

Obecně lze konstatovat, že v roce 2018 nedošlo k žádným podstatnějším změnám v počtu pachatelů mladších 18 let. Vzhledem k předchozím letům 2016 a 2017, kdy se policejní statistika o počtech vyšetřovaných a stíhaných osob začala vést podle nové metodiky, dochází pouze k malým posunům, které mohou být do značné míry ovlivněny náhodnými výkyvy. Ukazuje se, že mezi posledními jednotlivými roky není zásadnější rozdíl v množství pachatelů provinění ani pachatelů jinak trestné činnosti, za povšimnutí ale stojí, že děti do 15 roku věku se v roce 2018 dopustily poněkud většího množství činů jinak trestných (ve srovnání s rokem 2016 o 6 %.). Tradičně se pachatelé mladší 18 let nejčastěji dopouštějí majetkové trestné činnosti (podíl těchto pachatelů na celkovém úhrnu pachatelů všech věkových kategorií činí 6,7 %), což je mírným zlepšením proti roku předchozímu. U mladistvých pachatelů násilné kriminality zjišťujeme, že došlo k meziročnímu navýšení počtu pachatelů tohoto typu provinění přibližně o pětinu, počty pachatelů mravnostní kriminality nevzbuzují obavy z nějakých zásadnějších nepříznivých posunů, pouze došlo k jistému navýšení počtu pachatelů do 15 let v oblasti pohlavního zneužívání.

I v roce 2018, po období dlouhodobého poklesu počtů stíhaných a obžalovaných mladistvých, pokračuje nepatrný nárůst jejich počtů, který začal v roce 2017. V roce 2018 již, byť velmi málo, stouply i počty odsouzených mladistvých. Pozorovat lze i nárůst dosud netrestaných mladistvých před soudy. Přes důraz, který je v účelu ZSM kladen

na reintegraci mladistvého a vedení mladistvého, aby přispěl k odčinění újmy spáchané činem, podíl odklonů s restorativními prvky v přípravném řízení u mladistvých vzhledem k předchozím letům mírně poklesl. Struktura sankcí ukládaných mladistvým soudy se vzhledem k předchozímu roku příliš nezměnila. Došlo k mírnému poklesu podílu obecně prospěšných prací, který byl kompenzován nárůstem „prostého“ podmíněného odsouzení. U ostatních sankcí nedošlo k prakticky k žádným výraznějším změnám. V roce 2018 bylo možné pozorovat pokles počtu uložených nepodmíněných opatření odnětí svobody (byl nejnižší za celé sledované období). Také počty osob ve výkonu trestního opatření odnětí svobody stále klesají. Vliv zde bude mít zřejmě právě nárůst dosud netrestaných mladistvých před soudy. Mladistvým se dlouhodobě nejčastěji ukládají podmíněné odsouzení, obecně prospěšné práce a podmíněné odsouzení s dohledem. Častěji než u dospělých jsou též využívány alternativy k potrestání, což je v souladu s principy ZSM. Peněžitě opatření či domácí vězení jsou mladistvým ukládána pouze výjimečně. V oblasti ukládání výchovných opatření je patrné, že státními zástupci nejsou ukládána příliš často. I v případě soudů pak platí, že v posledních letech je patrný výrazný pokles ukládání probačních programů, což svědčí o především o problémech s jejich dostupností.

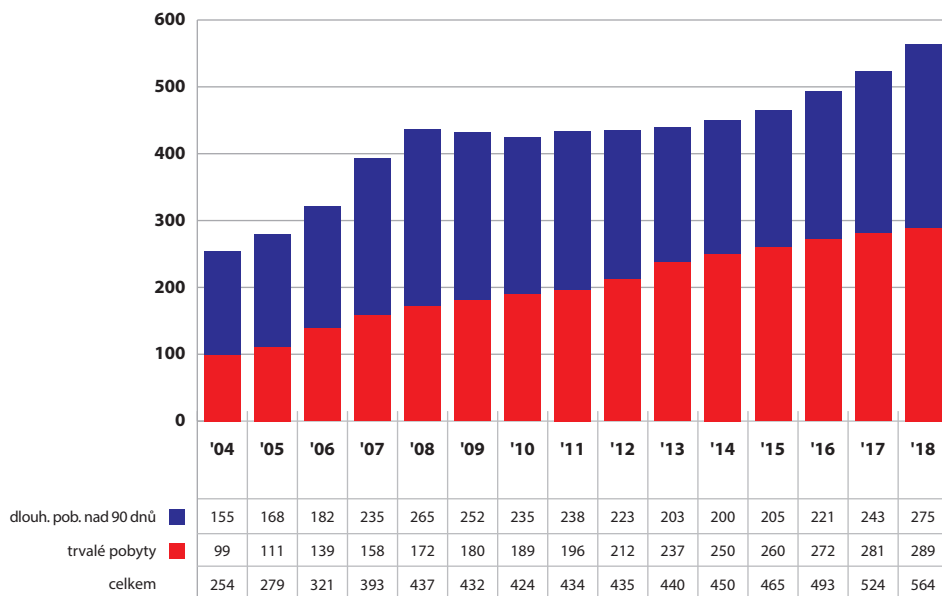
IV.

Trestná činnost cizích státních příslušníků na území České republiky

Počty cizinců žijících v ČR

Počet cizích státních příslušníků pobývajících dlouhodobě či trvale na území České republiky se ve srovnání s rokem 2017 opět o něco zvýšil. Zatímco v roce 2017 dosáhl počet cizinců žijících legálně v ČR 524 tisíc, k 31. 12. roku 2018 uvádí Český statistický úřad 564 tis. cizinců, tj. 4,8 % populace.⁴⁹

Graf 34: Vývoj počtu cizinců v ČR podle typu pobytu 2004–2018

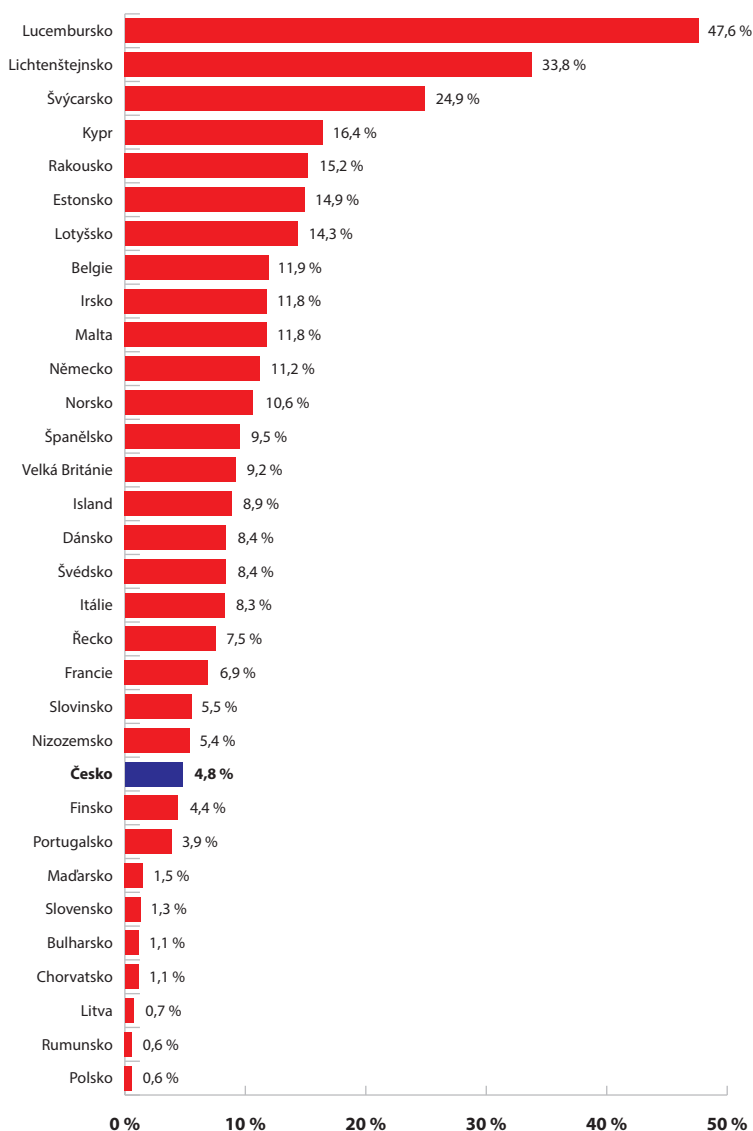

Pramen: Český statistický úřad

Podíl cizinců na počtu obyvatel ČR lze porovnat se zastoupením cizinců v jiných evropských státech, kdy zjišťujeme, že ČR náleží i přes postupný růst počtu trvale a dlouhodobě usídlených cizinců mezi evropské státy s nižším podílem cizinců na celku obyvatelstva – viz následující graf 35 (tento graf uvádí stav o dva roky starší, tj. k 1. 1. 2017).

49 Viz Český statistický úřad, <https://www.czso.cz/csu/cizinci/cizinci-pocet-cizincu>.

Graf 35: Podíl cizinců na obyvatelstvu ve vybraných evropských státech (k 1. 1. 2017)

Pramen: Český statistický úřad

Z uvedeného grafu vyplývá, že ve dvanácti evropských zemích činí podíl cizinců na obyvatelstvu země více než 10 %. Z postsocialistických zemí jsou mezi těmito státy pouze pobaltské republiky Estonsko a Lotyšsko, kde tato situace do značné míry vyplývá z problematického postavení ruské menšiny. Naopak mezi devíti státy s nižším podílem cizinců na obyvatelstvu než má ČR, jsou kromě bývalých socialistických států pouze Finsko a Portugalsko. Nižší podíl cizinců na obyvatelstvu dané země je tedy spíše charakteristický pro postsocialistické země.

Podrobnější pohled na státní příslušnost cizinců žijících v ČR přináší tabulka 13; v následující tabulce č. 14 jsou uvedeny státy, jejichž občané jsou v ČR zastoupeni nejvíce.

Tabulka 13: Cizinci podle státního občanství žijící v ČR v počtu převyšujícím 1000 občanů dané země v porovnání let 1998, 2008 a 2018 (vždy k 31. 12.)

Státní občanství	1998		2008		2018	
	celkem	dlouhodobý pobyt	celkem	dlouhodobé pobyty nad 90 dnů	celkem	dlouhodobé pobyty nad 90 dnů
Cizinci v ČR, celkem	220 187	155 836*	437 565	265 374	564 345	274 886
Arménie	1 115	664	1 878	653	1 879	605
Ázerbájdžán	287	121	344	235	1 266	864
Bělorusko	3 844	3 454	3 904	1 856	6 161	3 276
Bosna a Hercegovina	1 042	359	2 431	962	2 375	1 038
Bulharsko	5 959	3 625	5 922	2 856	15 593	10 322
Čína	4 191	4 106	5 203	2 020	7 485	3 036
Egypt	193	113	391	141	1 147	641
Filipíny	31	17	293	243	1 512	1 308
Francie	1 038	791	2 445	1 717	4 164	3 044
Gruzie	230	115	734	420	1 139	715
Chorvatsko	2 076	1 136	2 324	403	2 940	938
Indie	265	225	977	726	4 459	3 790
Itálie	1 380	809	2 616	1 418	5 268	3 523
Izrael	203	136	762	411	1 162	617
Japonsko	238	211	1 661	1 476	1 852	1 495
Kanada	433	271	752	334	1 109	615
Kazachstán	2 009	1 057	3 363	1 585	6 034	3 696
Korejská republika	48	47	1 314	1 233	2 673	2 370
Kosovo	–	–	77	38	1 283	371
Kyrgyzstán	84	70	517	255	1 004	636
Maďarsko	439	109	653	258	6 645	5 810
Moldavsko	3 142	3 038	10 636	8 522	5 811	2 022
Mongolsko	1 370	1 289	8 569	7 104	9 075	3 914
Německo	6 248	3 712	17 496	13 068	21 267	16 781
Nepál	20	17	87	65	1 265	1 150
Nizozemsko	728	571	2 604	1 998	3 254	2 405
Polsko	22 166	10 132	21 710	10 573	21 279	10 464
Rakousko	2 283	1 475	3 580	2 386	3 644	2 507
Rumunsko	2 694	1 073	3 615	1 473	14 684	10 955
Rusko	10 029	7 155	27 086	15 038	38 033	16 542
Řecko	1 153	252	856	183	1 665	1 024
Severní Makedonie	1 291	923	2 153	1 270	2 296	922
Slovensko	49 621	35 494	76 034	50 626	116 817	66 588
Spojené státy	3 861	1 923	5 272	2 630	9 510	6 084

Státní občanství	1998		2008		2018	
	celkem	dlouhodobý pobyt	celkem	dlouhodobé pobyty nad 90 dnů	celkem	dlouhodobé pobyty nad 90 dnů
Srbsko	–	–	1 031	388	4 380	2 369
Španělsko	196	105	553	359	1 670	1 303
Švédsko	399	205	563	295	1 033	734
Thajsko	27	19	494	403	1 309	1 073
Tunisko	217	112	493	118	1 087	417
Turecko	392	336	1 100	653	3 105	2 272
Ukrajina	52 684	46 444	131 921	91 291	131 302	46 412
Uzbekistán	61	48	2 307	2 191	2 204	1 226
Velká Británie	1 648	1 337	4 512	3 295	7 093	4 902
Vietnam	22 875	16 090	60 255	25 463	61 097	9 729

* v součtu nejsou zahrnuty osoby bez státního občanství

Pramen: Český statistický úřad a Ředitelství služby cizinecké policie

Mezi 43 státy, jejichž občané žijí v ČR v počtu převyšujícím tisíc osob, jsou především státy evropské, kterých je 31 (při započtení postsovětských republik, Izraele a Turecka); z mimoevropských jsou nejpočetnější občané Vietnamu, USA, Mongolska a Číny. Mezi lety 2008 a 2018 se v ČR nejvíce zvýšil počet občanů Slovenska, Vietnamu, Ruska, Německa, Ukrajiny, Bulharska, Mongolska a Rumunska.

Tabulka 14: Státy, jejichž občané jsou v ČR nejpočetněji zastoupení (k 31. 12. 2018)

Stát	Počet
Ukrajina	131 302
Slovensko	116 817
Vietnam	61 097
Rusko	38 033
Polsko	21 279
Německo	21 267
Bulharsko	15 593
Rumunsko	14 684
Spojené státy americké	9 510
Mongolsko	9 075

Pokud vezmeme v úvahu zde žijící státní příslušníky států, v nichž je dominantní **islámské náboženství**, je jejich počet minimální – v počtu nad 300 osob byli nejpočetněji k 31. 12. 2018 zastoupeni občané Egypta – 1147, dále Tuniska 1087, Sýrie 906, Alžírsko 759, Iránu 747, 686 jich bylo z Pákistánu, 667 z Bangladéše, 378 z Maroka, 345 z Iráku a 316 z Afghánistánu. Oproti roku 2017 došlo v těchto počtech ke vzestupu jen u některých

zemí (Egypt, Tunisko, Bangladéš, Irán) a pouze v řádu desítek. Významnější zastoupení než tyto islámské země mají občané **některých států původního Sovětského svazu** (Bělorusko, Kazachstán, Moldavsko, Ázerbájdžán, Uzbekistán) a státy **bývalé Jugoslávie** (Srbsko, Bosna a Hercegovina, Kosovo), jejichž počet v ČR se pohybuje v řádu tisíců, ale nepřekračuje 7 tisíc (viz tabulka 13).

Počet cizinců žijících v ČR nijak významně nezvyšuje ani **azylové řízení**. Celkem byla v roce 2018 udělena mezinárodní ochrana 157 osobám, z nichž do Státního integračního programu vstoupilo 121 osob. Mezi osobami s udělenou mezinárodní ochranou jsou nejvíce zastoupeni státní příslušníci Ukrajiny, Sýrie, Iráku a Číny.⁵⁰

V uvedených číslech nejsou zachyceni **cizinci přijíždějící na krátkodobý pobyt** jako turisté apod. V roce 2018, stejně jako v roce předchozím, se uvádí přes 30 milionů zahraničních hostů včetně jednodenních návštěvníků a návštěvníků ubytovaných mimo ubytovací zařízení (mezi zahraničními hosty jsou nejvíce zastoupeni Němci, dále Slováci, Poláci, Číňané, u nichž je proti roku 2017 nárůst o 26 %, pak návštěvníci z USA, Ruska atd.).⁵¹

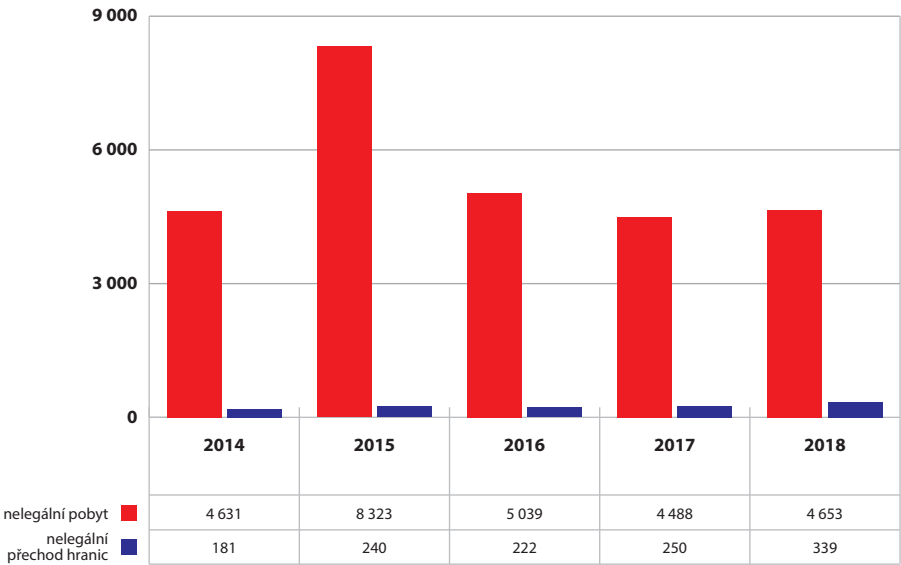
Ve vztahu ke kriminalitě páchané cizinci je proto třeba mít na paměti, že není možné jednoduše porovnávat podíl cizinců na počtu obyvatel ČR s podílem cizinců na počtu zjištěných trestných činů, resp. známých pachatelů a dovozovat, že podíl cizinců na kriminalitě převyšuje jejich podíl na počtu obyvatel. Pětiprocentní podíl cizinců na celku obyvatel ČR (4,8 % v roce 2018) je počítán pouze z počtu cizinců zde dlouhodobě a trvale pobývajících, nikoli všech cizinců včetně těch, kteří se na území ČR zdržují pouze krátkodobě. Vezmeme-li v úvahu všechny cizince, denně se zdržující na území ČR, je každodenní podíl cizinců na celkovém počtu obyvatel samozřejmě podstatně vyšší, leč obtížně odhadnutelný s ohledem na jeho kolísání a rozložení v čase. Statistiky kriminality sice zachycují zjištěné počty pachatelů – cizinců, ale nerozlišují, zda se jedná o cizince zdržující se v ČR dlouhodobě či krátkodobě, případně nelegálně. Nelze tedy věrohodně porovnávat statistické údaje o podílu cizinců na kriminalitě s jejich podílem na počtu obyvatel ČR.

Veškerá výše uvedená data se samozřejmě týkají legálních pobytů. Je proto třeba také vzít v úvahu migraci nelegální, a to i s ohledem na nedávnou migrační vlnu v Evropě. Stav a vývoj nelegální migrace v ČR zachycuje následující graf.

50 Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území ČR 2018, str. 58.

51 <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/vysledky-turismu-za-rok-2018/r~e380ff782ab811e9b7ed0cc47ab5f122/>

Graf 36: Zjištěné počty nelegálních migrantů v letech 2014–2018

Pramen: Statistiky Cizinecké policie ČR

V období 1. 1. až 31. 12. 2018 bylo zjištěno **celkem 4 992 osob** při nelegální migraci na území ČR. V porovnání s rokem 2017 došlo k mírnému zvýšení počtu, a to o 254 osob, (tj. +5,4 %). Z celkového počtu bylo 4 653 osob (tj. 93,2 %) odhaleno při nelegálním pobytu a 339 osob zjištěno při nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici ČR.

Z hlediska trestné činnosti spojené s nelegální migrací bylo v roce 2018 policisty řešeno celkem **36 osob, které napomáhaly k nelegální migraci** (o 8 osob méně než v roce 2017). Z hlediska státní příslušnosti se jednalo nejvíce o občany České republiky (28 osob), Vietnamu (3) a Bulharska (2). V rámci formy napomáhání se jednalo ve 26 případech o účelový sňatek, 5 případů se týkalo převádění přes hranici, 3 případy se týkaly umožnění pobytu např. za pomoci neregulérních potvrzení v řízení o pobytu a ve 2 případech bylo využito účelové otcovství. Celkem byla jejich pomoc využita 70 osobami, z toho nejvíce občany Iráku (37), Vietnamu (10), Tuniska (4) a Ukrajiny (4). **Neregulérním cestovním dokladem**⁵² se při nelegálním pobytu prokázalo 143 osob, což je o více jak třetinu méně než v roce 2017 (–77 osob, tj. –35,0 %).

Z hlediska státní příslušnosti nelegálních migrantů převládají mezi osobami se zjištěným nelegálním pobyt v ČR občané ze třetích zemí (4 504 osob, tj. 96,8 %) nad občany EU. První místo ve statistice opět obsadili občané **Ukrajiny** (1 470 osob, tj. 31,6 % z celkového počtu osob při nelegálním pobytu), u kterých v meziročním srovnání došlo k drobnému poklesu (–40 osob, tj. –2,6 %). S odstupem se na druhém místě umístili občané **Moldavska** (567 osob, tj. 12,2 %). V meziročním srovnání došlo u této státní příslušnosti k nejvyšší-

52 pod pojem cestovní doklad se zahrnuje cestovní pas a průkaz totožnosti, který je určen k překračování státních hranic; jedna osoba může disponovat více cestovními doklady.

mu zvýšení, a to o 305 osob (tj. +116,4 %). Třetí místo s počtem 312 osob náleží občanům **Vietnamu** (tj. 6,7 %), kdy v meziročním porovnání není vykázána výrazná změna (+21 osob, tj. +7,2 %). Čtvrté místo patří občanům **Ruska** (273 osob, tj. 5,9 %). Občané Ruska byli odhaleni zejména na vzdušné hranici na letišti Praha – Ruzyně při vycestování z ČR (45 %) a ve vnitrozemí v Praze (40 %). U občanů Ruska je evidován meziroční pokles o 39 osob (tj. –12,5 %). Páté místo obsadili občané **Uzbekistánu** (157 osob, tj. 3,4 %), u nichž došlo k největšímu meziročnímu poklesu, a to o 106 osob (tj. –40,3 %). Těchto pět státních příslušností se na celkovém počtu podílí z 60 %, ostatních 40 % představuje dalších 105 státních příslušností.⁵³

Při **tranzitní nelegální migraci** bylo v období 1. 1. až 31. 12. 2018 odhaleno **191 osob**, což značí meziroční nárůst o 19 osob.

Nelegální migrace co do počtu zjištěných migrantů tedy v posledních letech s výjimkou roku 2015 (vrchol migrační vlny) relativně stagnuje.

Kriminalita cizinců

Kriminalita cizinců je jevem, jehož rozsah má veřejnost tendenci přeceňovat. Podle průzkumu postojů veřejnosti k cizincům prováděném pravidelně v březnu každého roku Centrem pro výzkum veřejného mínění (CVVM) souhlasilo v roce 2018 64 % respondentů s názorem, že cizinci jsou příčinou nárůstu kriminality; jen 10 % vyjádřilo s tímto názorem nesouhlas (jedná se o součty odpovědí rozhodně souhlasím a spíše souhlasím, resp. spíše nesouhlasím a rozhodně nesouhlasím; zbylí nezaujali stanovisko). Časové srovnání výsledků těchto šetření ukazuje, že tendence veřejnosti přisuzovat cizincům negativní vliv na kriminalitu je dlouhodobá a v posledních šesti letech stabilní.

Tabulka 15: Cizinci jsou příčinou nárůstu kriminality (v procentech odpovědí: souhlas / ani souhlas, ani nesouhlas / nesouhlas)

Období	III/09	III/11	III/12	III/13	III/14	II/15	III/16	III/17	III/18
% odpovědí	74/17/6	70/20/7	62/24/10	67/23/6	65/25/7	66/22/9	66/22/8	67/20/9	64/22/10

Pramen: CVVM 2018 ⁵⁴

Převažující názor veřejnosti nebere v úvahu, že v posledních letech celková zjištěná kriminalita neroste, ale klesá, jak pokud jde o počet skutků, tak o počet stíhaných osob (viz kapitola I. publikace). Podíl cizinců na zjištěné kriminalitě ve vývoji posledních let pak zachycuje tabulka 16.

⁵³ Statistická informace o nelegální migraci v České republice, Ředitelství služby cizinecké policie, 2019

⁵⁴ https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a4598/f9/ov180418.pdf

Tabulka 16: Podíl cizinců na celkovém počtu spáchaných trestných činů a trestně stíhaných osob 2013–2018

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Celkový počet objasněných trestných činů	129 182	126 237	126 081	116 117	94 890	105 701
Celkový počet trestných činů spáchaných cizinci	9 595	8 134	7 894	9 252	8 044	7 932
Podíl cizinců na celkovém počtu TČ	6,8 %	6,4 %	7 %	9,1 %	8,5 %	8,5 %
Celkový počet trestně stíhaných osob	117 682	114 608	101 881	93 379	87 168	84 990
Celkový počet trestně stíhaných cizinců	7 470	7 385	7 264	7 559	7 708	7 817
Podíl cizinců na celkovém počtu stíhaných osob	6,3 %	6,4 %	7,1 %	8,1 %	8,8 %	9,2 %

Pramen: Zprávy o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území ČR 2013–2018

Z porovnání statistik evidovaných a objasněných trestných činů je od roku 2013 patrný pokles kriminality. V roce 2018 bylo zjištěno celkem 192 405 trestných činů, což je o 4,9 % méně, než v roce 2017. Počet stíhaných nebo vyšetřovaných osob za rok 2018 klesl na 84 990 osob (–2,5 %). Cizinci spáchali 7 932 trestných činů (o 112 méně než v roce 2017, to je –1,4 %), tedy 8,5 % objasněných trestných činů. V roce 2018 se z celkového počtu 84 990 trestně stíhaných osob jednalo o 7 817 (+109, +1,4 %) cizinců, což představuje 9,2 % (+0,4 %) z počtu stíhaných osob.⁵⁵ K nárůstu kriminality tedy nedochází, a pokud jde o počet objasněných trestných činů, jejichž pachatelem je cizí státní příslušník, tak jejich počet v porovnání s rokem 2017 naopak poklesl (k poklesu počtu objasněných trestných činů spáchaných cizinci došlo i v roce 2017 v porovnání s rokem 2016)⁵⁶.

Charakteristiku trestné činnosti páchané cizinci, resp. počty osob – cizinců stíhaných a vyšetřovaných za nejčastěji zastoupené trestné činy ukazuje tabulka 17; tato statistika vychází z tzv. takticko-statistické klasifikace trestných činů užívané Policií ČR.

Tabulka 17: Počet Policií ČR stíhaných a vyšetřovaných osob – cizinců v roce 2018 (vybrané nejvíce zastoupené nebo závažné trestné činy dle takticko-statistické klasifikace)

Skutek na základě takticko-statistické klasifikace	Počet pachatelů–cizinců
Krádeže celkem (§ 205, 207, 178)	1778
Z toho: krádeže vloupáním celkem	349
krádeže prosté celkem	1429
ohrožování pod vlivem návykové látky, opilství (§ 274, 360)	1067
maření výkonu úředního rozhodnutí (§ 337)	878
dopravní nehody silniční nedbalostní (§ 143, 147, 148, 273, 274, 277, 360)	597
padělání a pozměňování veřejné listiny (§ 348)	559
úmyslné ublížení na zdraví (§ 145 – 146a)	447
úmyslné ublížení na zdraví (§ 145 – 146a)	447

⁵⁵ Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území ČR v roce 2018

⁵⁶ Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území ČR v roce 2017

Skutek na základě takticko-statistické klasifikace	Počet pachatelů–cizinců
zanedbání povinné výživy (§ 196)	378
výtržnictví (§ 358, 359)	285
nedovolená výroba a držení psychotropních látek a jedů pro jiného (§ 283)	263
loupež (§ 173)	183
poškození cizí věci (§ 228)	171
podvod (§ 209)	165
nebezpečné vyhrožování (§ 353)	159
neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku (§ 234)	155
zkrácení daně (§ 240)	130
ohrožování výchovy dítěte (§ 201, 202)	94
porušování domovní svobody (§ 178)	91
vydírání (§ 175)	79
znásilnění (§ 185)	79
nedovolená výroba a držení psychotropních látek a jedů pro sebe (§ 284)	75
úvěrový podvod (§ 211)	74
zpronevěra (§ 206)	71
zastření původu věci (§ 216, 217)	59
sprejerství (§ 228/2)	56
zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění (§ 254)	48
překupnictví a přechovávачství – podílnictví (§ 214, 215)	41
zatažení věci (§ 219)	40
porušování práv k ochranné známce a jiným označením (§ 268)	39
poškození a zneužití záznamu na nosiči informací (§ 230 – 232)	39
násilí proti úřední osobě – na policistu PČR (§ 323 – 326)	34
nebezpečné pronásledování (§ 354)	27
ostatní pohlavní úchytky (§ 358)	26
úplatkářství – podplácení (§ 332)	25
týrání osoby žijící ve společném obydlí (§ 199)	25
neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení (§ 241)	24
nedovolené překročení státní hranice (§ 339 – 341, 343)	22
vystavení nepravdivého potvrzení a zprávy (§ 259, 260)	21
porušení autorského práva, práv k databázím (§ 270, 271)	21
pohlavní zneužívání ostatní (§ 187/1, 3, 4)	19
ublížení na zdraví z nedbalosti – ostatní (§ 143, 147, 148, 274)	17
neoprávněný zásah do práva k domu (§ 208)	17
porušování předpisů o nálepkách k označení zboží (§ 244)	16
požáry (§ 228, 272, 273)	15
Vraždy celkem	15
Z toho: vraždy motivované osobními vztahy (§ 140)	4
vraždy – ostatní (§ 140)	11
omezování a zbavování osobní svobody (§ 170, 171)	14

Skutek na základě takticko-statistické klasifikace	Počet pachatelů–cizinců
podávání alkoholu dítěti (§ 204)	12
nedovolené ozbrojování (§ 279)	12
padělání a pozměňování peněz (§ 233)	12
násilí proti úřední osobě – na obecní policii (§ 323 – 326)	11
pojistný podvod (§ 210)	11
týrání svěřené osoby (§ 198)	10
účast na organizované zločinecké skupině (§ 361)	2

Pramen: Statistika Policie ČR

Podle policejní statistiky byli tedy cizí státní příslušníci v roce 2018 nejvíce stíháni za krádeže, dále pak za ohrožení pod vlivem návykové látky, za maření výkonu úředního rozhodnutí, za nedbalostní dopravní nehody, za padělání a pozměňování veřejné listiny. Významný počet jich byl stíhán za úmyslné ublížení na zdraví, zanedbání povinné výživy a za trestnou činnost spojenou s drogami.

To potvrzuje i Zpráva o činnosti státního zastupitelství, která konstatuje shodně s rokem 2017, že cizí státní příslušníci se výraznější měrou podíleli na páchání trestné činnosti na úseku drog. Dalšími druhy trestné činnosti, které byly v případě cizinců opakovaně zaznamenány, jsou trestné činy související s řízením motorového vozidla pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky, popř. i v souvislosti s dopravními nehodami, neplněním vyživovací povinnosti. Zpráva státního zastupitelství opět upozorňuje i na trestnou činnost spojenou s legalizací výnosů z trestné činnosti (spáchané např. tak, že cizinec si založí u českého peněžního ústavu účet, na který přicházejí podvodně vylákané platby ze zahraničních účtů, které jsou následně vybírány). Podle státního zastupitelství se vyskytly se i případy, kdy se cizí státní příslušníci začali objevovat jako tzv. bílí koně v korporacích zapojených do daňové trestné činnosti. Cizinci páchají i majetkovou trestnou činnost v kyberprostoru (internetové podvody)⁵⁷.

Trestným činem spojeným s nelegální migrací je organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice dle § 340 TZ. V tomto případě jde o celkové počty pachatelů, nikoli jen cizích státních příslušníků. Tabulka 18 uvádí vývoj počtů od roku 1998. Pokles od roku 2004 je markantní; nárůst počtu návrhů na potrestání v roce 2015 je sice značný, ale jen přechodný, což odpovídá vývoji tzv. migrační vlny.

57 Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2018.

Tabulka 18: Trestné činy organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice 1998–2018

Rok	Stíháno	Obžalováno	Zkrác.přípr.říz.	Návrh na potrestání
1998	221	192	–	–
1999	260	242	–	–
2000	242	205	–	–
2001	219	181	–	–
2002	215	197	12	12
2003	204	189	12	12
2004	243	217	22	22
2005	130	128	22	22
2006	70	65	29	28
2007	114	106	17	16
2008	68	61	2	2
2009	37	28	12	8
2010	34	32	5	2
2011	29	25	4	3
2012	5	4	2	1
2013	21	20	6	6
2014	5	5	8	5
2015	26	25	63	55
2016	15	14	7	6
2017	21	21	4	3
2018	7	7	3	3

Pramen: Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2018

Zpráva o činnosti státního zastupitelství v roce 2018 přináší kromě údajů o státní příslušnosti stíhaných cizinců také informaci o způsobu řešení jejich trestné činnosti.

Tabulka 19: Přehled o trestné činnosti cizích státních příslušníků v roce 2018 (uvedeny státy, jejichž státní příslušníci byli v roce 2018 stíháni v celkovém počtu nad 10 osob)

stát	stíháno osob	obžalováno osob	NDVT* dle § 175 b TŘ	zkrácené řízení	NDVT zkrácené řízení	návrh na potrestání
Slovenská republika	948	867	2	1138	0	1094
Ukrajina	372	342	2	1071	1	1030
Vietnamská socialistická republika	280	225	0	80	0	67
Polská republika	192	171	4	245	0	232
Rumunsko	133	124	2	293	0	289
Bulharská republika	101	94	0	184	0	181
Ruská federace	62	52	0	56	0	50
Spolková republika Německo	57	46	0	51	0	47
Republika Srbsko	45	42	0	20	0	18
Moldavská republika	42	38	0	252	0	250
Maďarská republika	24	23	0	46	0	44
Bývalá jugoslávská republika Makedonie	24	22	0	14	0	14
Ghanská republika	20	2	0	0	0	0
Arménská republika	21	19	0	9	0	8
Lotyšská republika	19	17	0	16	0	16
Italská republika	18	13	0	15	0	14
Litevská republika	17	15	0	28	0	27
Chorvatská republika	17	17	0	18	0	18
Mongolsko	16	14	0	35	0	30
Běloruská republika	14	13	0	14	0	13
Nigerijská federativní republika	14	14	0	26	0	26
Gruzínská republika	13	11	1	34	0	34
Alžírská demokratická a lidová republika	13	13	0	9	0	9
Turecká republika	11	9	0	5	0	5
Rakouská republika	10	9	0	32	0	32

* Návrh na dohodu o vině a trestu

Pramen: Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2018

Shrnutí vývoje počtu stíhaných osob u nejčteněji zastoupených států přináší tabulka 20.

Tabulka 20: Stíháno a konáno zkrácené přípravné řízení – vývoj počtu osob 2011–2018

Rok	Slovenská republika	Ukrajina	Vietnam	Polsko	Rumunsko	Bulharsko	Rusko
2011	2 447	1 000	774	305	154	138	141
2012	2 521	936	767	308	202	226	170
2013	2 624	877	772	378	200	239	171
2014	2 468	876	734	326	259	240	163
2015	2 331	933	558	324	324	210	148
2016	2 238	1 232	470	389	383	244	160
2017	2 084	1 334	469	350	514	255	107
2018	2 086	1 443	360	437	426	285	118

Pramen: Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2018

Dalším ukazatelem jsou počty cizích státních příslušníků, nacházejících se buď ve vazbě, nebo odsouzených k nepodmíněnému trestu odnětí svobody (NTOS).

Tabulka 21: Počet vězněných osob cizí státní příslušnosti v letech 2008 až 2018, vždy k 31. 12.

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
obvinění	505	579	549	611	552	587	543	495	535	522	540
odsouzení	944	1 057	1 051	1 119	1 163	936	1 006	1 175	1 271	1 289	1 225
chovanci*	–	0	0	0	0	0	0	1	1	3	3
Celkem	1 449	1 636	1 600	1 730	1 715	1 523	1 549	1 670	1 807	1 814	1 768

*chovanci – osoby umístěné v detenci

Pramen: Statistická ročenka Vězeňské služby ČR za rok 2018

Ve srovnání let 2008 a 2018 se počet vězněných osob cizí státní příslušnosti (od roku 2015 včetně osob umístěných v detenci) zvýšil o 319. Nejméně vězněných cizinců bylo v roce 2013, nejvíce v roce 2017. V roce 2018 činil podíl obviněných cizinců na celkovém počtu osob ve vazbě 29,7 %, počet cizinců odsouzených k nepodmíněnému trestu odnětí svobody na celkovém počtu osob ve výkonu NTOS 6,2 % (viz tabulka 21). To je dosti značný nepoměr, který poukazuje zřejmě na to, že u cizích státních příslušníků je vazba využívána poměrně často z důvodů, které jsou pochopitelné (viz ustanovení § 67 trestního řádu, písm. a), tedy obava, že obviněný uprchne nebo se bude skrývat). Na druhou stranu podíl cizinců na počtu osob ve výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody je nižší, než jejich podíl na počtu známých a stíhaných pachatelů (v roce 2018 tento podíl činil 9,2 % – viz tabulka č. 4), což by svědčilo o tom, že cizinci nejsou odsuzováni přísněji, resp. že jejich kriminalita vcelku není závažnější než u českých občanů.

Tabulka 22: Počty občanů ČR a cizinců ve vazbě a ve výkonu NTOS k 31. 12. 2017 a 31. 12. 2018

Obvinění	2017			2018		
	ČR	Cizí státní příslušnost	Celkem	ČR	Cizí státní příslušnost	Celkem
muži	1 179	502	1 681	1187	515	1702
ženy	108	20	128	89	25	114
celkem	1 287	522	1 809	1276	540	1816
Výkon NTOS						
muži	17 539	1 222	18 761	16 998	1 157	18 155
ženy	1 443	67	1 510	1 454	68	1 522
celkem	18 982	1 289	20 271	18 452	1 225	19 677

Pramen: Statistická ročenka Vězeňské služby ČR za rok 2018

Tabulka 23: Státy, jejichž občané jsou mezi osobami ve vazbě a ve výkonu trestu k 31. 12. 2018 nejpočetněji zastoupeni ve srovnání se stavem k 31. 12. 2017

Stát	2017			2018		
	Vazba	Výkon NTOS	Celkem	Vazba	Výkon NTOS	Celkem
Slovensko	76	461	537	61	418	482
Vietnam	126	317	443	100	303	403
Ukrajina	48	118	166	64	126	190
Polsko	31	47	78	51	51	102
Rumunsko	49	63	112	38	39	77
Srbsko	36	19	55	43	15	58
Bulharsko	19	32	51	19	28	47
Rusko	13	29	42	17	26	43
Moldavsko	11	10	21	25	15	40
Nigérie	7	11	18	6	17	23
Německo	14	10	24	9	12	21
Gruzie	10	5	15	11	8	19
Litva	8	4	12	12	7	19
Lotyšsko	14	6	20	10	8	18
Kosovo	3	15	18	2	15	17
Makedonie	9	8	17	7	10	17
Čína	1	5	6	9	5	14
Bělorusko	4	11	15	3	9	12
Alžírsko	2	10	12	5	7	12

Pramen: Statistická ročenka Vězeňské služby ČR za rok 2018

Z tabulky vyplývá, že v počtu nad 100 osob jsou v ČR ve výkonu vazby a trestu zastoupeni občané Slovenska, Vietnamu, Ukrajiny a Polska. Ti dohromady tvoří 67 % vězeňské populace cizinců. V meziročním srovnání poklesl počet občanů Slovenska a Vietnamu, vzrostl počet Ukrajinců a Poláků. Z občanů dalších států je patrný nárůst počtu občanů Moldávie. Z mimoevropských států kromě Vietnamu jsou ve vězeňské populaci významněji zastoupeni občané Nigérie, Číny a Alžírsko, nicméně jde o řádově nižší počty.

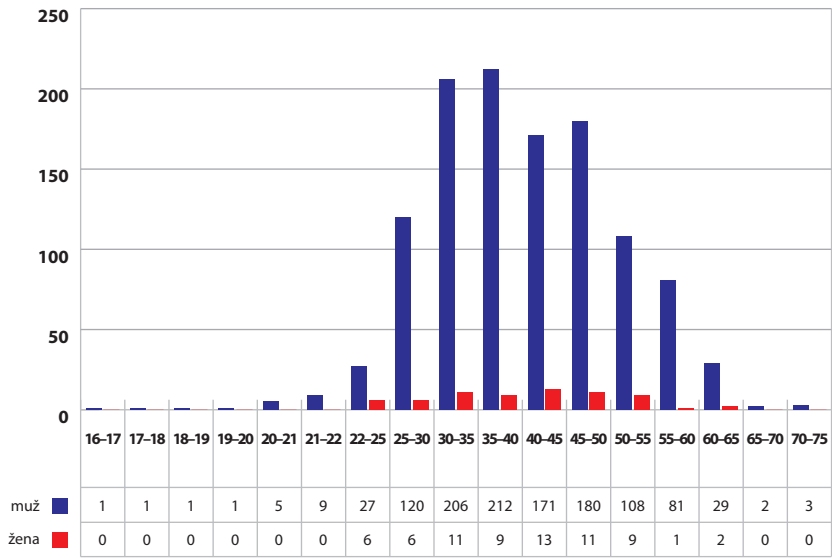
Na skladbu vězeňské populace cizinců se lze podívat i z podrobnějších hledisek. Prvním z nich je **věková struktura** cizinců ve výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody.

Tabulka 24: Počty cizích státních příslušníků odsouzených k NTOS dle věkové kategorie a pohlaví k 31. 12. 2018

Věková kategorie	muž	žena	Celkový součet
16 – nedovršených 17 let	1		1
17 – nedovršených 18 let	1		1
18 – nedovršených 19 let	1		1
19 – nedovršených 20 let	1		1
20 – nedovršených 21 let	5		5
21 – nedovršených 22 let	9		9
22 – nedovršených 25 let	27	6	33
25 – nedovršených 30 let	120	6	126
30 – nedovršených 35 let	206	11	217
35 – nedovršených 40 let	212	9	221
40 – nedovršených 45 let	171	13	184
45 – nedovršených 50 let	180	11	191
50 – nedovršených 55 let	108	9	117
55 – nedovršených 60 let	81	1	82
60 – nedovršených 65 let	29	2	31
65 – nedovršených 70 let	2		2
70 – nedovršených 75 let	3		3
Celkový součet	1157	68	1225

Pramen: Statistika GR Vězeňské služby ČR

Graf 37: Počty cizích státních příslušníků odsouzených k NTOS dle věkové kategorie a pohlaví k 31. 12. 2018

Pramen: Statistika GŘ Vězeňské služby ČR

Mezi cizinci odsouzenými k výkonu nepodmíněnému trestu odnětí svobody je 66 % osob ve věku 30–50 let; osob ve věku do 22 let a nad 65 let je minimum. Zastoupení žen – cizinek ve výkonu NTOS činí 5,5 % všech cizinců ve výkonu NTOS. Pro srovnání: české občanky mají na celku české vězeňské populace ve výkonu NTOS podíl 7,6 %.

Následující tabulka ukazuje penologickou recidivu cizinců ve výkonu NTOS. Vyplývá z ní, že téměř tři čtvrtiny cizinců ve výkonu trestu jsou ve vězení poprvé; vícenásobní recidivisté tvoří jen zlomky procent. Nicméně tyto údaje je třeba interpretovat s výhradou vzhledem k tomu, že případná kriminální minulost cizinců souzených v ČR bývá poměrně často obtížně zjistitelná. S touto výhradou je pochopitelné, že nejvíce vícenásobných recidivistů se nachází mezi odsouzenými ze Slovenské republiky.

Tabulka 25: Počty odsouzených cizích státních příslušníků dle počtu předchozích NTOS k 31. 12. 2018

Kolikrát ve výkonu trestu	Muž	Žena	Celkový součet	Celkem v %
0x	846	51	897	73,22 %
1x	152	11	163	13,31 %
2x	75	4	79	6,45 %
3x	39		39	3,18 %
4x	22	1	23	1,88 %
5x	8	1	9	0,73 %
6x	7		7	0,57 %
7x	2		2	0,16 %
8x	3		3	0,24 %
13x	2		2	0,16 %
15x	1		1	0,08 %
Celkový součet	1 157	68	1 225	100,00 %

Pramen: Statistika GR Vězeňské služby ČR

Tabulka 26: Počty cizích státních příslušníků odsouzených k NTOS dle trestných činů k 31. 12. 2018

Trestný čin	Dle zákona č. 140/1961 Sb.				Dle zákona č. 40/2009 Sb.				Úhrnem		Celkem
	§	muži	ženy	celkem	§	muži	ženy	celkem	muži	ženy	
neoprávněná výroba, dovoz, vývoz, zprostředkování, prodej nebo opatření omamných nebo psychotropních látek	§ 187	18	0	18	§ 283	361	17	378	379	17	396
krádež	§ 247	5	1	6	§ 205	250	16	266	255	17	272
loupež	§ 234	11	0	11	§ 173	140	3	143	151	3	154
maření úředního rozhodnutí	§ 171	4	0	4	§ 337	122	5	127	126	5	131
vražda	§ 219	40	0	40	§ 140	58	7	65	98	7	105
neoprávněné držení platební karty	§ 249 b	1	0	1	§ 234	89	5	94	90	5	95
porušování domovní svobody	§ 238	6	1	7	§ 178	67	3	70	73	4	77
podvod	§ 250	9	3	12	§ 209	53	8	61	62	11	73
výtržnictví	§ 202	1	0	1	§ 358	64	2	66	65	2	67
těžké ublížení na zdraví	§ 222	2	0	2	§ 145	63	1	64	65	1	66
znásilnění	§ 241	5	0	5	§ 185	51	0	51	56	0	56
vydírání	§ 235	11	0	11	§ 175	41	2	43	52	2	54
zanedbání povinné výživy	§ 213	1	0	1	§ 196	38	5	43	39	5	44

Trestný čin	Dle zákona č. 140/1961 Sb.				Dle zákona č. 40/2009 Sb.				Úhrnem		Celkem
	§	muži	ženy	celkem	§	muži	ženy	celkem	muži	ženy	
ohrožení pod vlivem návykové látky	§ 201	0	0	0	§ 274	42	0	42	42	0	42
ublížení na zdraví	§ 221	2	0	2	§ 146	38	0	38	40	0	40
nedovolené ozbrojování	§ 185	7	0	7	§ 279	25	0	25	32	0	32
zkrácení daně, poplatku	§ 148	1	0	1	§ 240	18	6	24	19	6	25
násilí proti úřední osobě	§ 155	1	0	1	§ 325	12	0	12	13	0	13
přechovávání omamných a psychotropních látek ve větším množství než malém	§ 187a	0	0	0	§ 284	11	1	12	11	1	12
zpronevěra	§ 248	1	0	1	§ 206	10	0	10	11	0	11
pohlavní zneužití	§ 242	3	0	3	§ 187	5	1	6	8	1	9
výroba, opatřování sobě nebo jinému, přechovávání, omamných a psychotropních látek a jedů	§ 188	0	0	0	§ 286	8	0	8	8	0	8
úvěrový podvod	§ 250 b	2	0	2	§ 211	4	0	4	6	0	6
těžké ublížení na zdraví/usmrcení z nedbalosti	§ 224	0	0	0	§ 143, § 147	6	0	6	6	0	6
obecné ohrožení	§ 179	0	0	0	§ 272	6	0	6	6	0	6
týrání svěřené osoby	§ 215	1	0	1	§ 198	4	0	4	5	0	5
omezování osobní svobody	§ 231	0	0	0	§ 171	5	0	5	5	0	5
podplácení	§ 161	0	0	0	§ 332	2	0	2	2	0	2
násilí proti skupině obyvatel	§ 196	0	0	0	§ 352	1	0	1	1	0	1
ublížení na zdraví z nedbalosti	§ 223	0	0	0	§ 148	1	0	1	1	0	1
hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob	§ 198	0	0	0	§ 355	1	0	1	1	0	1
šíření toxikomanie	§ 188a	0	0	0	§ 287	0	1	1	0	1	1
opilství	§ 201a	0	0	0	§ 360	0	1	1	0	1	1

Pramen: Statistika GR Vězeňské služby ČR

Mezi trestnými činy, za něž jsou cizinci odsuzováni k NTOS, jednoznačně dominuje trestný čin dovozu, výroby, zprostředkování, prodeje atd. omamných nebo psychotropních látek. Trestný čin přechovávání těchto látek v množství větším než malém je rovněž zastoupen, ale v podstatně menší míře. Dalšími nejčtetnějšími trestnými činy, které byly

důvodem odsouzení k NTOS je krádež, následována s odstupem loupeží, mařením výkonu úředního rozhodnutí, vraždou, neoprávněným držením platební karty a dále pak porušováním domovní svobody a podvodem. Ženy – cizinky jsou nejčastěji odsuzovány rovněž za drogy, krádež a podvod.

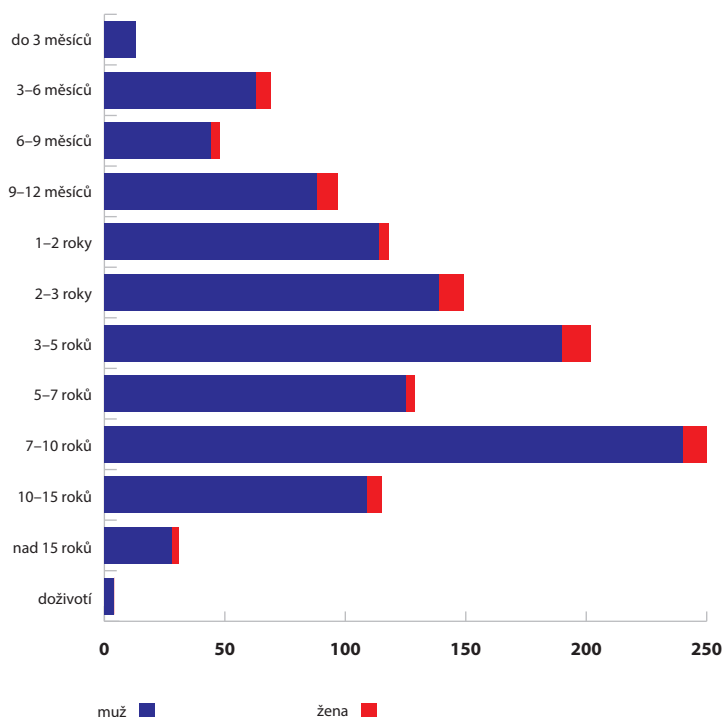
U cizinců ze států, které jsou svými občany ve výkonu NTOS u nás zastoupeny nejvíce, tj. Slovenska, Vietnamu a Ukrajiny se nejčastější důvody odsouzení liší. U občanů Slovenska jednoznačně dominuje krádež (158 případů), následována loupeží (69) a mařením výkonu úředního rozhodnutí (63). U Vietnamců je nejčastějším důvodem odsouzení § 283 – drogy (celkem 260 osob, což jsou dvě třetiny všech cizinců odsouzených k NTOS za tento trestný čin). Občané Ukrajiny byli nejčastěji odsouzeni za násilnou trestnou činnost (loupež 21 případů, vražda 21 případů, až pak krádež – 20 případů). Obdobnou převahu násilné trestné činnosti nacházíme u občanů Ruska (7 případů loupeže, 7 případů vraždy) a Rumunska (14 případů loupeže, 10 případů znásilnění), naopak u občanů těchto států je minimum odsouzených za trestnou činnost spojenou s drogami. Nejvíce občanů Polska si odpykává NTOS za krádež (9), za loupež a výtržnictví (po 6) a za § 283 – drogy (7 případů). U občanů ze států z muslimské oblasti je nejvíce odsouzených k NTOS za trestnou činnost drogovou (12) a za krádež (8 případů).

Tabulka 27: Počty cizích státních příslušníků v členění dle délky uloženého trestu (v kategoriích)

Kategorie délky trestu	Muž	žena	Celkový součet
do 3 měsíců	13	0	13
3 – 6 měsíců	63	6	69
6 – 9 měsíců	44	4	48
9 – 12 měsíců	88	9	97
1 – 2 roky	114	4	118
2 – 3 roky	139	10	149
3 – 5 roků	190	12	202
5 – 7 roků	125	4	129
7 – 10 roků	240	10	250
10 – 15 roků	109	6	115
nad 15 roků	28	3	31
doživotí	4	0	4
Celkový součet	1 157	68	1 225

Pramen: Statistika GR Vězeňské služby ČR

Graf 38: Počty cizích státních příslušníků v členění dle délky uloženého trestu

Pramen: Pramen: Statistika GŘ Vězeňské služby ČR

Na první pohled je patrné, že cizí státní příslušníci ve výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody si odpykávají spíše vyšší výměru trestu. Do kategorie trestů ve výši 5 až 10 let spadá 31 % cizinců ve výkonu NTOS; do kategorie 7 až 15 let trestu 30 %. Souhrnně si tresty odnětí svobody od pěti let výše odpykává 43 % cizinců odsouzených k nepodmíněnému trestu.

U cizích státních příslušníků nacházíme větší počet odsouzených k vyšším trestům (7–15 let) u občanů Ruska, Ukrajiny, Slovenska a Vietnamu. U cizinců z dalších států včetně občanů států muslimské oblasti se odsouzení k takové výměře trestu vyskytují méně a nejvíce odsouzených je v kategorii do 5 let výměry trestu.

V posledních letech se v souvislosti s nárůstem zaměstnávání cizinců v ČR projevíly v některých lokalitách zvýšené problémy týkající se přestupků v oblasti občanského soužití a veřejného pořádku, ale přesahující i do trestné činnosti. Situaci se zabývá Ministerstvo vnitra a to zejména v souvislosti s bezpečnostní situací v průmyslových zónách v Královéhradeckém kraji (PZ Kvasiny – obce Kvasiny, Solnice, Rychnov nad Kněžnou), Plzeňském kraji (zejména statutární město Plzeň, Tachovsko) a v roce 2018 nově i ve **Středočeském** (průmyslová zóna Mladá Boleslav), kde se objevil zvýšený výskyt protiprávní činnosti, zejména přestupků ze strany cizinců (proti veřejnému pořádku, občanskému soužití, majetku), konflikty ve vzájemném soužití s místními obyvateli, přestupky v oblasti dopravy,

prostituce, drog. Vedle problémů v oblasti bezpečnosti však lokality se zvýšeným počtem zaměstnaných cizinců řeší také zásadní problémy v oblasti nedostatečné infrastruktury (ubytování, doprava, zdravotnictví, školství, odpadové hospodářství, trávení volného času, lidské zdroje).

Tyto problémy byly způsobeny rapidní pracovní migrací z důvodů rychlého růstu ekonomiky. Tento růst byl tažen podniky, které lákaly nízkou kvalifikované pracovníky z cizích zemí. S těmito pracovníky se pojila kriminalita jak z jejich strany (majetková, násilná a narušování veřejného klidu), tak porušování předpisů ze strany zaměstnavatelů (pracovní vykořisťování, nedodržování hygienických pravidel, porušování daňového řádu, využívání budov k jinému účelu než byly zkolaudovány atd.). Vyskytly se také případy falšování cestovních dokladů zemí EU za účelem získání práce na území ČR. Později zaměstnavatelé a pracovní agentury (u kterých se nejčastěji vyskytují problémy s cizími zaměstnanci) přešli k využívání polských víz typu „D“, tato víza jsou vydávána polskými úřady převážně osobám pocházejícím z Ukrajiny. Následně jsou zaměstnání polskou firmou a „vyslání“ na české území. Toto vyslání je čistě fiktivní.

Podle policejních statistik a vyjádření místních orgánů (samospráv, KŘ PČR) se bezpečnostní situace v nejpostiženějších regionech po opatřeních přijatých v letech 2017–2018 zlepšuje.⁵⁸

Pobytu cizinců se týká také institut vyhoštění. V roce 2018 bylo zaevidováno celkem 5 713 (+594, +11,6 %) cizinců s vydaným pravomocným rozhodnutím o správním vyhoštění. V roce 2018 došlo k nárůstu v oblasti vydaných pravomocných rozhodnutí o správním vyhoštění z důvodu zaměstnání cizince bez oprávnění k pobytu anebo povolení k zaměstnání. Vyhoštění z tohoto převažuje nad vyhoštěním z důvodu tzv. nelegální migrace, přičemž tento trend se ve statistice objevil poprvé v roce 2017. Celkem bylo v roce 2018 rozhodnutí o vyhoštění z důvodu výkonu nelegální práce vydáno 3 495 cizincům (tj. 61,2 % z celkového počtu 5 713 osob s vydaným rozhodnutím), což představuje meziroční zvýšení o 384 osob (tj. +12,3 %). Nadále v tomto dominují občané Ukrajiny (3 010 osob, +405, tj. +15,5 %) a Moldavska (418, -45, tj. -9,7 %).

Kromě toho bylo v roce 2018 vydáno 794 (+69, +9,5 %) rozhodnutí o uložení povinnosti opustit území ČR (§ 50a zákona o pobytu cizinců č. 326/1999 sb.).⁵⁹

V souhrnu lze říci, že podíl cizinců na spáchané kriminalitě o něco převyšuje podíl cizinců s trvalým a dlouhodobým pobytem na celkovém počtu obyvatel ČR, který činil v roce 2018 4,8 %. Nicméně podíl cizinců na počtu populace pobývajících v ČR je každodenně vyšší v důsledku krátkodobých pobytů, turistiky apod., než oněch 4,8 % zde dlouhodobě žijících cizinců.

Podíl cizinců na počtu spáchaných skutků po delší dobu nepřevyšoval 7 %, což platilo i pro podíl na počtu známých a stíhaných pachatelů. Rok 2016 v tomto ohledu přinesl vzestup na 9,1 % podílu na počtu skutků a 8,1 % podílu na počtu pachatelů, v roce 2018

58 Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území ČR v roce 2018.

59 Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území ČR v roce 2018.

podíl cizinců na počtu spáchaných skutků poklesl na 8,5 % a podíl na počtu stíhaných osob naopak stoupl na 9,2 %, přičemž tyto podíly se s ohledem na nižší celkový počet evidovaných skutků a počtu známých pachatelů počítaly z nižšího základu. Počet trestných činů spáchaných cizinci v roce 2018 poklesl ve srovnání s rokem 2017, počet stíhaných cizinců naopak o něco stoupl (o 109 osob). Celkově lze ale hovořit spíše o stabilizaci zjištěné trestné činnosti cizinců v posledních letech, kdy nedochází k žádným zásadním výkyvům. Zvýšená poptávka po pracovních silách v některých regionech a odvětvích podnikání, řešená zaměstnáváním vyššího počtu pracovníků ze zahraničí, přinesla v posledních letech problémy bezpečnostní situace v lokalitách s vyšší koncentrací cizinců – zaměstnanců. Prokazuje se známá skutečnost, že zvýšená koncentrace cizinců v omezených lokalitách spojená s dalšími specifickými faktory (pobyt bez rodin, neznalost prostředí, absence kontaktů kromě vlastní komunity atd.) může fungovat jako kriminogenní faktor.

Mezi známými pachateli, mezi odsouzenými i uvězněnými osobami jsou zastoupeni občané velkého množství států z celého světa, ale pouze občané několika států jsou zastoupeni početněji. Jde zejména o občany Slovenska, Ukrajiny a Vietnamu; v menší míře o občany Polska, Bulharska, Rumunska. Podíl islámských, případně afrických států na imigraci i na páchané kriminalitě je zatím minimální; nelegální migrace se na evidované kriminalitě nijak významně nepodílí. Podle policejní statistiky byli cizí státní příslušníci v roce 2018 nejvíce stíháni za majetkovou kriminalitu, resp. krádeže, za ohrožení pod vlivem návykové látky, dále za maření výkonu úředního rozhodnutí, za nedbalostní dopravní nehody, za padělání a pozměňování veřejné listiny. Relativně vyšší počet jich byl stíhán za úmyslné ublížení na zdraví, zanedbání povinné výživy a za trestnou činnost spojenou s drogami. Ve výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody dominují cizinci odsouzení za neoprávněnou výrobu, dovoz, vývoz, zprostředkování, prodej nebo opatření omamných nebo psychotropních látek a za krádež.

Celkově nadále platí, že podíl cizích státních příslušníků na známé a evidované kriminalitě je u nás v posledních letech vcelku stabilní a spíše nižší, zejména ve srovnání s řadou jiných evropských států.

V.

Organizovaný zločin v České republice v roce 2018

(V porovnání s léty 1993–2017)

Soustavný kriminologický **výzkum organizovaného zločinu** probíhá v IKSP od roku 1993. Zahrnuje teorii a metodologii, analýzu pravděpodobných modelů, vliv širších společenských souvislostí, celou řadu specifických témat, týkajících se konkrétních aktivit, prognózu, posuzování účinnosti specifických právních prostředků. Kromě toho jsou každoročně prostřednictvím dotazování expertů ze speciálních policejních a celních útvarů zjišťovány základní numerické údaje o stupni rozvinutosti, o míře účasti stálých členů a externistů, o účasti žen. Vzhledem k nadnárodnímu charakteru organizovaného zločinu je důležitou částí výzkumu i zjišťování míry účasti cizinců a jejich nelegálních aktivit. V kvantitativní podobě lze vyjádřit i expertní odhady o tom, které činnosti organizovaných skupin byly v jednotlivých letech na území České republiky nejrozšířenější, které se pohybovaly na střední úrovni, které byly zárodečné, které se nově objevily, i ty, které postupně ztratily na významu.

Jako experti byli dotazováni pracovníci speciálních útvarů Policie České republiky a od roku 2012 i pracovníci Generálního ředitelství cel a Celního ředitelství Praha. Počet expertů se většinou pohyboval mezi 30–40⁶⁰. V roce **2019** bylo dotazováno **37** expertů. Z NCOZ jich bylo 21, z NPC 6, z KŘP SKPV 7, z celních útvarů 3. Experti měli v průměru 20 let celkové doby praxe v oblasti boje proti trestné činnosti a 10 let praxe v oblasti monitorování organizovaného zločinu.

Metodologie

Z metodologického hlediska si musíme být vědomi, že všechna prezentovaná data byla získána z **expertních odhadů**. Při výzkumu organizovaného zločinu je v České republice málo reprezentativních dat, která by přímo vypovídala o této oblasti. Jako výzkumníci nemáme přístup k vyšetřovacím spisům, soudní spisy lze využít pouze u uzavřených případů. Ty nemají vzhledem k malému počtu dostatečnou vypovídací schopnost. Stejná omezení mají i statistické údaje. Naproti tomu experti, kteří přicházejí s organizovaným zločinem do kontaktu, podrobnější poznatky mají a jejich dotazováním je možné je od nich získat. V souvislosti s expertizami je však nutné připomenout, že experti vysloví sice kvalifikované odhady kvantitativního charakteru, formulují argumenty, hodnotící výroky a podobně, ale stále jde pouze o subjektivní názor přesně definované skupiny odborníků. Navíc jde o souhrnné hodnocení, které vychází spíše z celkového pohledu experta a nemusí být bezprostředním poznatkem, vycházejícím jen z konkrétních případů, se kterými přišel bezprostředně do styku. Přes uvedená omezení se pro charakteristiku základních ukazatelů, vypovídajících o organizovaném zločinu, ukázalo expertní šetření jako relativně optimální.

Stupeň organizace zločineckých skupin

Podle stupně organizace rozlišujeme organizované skupiny, které jsou uspořádané v horizontální struktuře, nebo plně hierarchicky uspořádané skupiny, které mají třístup-

60 V roce **2016** byl počet dotázaných 39. Z Útvaru pro odhalování korupce a finanční kriminality (ÚOKFK) bylo 7 respondentů, z Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu (ÚOOZ) bylo 13, z Národní protidrogové centrály (NPC) 4, z Krajského ředitelství Služby kriminální policie a vyšetřování Praha (KŘP SKPV) 12, z celních útvarů 3. V roce **2017** byl počet dotázaných 34. Z Národní centrály proti organizovanému zločinu (NCOZ, sjednocení útvarů) bylo 13 respondentů, z NPC 10, z KŘ SKPV 10 a z celních útvarů 1. V roce **2018** bylo dotazováno 41 expertů. Z NCOZ bylo 21 respondentů, z NPC 9 z KŘ SKPV 8 a z celních útvarů 2. Jeden neuvedl.

ňovou řídicí strukturu – s nejvyšším vedením, středními články a řadovými členy. Nejvyšší vedení řídí několik relativně samostatných skupin, které autonomně provádějí trestnou činnost. Střední článek tvoří jakousi izolační vrstvu: mezi nejvyšším vedením a řadovými členy, mezi nejvyšším vedením a zločinem i mezi zločinem a společností. Nejnižší vrstvu tvoří řadoví členové, kteří buď provádějí akce, nebo zabezpečují servis.

Plně rozvinuté skupiny byly v 90. letech zastoupeny na scéně organizovaného zločinu v České republice z jedné třetiny. V roce 2000–2014 se jejich zastoupení pohybovalo většinou kolem 40 % (s výjimkou let 2007, kdy bylo rozvinutých 54 % a 2009, kdy jich bylo 57 %). V roce 2015 bylo plně rozvinutých skupin 37 %, v roce 2016 jich bylo 36 %. V roce 2017 bylo podle odhadu expertů skupin s plně rozvinutou strukturou 41 %. Za rok **2018** bylo skupin **s plně rozvinutou strukturou 53 %**.

Externisté

V rámci organizovaných zločineckých skupin hojně působí externisté. Využití externích spolupracovníků je pro organizovaný zločin výhodné. Jsou nájímáni jednorázově. Nevědí nic o struktuře skupiny a o jejím zaměření. Téměř nikoho neznají a většinou neznají ani účel jimi prováděné operace. Při případném zadržení nemohou nikoho a nic prozradit. Zároveň se dostávají do závislosti na organizovaných skupinách, jsou s organizovaným zločinem zapleteni, jsou bezohledně zneužíváni.

Podle odhadů expertů tvořili v období od roku 1993 do roku 2008 externisté více než polovinu ze všech členů zločineckých skupin. V roce 2009 experti odhadli, že externistů bylo 41 %, v roce 2010 jich bylo 51 %, v roce 2011 – 41 %, v roce 2012 – 49 %, v roce 2013 – 50 %, v roce 2014 – 44 %, v roce 2015 – 46 %, v roce 2016 – 34 %, v roce 2017 – 39 %. Za rok **2018** bylo externích spolupracovníků 40 %.

Jaké **činnosti** externí spolupracovníci v roce **2018** nejčastěji vykonávali?

Jednoduché, méně důležité servisní činnosti:

- podřízené, pomocné práce podle pokynů organizátorů,
- provádění dílčích úkolů, podpurné činnosti,
- opatrování nástrojů,
- skladování, poskytování úkrytů, skladů a dalších prostor, poskytování vozidel.

Složitější servisní činnosti:

- pronájem či zapůjčení domů, bytů,
- poskytování komunikační a výpočetní techniky,
- padělání dokladů,
- kurýrní služby, převozy, osoby využívané pro převoz drog/hotovosti.

Specializované služby:

- odborné práce, při kterých jsou potřebné odborné dovednosti – „využívány jsou zejména osoby z východních zemí, které mají zkušenosti z „oboru“ např. ve východních zemích byly továrny na výrobu cigaret zrušeny, těžké sociální podmínky k životu vedou k odlivu

těchto osob do zemí EU, kde jsou využíváni v nelegálních továrnách na výrobu cigaret“. (Expertiza policie, celníci 2019, dále jen Exp. P. C. 2019)

- administrativa,
- účetnictví,
- tlumočníci,
- daňové poradenství,
- odhadci, znalci,
- počítačové experti,
- právní služby, advokacie, advokátní úschova,
- odborní pracovníci ve státní správě s možností rozhodování o předmětu zájmu (dotace, povolení),
- státní správa/samospráva – povolování v rozporu se zákony, schvalování záměrů v rozporu s předpisy, korupce, zvýhodňování za úplatu.

Logistická podpora:

- obstarávání prostředků, techniky, vozidel, nástrojů pro trestnou činnost,
- opatrování specifických pomůcek či prostředků k usnadnění trestné činnosti,
- legalizace výnosů z trestné činnosti,
- vyhledávání potencionálních obětí trestné činnosti,
- jednání za pachatele na území ČR (mezinárodní skupiny), kdy kmenoví členové sídlí mimo ČR.

Fiktivní akce:

- bílí koně = nastrčené osoby, které svým jménem zakrývají podíl skutečných organizátorů, perou zisky a výnosy z trestné činnosti. *„Například osoby, na které se napíše společnost zneužívaná k praní špinavých peněz.“* (Exp. P. C. 2019)
- lidé, kteří bílé koně aktivně vyhledávají,
- lidé, kteří bílé koně řídí,
- fiktivní firmy – zakládání, ovládání,
- výběry z fiktivních účtů.

Kontakty:

- získávání a zajišťování kontaktů, potřebných pro usnadnění páčání trestné činnosti, *„Např. u podvodně slibovaných půjček, telefonické kontaktování „klientů“ (obětí).“* (Exp. P. C. 2019)
- zajišťování komunikace s orgány státní správy a samosprávy.

Informace:

- využívání odborných pracovníků ve státní správě s přístupem k informacím. *„Např. poskytování informací proti zájmům státu.“* (Exp. P. C. 2019)
- využívání externích spolupracovníků ke sběru důležitých a zájmových informací.

Ženy

Odhad podílu žen ve skupinách organizovaného zločinu na území České republiky je zjišťován od roku 2000. V období 2000–2011 se pohyboval mezi 11–16 %. V roce 2012 byl

podíl žen odhadnut na 18 %, v roce 2013 bylo žen 13 %, v roce 2014 – 20 %. V roce 2015 bylo 14 % žen, v roce 2016 12 %, v roce 2017 bylo žen 17 %. Za rok **2018** bylo podle odhadu expertů v rámci organizovaného zločinu rovněž **17 % žen**.

Jaké **činnosti** ženy v roce **2018** nejčastěji vykonávaly?

Pomocné servisní činnosti:

- dílčí práce, pomocné, podporovatelské činnosti pod mužským vedením,
- doprovod při páchání za účelem minimalizace odhalení hlavních pachatelů.

Složitější servisní činnosti:

- administrativní činnosti, interní dokumentace,
- překladatelky,
- kurýrní služby, převoz zakázaného zboží,
- vybírání a převoz finanční hotovosti,
- prodávání osobních dokladů (následně zprostředkované pro jejich pozměnění či padělán),
- padělání dokumentů, opatřování neplatných dokladů, razítek,
- nedovolená lustrace v evidencích a registrech,
- pomocnice při přípravě OPL k distribuci, balení, převažování a ředění OPL
- „volavky“.

Ekonomické a finanční zajištění:

- vedení účetnictví, účetní operace, fakturantky,
- legalizace výnosů z trestné činnosti.

Logistická podpora:

- plánování,
- organizace,
- opatřování krytí,
- opatřování prostředků,
- tipování,
- korupce – úplatkářství,
- vyhledávání potencionálních obětí trestné činnosti.

Informace:

- poskytování informací za úplatu.

Kontakty:

- zprostředkování komunikace,
- vliv na nezákonná rozhodnutí – dotace, poskytnutí úvěrů, povolení,
- obchodní vztahy.

Fiktivní akce:

- pozice bílých koní,
- zástupkyně státních organizací vystupují jako ředitelky fiktivních společností.

Kuplířství a obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování, v některých případech i nucených prací:

- obchodování s lidmi se sexuálním podtextem,
- organizování prostituce.

Expertní činnosti, speciální činnosti:

- daňové poradenství,
- právní služby.

Podíl na vedení:

- od dílčích pomocných činností až po organizování trestné činnosti v rámci nejvyššího vedení organizované zločinecké skupiny,
- organizátorky v rámci legalizace výnosů z trestné činnosti,
- rozhodování,
- zhruba polovina žen evropského původu také na vyšších postech v rámci skupiny, „*Vietnamky – v rámci organizované skupiny vždy na vyšším postu (organizátorky, finanční záležitosti)*“ (Exp. P. C. 2019)

Cizinci

V České republice je i přes drobné výkyvy poměr mezinárodního a domácího prvku trvale v podstatě stejný. V letech 1993–1995, kdy se u nás organizovaný zločin v rozvinuté podobě začal objevovat, byl takovýto podíl Čechů dosti překvapivý. Spíše se očekával masivní nápor zahraničních skupin. Od roku 1993 do až do současnosti jsme zaznamenávali odhad cizinců a Čechů buď přesně 50 % na 50 % anebo pouze s drobnými výkyvy na tu nebo onu stranu – nejvýše 55 % ve prospěch cizinců proti 45 % ve prospěch Čechů v roce 2009. Pouze v roce 2013 jsme zaznamenali výraznější oslabení podílu cizinců (37 %) a posílení podílu Čechů (63 %). V roce 2014 se situace opět vyrovnala: cizinců bylo 49 %, Čechů 51 %. V roce 2015 bylo 50 % cizinců a 50 % Čechů, v roce 2016 bylo 48 % cizinců a 52 % Čechů, v roce 2017 bylo 49 % cizinců a 51 % Čechů.

V roce 2018 bylo podle odhadu expertů

cizinců 50 %

Čechů 50 %.

V detailnějším členění skupin bylo:

27 % tvořeno pouze cizinci,

23 % bylo smíšených s převahou mezinárodního prvku,

21 % bylo smíšených s převahou domácího prvku,

29 % bylo ryze českých.

Podíl ryze českého prvku se v průběhu let mírně zvyšuje. V roce 2004 byl kolem jedné pětiny, pak v podstatě až do roku 2019 kolem jedné čtvrtiny, v posledních letech je kolem 30 %.

Z **cizinců** byli v 90. letech ve strukturách organizovaného zločinu na území České republiky z dlouhodobého hlediska nejvíce zastoupeni Ukrajinci a Rusové. (Do roku 1999 patřili do první skupiny rovněž občané z bývalé Jugoslávie. S postupujícím rozpadem Jugo-

slávie se jejich zastoupení mírně oslabilo. Do roku 1997 náleželi do první skupiny i Číňané a po roce 1998 jejich podíl mírně poklesl.) Po roce 2000 se k Ukrajincům a Rusům připojili Vietnamci a Albánci (většinou kosovští)⁶¹ a od té doby jejich podíl neustále vzrůstá. V roce 2017 byly stále s převahou zastoupeny zmíněné čtyři státy, vzrostla převaha Vietnamců a Ukrajinci a Rusové byli těsně za Albánci.

Za rok **2018** byli opět nejsilněji zastoupeni Vietnamci, Ukrajinci, Rusové, Albánci/Kosovští Albánci. Převaha Vietnamců dále rostla, Albánci klesli za Ukrajince a Rusy. Druhou skupinu tvořili v roce 2018 s výrazným odstupem Slováci, Srbové, Rumuni, Bulhaři, Poláci. U Slováků to byl oproti roku 2017 v rámci této skupiny určitý vzestup, z druhé skupiny sestoupili do třetí skupiny Nigerijci. Ve třetí skupině byli v roce 2018, kromě zmíněných Nigerijců ještě Číňané, Syřané. Do čtvrté skupiny řadíme zbývající – přibližně druhou polovinu cizích státních příslušníků. V této skupině jsou ti, kteří se zde vyskytují víceméně trvale, ti, kteří tam v průběhu let sestoupili z vyšších příček. Nebo ti, kteří se objeví jen v některých letech. Za rok 2018 je v rámci této skupiny nejpozoruhodnější vzestup Italů a zejména Američanů, kteří se od roku 1993 objevili poprvé. Do poslední skupiny klesli: Gruzinci, Turci, Arméni, Němci. Stále méně se vyskytují Chorvaté, Litevci, Tunisané, Maďaři, Moldavané, Makedonci, Litevci. Objevili se i Britové, Egypťané, Iránci, Pákistánci, Španělé, Thajci. Z těch cizinců, kteří se dříve vyskytovali, nebyli v roce 2018 zaznamenáni: Alžíráné, Libyjci, Bělorusové, občané Bosny a Hercegoviny, Dagestánci, Uzbeki a ani v posledních letech se občas objevující Belgičani, Indové. (Viz tabulka 28)

61 Přesné rozlišení Albánců a Kosovských Albánců jsme nepokládali za dostatečně ověřitelné, takže obě varianty slučujeme do jedné skupiny.

Tabulka 28: Míra zastoupení cizinců v organizovaném zločinu na území ČR za rok 2018

Pořadí	Stát	Index
1.	Vietnamci	270
2.	Ukrajinci	196
3.	Rusové	183
4.	Albánci/Kosovští Albánci	119
5.	Slováci	87
6.–7.	Srbové	83
	Rumuni	83
8.	Bulhaři	73
9.	Poláci	71
10.	Číňané	27
11.	Nigerijci	26
12.–13.	Syřané	20
	Italové	20
14.	Američani	16
15.	Gruzínci	14
16.	Maďaři	13
17.–18	Němci	12
	Arméni	12
19.	Turci	10
20.	Britové	9
21.–24	Moldavané	8
	Egyptané	8
	Iránci	8
	Pákistánci	8
25.–26	Makedonci	7
	Španělé	7
27.	Chorvaté	6
28.	Litevci	5
29.	Thajci	3
30.	Tunisané	2
31	Černohorci	1

Poznámka: Experti mohli uvést deset možností. Souhrnný index jsme stanovili tak, že počet respondentů, kteří uvedli příslušnou státní příslušnost (občanství) na 1. místě, byl násoben 10x, na 2. místě 9x atd. až na 10. místě 1x. Celkový index je pak součtem těchto násobků. (Jeden bod uvedený v indexu např. znamená, že pouze jeden ze všech expertů uvedl příslušnou státní příslušnost na desátém místě.)

Činnosti skupin organizovaného zločinu

Od roku 1993 odhadují dotazovaní experti každoročně, které činnosti skupin organizovaného zločinu patří mezi **nejrozšířenější**. V roce 1993 sem náležely krádeže automobilů, organizování prostituce a krádeže uměleckých předmětů. Výroba, pašování a distribuce

drog se umístila v roce 1993 ve druhé desítce, od roku 1994 však už patřila – spolu s výše jmenovanými – rovněž mezi nejrozšířenější. V roce 1995 se k nejčtenějším činnostem přidalo podplácení a korupce, podvody související se soukromým podnikáním, nelegální přeprava osob, nezákonné vymáhání dluhů. Začalo se objevovat i zakládání fiktivních firem. Od roku 1996 se ke zmiňovaným čtyřem nejrozšířenějším přidaly daňové, úvěrové, pojišťovací, směnečné a celní podvody, v roce 1997 praní špinavých peněz, korupce. V letech 1998–2004 se objevila mezi nejrozšířenějšími činnostmi nelegální migrace. V roce 2002 se přidalo padělání CD a nelegálních kopií videokazet, v roce 2003 překupnictví odcizených předmětů a vydírání a vybírání poplatků za „ochranu“. V roce 2006 se mezi rozšířené dostalo praní peněz a padělání dokumentů, peněz a mincí, došlo i ke značnému vzestupu počítačové kriminality, objevila se i nelegální výroba a pašování alkoholu nebo cigaret. Rok 2009 přinesl další vzestup aktivit spojených s finanční kriminalitou. Mezi nejrozšířenější aktivity se dostaly legalizace výnosů z trestné činnosti (praní peněz), korupce, daňové, úvěrové, pojišťovací a směnečné podvody, bankovní podvody a zakládání podvodných a fiktivních firem. Dále vzrůstala nelegální výroba a pašování alkoholu nebo cigaret. (Od roku 2009 začíná postupný pokles organizované prostituce a obchodu se ženami.) V roce 2013 se na přední místa dostalo zneužití prostředků EU, mezi prvních deset se propočalo zneužití počítače k trestné činnosti. (Zároveň začal postupný pokles krádeží aut.) V letech 2014–2017 patřily k nejvýznamnějším činnostem výroba, pašování a distribuce drog, praní špinavých peněz, korupce, daňové, úvěrové, pojišťovací a směnečné podvody, nelegální výroba a pašování alkoholu a cigaret, podvody s platebními kartami, zakládání podvodných a fiktivních firem, zneužití prostředků EU. Udržovaly se tam i krádeže aut a organizování prostituce a obchodu se ženami.

V roce **2018** bylo nejrozšířenější praní špinavých peněz, následovala korupce, daňové, úvěrové, pojišťovací podvody. Až na čtvrté místo klesla výroba, pašování a distribuce drog, zvýšilo se zneužití prostředků EU. Trvale je mezi nejrozšířenějšími i zakládání podvodných firem, nelegální výroba a pašování alkoholu a cigaret. Roste zneužití počítače k trestné činnosti. (Viz tabulka 29)

Tabulka 29: Rozvinuté formy činnosti organizovaného zločinu za rok 2018

Pořadí	Činnost	N=37	%
1.	Praní špinavých peněz	30	81
2.	Korupce	29	78
3.	Daňové, úvěrové, pojišťovací a směnečné podvody	28	76
4.	Výroba, pašování a distribuce drog	27	73
5.	Zneužití prostředků EU	26	70
6.	Zakládání podvodných a fiktivních firem	25	68
7.	Zneužití počítače k trestné činnosti	24	65
8.	Nelegální výroba a pašování alkoholu a cigaret	22	59
9. – 10.	Obchod se zbožím porušujícím ochranné známky	19	51
	Podvody s platebními kartami	19	51
11. – 13.	Organizování nelegální migrace	18	49
	Celní podvody	18	49
	Vylákání peněz se slibem jejich velkého zhodnocení	18	49

14. – 15.	Organizování prostituce a obchod se ženami	17	46
	Padělání dokumentů	17	46
16. – 18.	Nezákonný obchod s léky	16	43
	Krádeže aut	16	43
	Kriminalita proti informačním a komunikačním technologiím	16	43
19.	Krádeže vloupáním	14	38
20.	Překupnictví odcizených předmětů	13	35
21. – 22.	Bankovní podvody	12	32
	Hazardní hry	12	32
23. – 24.	Padělání šeků, peněz a mincí	10	27
	Vymáhání dluhů na objednávku	10	27
25. – 26.	Obchodování s lidmi za účelem nucených prací	9	24
	Krádeže uměleckých předmětů	9	24
27. – 28.	Fiktivní sňatky za účelem legalizace pobytu v ČR	7	19
	Mezinárodní obchod se zbraněmi a výbušninami	7	19
29.	Vydírání a vybírání poplatků za ochranu	6	16
30. – 31.	Nezákonný obchod s chráněnými živočichy	4	11
	Vraždy	4	11

Pozn.: Činnosti, které uvedlo více než 50 % respondentů, jsou vtištěny tučně

Nahlédneme-li na **změny od roku 1993** nejen z hlediska nejrozšířenějších činností, ale **celkově**, pak je možné zachytit počátky **vzestupu** u činností spojených s finanční kriminalitou v prvních náznacích od druhé poloviny devadesátých let, masivně od roku 2009. V poslední době už se většina tohoto typu činností dostala do čela. Za povšimnutí stojí náhlý vzestup nelegální výroby a pašování alkoholu a cigaret. Tato činnost se do roku 2004 mezi rozšířenějšími nevyskytovala a od roku 2005 byla okamžitě mezi nejčastějšími. Podobně se mezi nejrozšířenější dostalo od roku 2013 zneužívání prostředků Evropské unie, které sice bylo evidováno již od roku 2008, ale mezi méně významnými. Pozvolna rostlo i zneužití počítače k trestné činnosti a podvody s platebními kartami.

Značné **výkyvy**, u nichž nelze stanovit sestupné nebo vzestupné tendence, jsme zaregistrovali u celních podvodů. Ty se většinou pohybovaly na začátku druhé desítky, v letech 1999, 2000, 2001, 2008 i kolem 20. místa. Přední pozice, kolem 4. – 6. místa, zaujímaly v letech 1993, 1999, 2005, 2013. V roce 2018 jsme je zaznamenali opět na začátku druhé desítky. Kolísání se projevilo také u nelegální migrace. Jako nelegální přeprava osob byla v letech 1993–1996 uváděna mezi 6. – 9. místem. V roce 1997 bylo organizování nelegální migrace na konci druhé desítky. V letech 1998–2003 došlo k výraznému nárůstu a migrace byla mezi prvními pěti, v letech 2001 a 2003 dokonce s drogami na 1. – 2. místě. Ještě do roku 2010 byla na konci první desítky. V letech 2011–2016 došlo k prudkému poklesu na konec druhé desítky. V letech 2017 a 2018 došlo k určitému zvýšení na začátek první dvacítky.

Trvalý **pokles** zaznamenáváme u krádeží uměleckých předmětů. Ty byly v letech 1993 a 1994 za krádežemi aut na druhém místě, pak ještě dva roky patřily mezi prvními pět a do roku 1999 se řadily do první desítky. Od roku 2000 do roku 2004 byly ještě na začátku první desítky, po roce 2005 klesly mezi nejméně rozšířené do třetí desítky. V roce 2018 jsme je zaregistrovali na 25. – 26. místě z 31. S určitými výkyvy postupně klesalo vydírání a vybírání poplatků „za ochranu“. V letech 1993–2008 se tato aktivita pohybovala kolem desátého místa, s výjimkou roku 1997 a 2000, kdy výrazně poklesla. Ve zmíněném období se naopak v letech 2003, 2004 a 2007 dostalo vydírání na přední místa. Od roku 2009 nastal prudký pokles do druhé a postupně až na konec třetí desítky. V roce 2017 bylo vydírání na 29. místě z 31. Podobný vývoj byl i u nelegálního organizovaného vymáhání dluhů na objednávku. To se od roku 1995 do roku 2008 pohybovalo na úrovni desátého místa, s výjimkou let 1999, 2004 a 2007, kdy bylo mezi prvními pěti. Od roku 2009 nastal pokles do třetí desítky. Za rok 2018 jsme vymáhání dluhů zaznamenali na 23. – 24. místě. Padělání CD a podobných nosičů se od roku 1998 do roku 2008 pohybovalo kolem desátého místa, s výjimkou roku 2009, kdy bylo páté. Od roku 2009 nastal prudký pokles této aktivity na konec třetí desítky, v roce 2017 se již neobjevila. Trvale méně významné jsou vraždy a ostatní násilí, mezinárodní obchod se zbraněmi a výbušninami, hazardní hry. V letech 2006 a 2007 se na nevýznamném místě vyskytl nelegální dovoz a vývoz nebezpečných odpadů.

V posledních letech se **nově** objevují: nezákonná výroba a obchod se zbožím porušujícím práva k ochranné známce, chráněnému označení původu nebo průmyslovému vzoru, nezákonný obchod s chráněnými živočichy a planě rostoucími rostlinami, nezákonný obchod s léky a léčivy. V roce 2017 výrazně vzrostly fiktivní sňatky za účelem legalizace pobytu na území ČR, ale za rok 2018 se řadily mezi méně významné. V roce 2008 a v **2018** se se nepatrně objevilo obchodování s lidmi za účelem nucených prací.

V rámci expertiz od roku 1999 pravidelně zjišťujeme, jakými aktivitami se na území České republiky zabývají jednotlivé zahraniční skupiny.⁶²

U **Vietnamců** je z dlouhodobého hlediska nejvýraznější aktivitou výroba, pašování a distribuce drog. Typické je pro ně i to, co souvisí s nezákonným obchodováním: celní podvody, daňové, úvěrové a směnečné podvody, praní špinavých peněz, padělání ochranné známky, padělání dokumentů, elektroniky, textilu, kosmetiky. Poněkud ustupuje organizování nelegální migrace, nedovolená výroba a pašování alkoholu a cigaret, v posledních letech přestalo padělání CD/video. V menší míře se vyskytovalo obchodování s lidmi za účelem nucených prací, organizování prostituce, násilná trestná činnost, vybírání výpalného, zakládání fiktivních firem, podvody s nemovitostmi. V roce 2017 se vyskytly fiktivní sňatky. Za rok **2018** byla u Vietnamců dominantní aktivitou výroba, pašování a distribuce drog. Významné byly i celní a daňové podvody a porušování ochranných známek. Vyskytly se i: obchod s lidmi, nelegální migrace, hospodářská trestná činnost, praní špinavých peněz, padělání dokumentů, výroba a pašování cigaret a alkoholu, vydírání, organizování prostituce, v malé míře i násilná trestná činnost.

Pro **Ukrajince** je dlouhodobě charakteristický dosti vysoký výskyt násilné trestné činnosti, včetně vražd, vydírání a vybírání výpalného. Trvale vyšší je rovněž nelegální migrace, organizování prostituce, kuplířství a obchodování se ženami, obchodování s lidmi za účelem nucené práce, nelegální zaměstnávání. Vyskytlo se i padělání tabákových výrobků a krádeže aut. V posledních letech se objevují daňové podvody, hospodářská trestná činnost. Za rok **2018** nebyla u Ukrajinců, na rozdíl od Vietnamců, žádná aktivita dominantní. Vyskytlo se obchodování s lidmi, podvody, daňové podvody, kuplířství, vydírání, nelegální zaměstnávání cizinců, padělání, loupeže, pašování, nelegální migrace, organizace prostituce, v malé míře krádeže aut, nelegální obchodování s nemovitostmi, praní špinavých peněz, zakládání podvodných firem. Téměř vymizela dříve typická násilná trestná činnost.

Rusové se, podobně jako Ukrajinci, zaměřovali na vydírání, vybírání výpalného, vymáhání dluhů na objednávku, vraždy a ostatní násilnou trestnou činnost. Na rozdíl od Ukrajinců se u nich objevovala i sofistikovanější ekonomická kriminalita: praní peněz, korupce, zakládání fiktivních firem, finanční daňové a úvěrové podvody. Vyskytl se rovněž obchod se zbraněmi a radioaktivním materiálem, nelegální migrace, organizování prostituce. V malé míře byly registrovány krádeže aut, nelegální obchod s pohonnými hmotami, drogy. V roce 2016 se objevila počítačová kriminalita, v roce 2017 nelegální zaměstnávání cizinců. V roce **2018** nebyla u Rusů, stejně jako u Ukrajinců, žádná z aktivit v převaze. Vyskytla se násilná trestná činnost, praní špinavých peněz, daňové podvody, hospodářská trestná činnost, v malé míře obchod s lidmi, obchod se zbraněmi, bankovní kriminalita, korupce, výroba, pašování a distribuce drog, počítačová kriminalita, kuplířství, pašování.

62 Jednotlivé skupiny cizinců jsou chápány podle státní příslušnosti. Uvedeny jsou podle pořadí výskytu v příslušném roce. Číslo označuje počet expertů, kteří příslušnou činnost ke skupině přiřadili. Dotazovaní experti se vyslovují o tom, čím se, podle jejich názoru, skupiny zabývají. Jde o názor, který může, ale nemusí vycházet z bezprostřední zkušenosti.

Pro **Albánc** je dlouhodobě tradičně zcela dominantní aktivitou obchodování s drogami. Vyskytuje se u nich i násilná trestná činnost, vydírání a vybírání výpalného, organizování prostituce, praní špinavých peněz, nelegální migrace, obchodování s lidmi, v posledních letech také fiktivní sňatky. V roce 2009 se u nich vyskytlo i pašování zbraní. Za rok **2018** byla u Albánců opět dominantní aktivitou výroba, pašování a distribuce drog. Vyskytly se také: násilná trestná činnost, obchod s lidmi, v minimální míře vydírání, prostituce, korupce, padělání dokladů, loupeže, praní špinavých peněz, bankovní podvody, daňové podvody, pašování drahých kovů.

Slováci se do roku 2009 vyskytovali v rámci organizovaného zločinu na území České republiky dosti sporadicky. Vzhledem k územní blízkosti se zaměřovali především na nelegální migraci. Po roce 2009 jsme u nich zaznamenali krádeže vloupáním, obchodování s drogami, daňové podvody, krádeže aut, v menší míře zmíněnou nelegální migraci. Za rok **2018** byly dominantní aktivitou Slováků daňové podvody. Vyskytly se i krádeže, podvody, v menší míře výroba, pašování a distribuce drog, korupce, zakládání fiktivních firem, organizování prostituce, výroba a pašování alkoholu.

U **Srbů** byla mezi léty 2010–2013 převládající aktivitou výroba, pašování a distribuce drog. Vyskytovaly se i loupeže, násilná trestná činnost, obchod s lidmi. Za rok **2018** byla u Srbů dominantní aktivitou výroba, pašování a distribuce drog. Vyskytly se i násilná trestná činnost, praní špinavých peněz, daňová trestná činnost, krádeže, vloupání, majetková trestná činnost, padělání, zakládání podvodných firem.

Pro **Rumuny** jsou typické hlavně krádeže. Specifickou činností, zaznamenanou již od roku 2009, jsou podvody s platebními kartami a padělání platebních prostředků. Za rok **2018** se vyskytly krádeže, obchod s lidmi, finanční kriminalita, násilná trestná činnost, v menší míře padělání dokladů, podvody, skimming⁶³, organizování prostituce, výroba, pašování a distribuce drog, krádeže, daňové podvody, praní špinavých peněz.

Pro **bulharské** skupiny byl před rokem 2009 typický podíl na prostituci a obchodování se ženami a na krádežích aut. Mezi léty 2010–2014 se jako nejčastější objevily podvody s platebními kartami, krádeže, vyskytly se i drogy, krádeže aut, výroba a pašování alkoholu a cigaret, organizování prostituce, vymáhání dluhů, násilná kriminalita a krádeže. V roce 2015 již byly podvody s platebními kartami na ústupu. Za rok **2018** se u Bulharů vyskytly krádeže, v malé míře výroba, pašování a distribuce drog, podvody, padělání peněz, násilná trestná činnost, prostituce, daňové podvody, skimming, obchod s lidmi, padělání, praní špinavých peněz.

U **Poláků** mezi léty 2000–2014 převažoval hlavně organizovaný obchod s alkoholem, nelegální výroba a pašování cigaret, trvale pak krádeže aut a drogy. Za rok **2018** se u Poláků vyskytly daňové podvody, krádeže aut, výroba, pašování a distribuce drog, v malé míře vloupání do obchodů, padělání dokumentů, obchod s lidmi, počítačová kriminalita, nelegální výroba a pašování cigaret.

63 kopírování údajů z magnetického proužku platební karty v bankomatu

Číňané se dlouhodobě zaměřují na nelegální migraci. Objevovaly se u nich i daňové podvody, praní peněz, celní podvody, padělání ochranné známky, obchodování s lidmi, daňové podvody, poškozování ochranných práv, porušování ochranných známek, padělání dokumentů, dokladů, kolků, textilu, obuvi, drogy, organizování prostituce, v menší míře i násilná trestná činnost. Za rok **2018** se u Číňanů vyskytly výroba, pašování a distribuce drog, celní podvody, v malé míře porušování ochranných známek, praní špinavých peněz, podvody, pašování.

U **Nigerijců** je dlouhodobě evidována hlavně výroba, pašování a distribuce drog, nelegální migrace. V roce 2015 se vyskytl *skimming*. Za rok **2018** převážila opět drogová kriminalita.

U **Italů** jsme zaznamenávali finanční kriminalitu, praní špinavých peněz, drogy, obchod se zbraněmi, korupci, organizování prostituce, daňové a úvěrové podvody, vymáhání dluhů, podlodnictví (zlato, kůže), násilnou trestnou činnost, obchod s lidmi, nelegální obchodování s předměty movitého kulturního dědictví, padělání, padělání peněz, vraždy. Za rok **2018** byla nejčastěji uváděna u Italů korupce, nelegální trh s nemovitostmi, daňové podvody, dotační podvody, padělání, nelegální migrace, obchod s lidmi.

Za rok **2018** byly dále zjištěny: u **Syřanů** nelegální migrace, daňové a úvěrové podvody, u **Gruzínců** obchod s lidmi, podvody, násilná trestná činnost, u **Maďarů** daňové podvody, celní podvody, u **Němců** výroba, pašování a distribuce drog, u **Arménů** obchod s lidmi, podvody, násilná trestná činnost, u **Turků** výroba, pašování a distribuce drog, praní špinavých peněz, násilná trestná činnost, podvody, organizování prostituce, u **Moldavanů** výroba, pašování a distribuce drog, násilná trestná činnost, krádeže aut, obchod s lidmi, loupeže, u **Makedonců** výroba, pašování a distribuce drog, násilná trestná činnost, loupeže, praní špinavých peněz, u **Litvců** krádeže aut. V roce 2018 byla poprvé zaznamenána trestná činnost **Američanů**: dotační podvody, korupce, nelegální migrace.

Závěr

Expertizy, zaměřené na základní charakteristiky organizovaných zločineckých skupin na území České republiky, přinášejí od roku 1993 každoročně názory vybraných odborníků. V roce 2019 se na výzkumu podílela Národní centrála proti organizovanému zločinu (NCOZ), Krajské ředitelství Služby kriminální policie a vyšetřování Praha (KŘ SKPV), Národní protidrogová centrála (NPC) a celní útvar. Experti vyslovují kvalifikované odhady o stupni rozvinutosti skupin, o míře účasti a způsobu provozování nelegálních aktivit externistů, žen a cizinců, o míře rozšířenosti nelegálních činností. Prezentované výsledky se týkají hlavně posledního šetření, které proběhlo počátkem roku 2019 a v němž byl zaznamenán aktuální stav za rok 2018. Vzhledem k tomu, že dlouhodobě každoroční zjišťování těchto údajů umožňuje sledovat trendy, jsou v textu u každé oblasti připomenuty tendence: buď změny, ke kterým došlo nebo případně stabilita, která přetrvává.

Skupiny s třístupňovou řídicí strukturou byly v 90. letech zastoupeny z jedné třetiny, v současné době je jich něco přes polovinu. Organizovanost postupně vzrůstá. Zároveň vznikají i velice malé skupiny, které mohou být mobilnější.

Významný podíl mají externí spolupracovníci. Ti tvořili od roku 1993 do roku 2010 polovinu. Od roku 2010 se jejich podíl mírně snížil na 40 %. Externisté vykonávají nejen jednoduché podpůrné činnosti, ale realizují i legalizaci výnosů z trestné činnosti, vyhledávají potencionálních obětí, zajišťují administrativu, účetnictví, tlumočnictví, daňové poradenství, znalecké odhady, IT služby, právní služby, podílejí se na fiktivních akcích, zajišťují kontakty s orgány státní správy a samosprávy.

Odhad podílu žen prochází výkyvy mezi 11 – 20 %. Za léta 2017 a 2018 bylo v rámci skupin 17 % žen. Ženy často vykonávaly pomocné servisní i složitější administrativní činnosti, někdy i složitějšího charakteru. Stále větší roli mají při ekonomickém a finančním zajištění: vedení účetnictví, legalizaci výnosů z trestné činnosti a logistické podpoře, zajišťování informací a zprostředkování kontaktů. V pozici bílých koní se podílejí na fiktivních akcích, uplatňují se v oblasti daňového poradenství, právních služeb. V některých případech se podílejí i na vedení zločineckých skupin. Naopak ustupuje jejich dříve hlavní činnost: kuplířství a obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování.

Podíl cizinců na organizovaném zločinu v České republice je i přes drobné výkyvy v podstatě stejný jako podíl Čechů – přibližně půl na půl. V detailnějším členění bylo za rok 2018: 27 % skupin tvořeno pouze cizinci, 23 % bylo smíšených s převahou mezinárodního prvku, 21 % bylo smíšených s převahou domácího prvku, 29 % bylo ryze českých. Z dlouhodobého hlediska jde o zvyšování podílu ryze českého prvku. V roce 2018 byli nejvíce zastoupeni Vietnamci, Ukrajinci, Rusové, Albánci. Druhou skupinu tvořili Slováci, Srbové, Rumuni, Bulhaři, Poláci. Ve třetí skupině byli Nigerijci, Číňané, Syřané. Do čtvrté skupiny lze zařadit občany z cca dvaceti pěti států. Někteří se zde vyskytují trvale, jiní sem v průběhu let sestoupili s vyšších příček, nebo se objevují jen občas.

Od roku 1993 odhadují dotazovaní experti každoročně, které činnosti skupin organizovaného zločinu patří mezi nejrozšířenější. V roce 2018 se nejvýše dostalo praní špinavých peněz, korupce, daňové, úvěrové a pojišťovací podvody, což jsou činnosti, jejichž vzestup začal od roku 2008. Na čtvrté místo mírně klesla drogová kriminalita, která byla od roku 1994 neustále v popředí. Trvale je mezi nejrozšířenějšími i zakládání podvodných firem, nelegální výroba a pašování alkoholu a cigaret. Roste zneužití počítače k trestné činnosti. Zvýšilo se zneužití prostředků EU. V posledních letech z předních míst postupně klesají krádeže automobilů a organizování prostituce. Výkyvy jsme zaznamenali u celních podvodů a nelegální migrace, od počátku devadesátých let klesají krádeže uměleckých předmětů, postupně klesalo i vydírání a vybírání poplatků „za ochranu“, vymáhání dluhů na objednávku, padělání CD a podobných nosičů. Trvale méně významné jsou vraždy a ostatní násilí, mezinárodní obchod se zbraněmi a výbušninami, hazardní hry, nelegální dovoz a vývoz nebezpečných odpadů.

V posledních letech se nově objevují: nezákonná výroba a obchod se zbožím porušujícím práva k ochranné známce, chráněnému označení původu nebo průmyslovému vzoru, nezákonný obchod s chráněnými živočichy a planě rostoucími rostlinami, nezákonný obchod s léky a léčivy. V roce 2017 výrazně vzrostly fiktivní sňatky za účelem legalizace pobytu na území ČR, ale za rok 2018 jsme je zaznamenali mezi méně významnými.

Z nelegálních aktivit jednotlivých zahraničních skupiny byla u Vietnamců nejvýraznější výroba, pašování a distribuce drog, a činnosti související s nezákonným obchodováním. U Ukrajinců bylo nejčastější kuplířství a obchodování se ženami, obchodování s lidmi za účelem nucených prací, nelegální zaměstnávání. U Rusů se vyskytla nejen násilná trestná činnost, ale i praní peněz, korupce, zakládání fiktivních firem, finanční daňové a úvěrové podvody. Pro Albánce je dlouhodobě tradičně zcela dominantní aktivitou obchodování s drogami, Slováci se zaměřovali především na daňové podvody. Pro Rumuny a Bulhary byly typické podvody s platebními kartami a padělání platebních prostředků. U Poláků se vyskytoval hlavně organizovaný obchod s alkoholem, nelegální výroba a pašování cigaret.

Z ostatních států, jejichž zastoupení je malé, byla výroba, pašování a distribuce drog dlouhodobě dominantní aktivitou u Srbů, Číňanů, Nigerjců, Němců, Turků, Arménů, Moldavanů, Maďarů, Makedonců. U Číňanů a Syřanů byla častá nelegální migrace. Násilná trestná činnost se, kromě Rusů a Albánců, vyskytla u Gruzínců, Arménů, Moldavanů, Makedonců, krádeže aut u Moldavanů a Litevců, obchodování s lidmi u Gruzínců, Arménů a Moldavanů, daňové a celní podvody u Maďarů. U Italů jsme zaznamenali finanční kriminalitu, praní špinavých peněz, daňové podvody, dotační podvody, nelegální trh s nemovitostmi. V roce 2018 byla poprvé zaregistrována trestná činnost Američanů: dotační podvody, korupce.

Každoroční zjišťování expertních odhadů umožňuje nejen zaznamenávání stavu základních ukazatelů o organizovaných zločineckých skupinách, působících na území České republiky za aktuální rok, ale i dlouhodobé sledování případných změn od počátku devadesátých let do současnosti. Kromě tohoto typu šetření proběhly s delší periodicitou i expertízy k možnému vlivu společenských rizikových kriminogenních faktorů a v pětiletých intervalech se realizovaly expertízy zaměřené na odhady budoucího vývoje. I přes některá metodologická omezení, která jsou s expertními šetřeními spojená, by bylo další pravidelné pokračování tohoto typu výzkumu žádoucí a mohlo by být i užitečné.

VI.

Vývojové trendy výkonu trestu odnětí svobody nepodmíněně v letech 2008–2018

Pro vězeňství v letech 2008 až 2018 je určující několik podstatných změn, které byly naznačeny již v Konceptu rozvoje českého vězeňství do roku 2015⁶⁴. Klíčovým strategickým dokumentem je Koncept rozvoje vězeňství do roku 2025⁶⁵, která navázala na předchozí koncepci a stanovila cíle i prostředky, jak jich dosáhnout. Jestliže bychom měli věcně vymezit principiální změnu, musíme na prvním místě jmenovat prediktivní nástroj SARPO. Ten byl uveden do praxe v roce 2012 a zásadním způsobem mění stanovování programů zacházení a v současné době i napomáhá určit umístění do konkrétního stupně zabezpečení v rámci věznice s ostrahou.

Opomenout v našem výčtu nelze nový Trestní zákoník⁶⁶, jehož účinnost započala k 1. 1. 2010. Nebudeme se však blíže věnovat jeho dopadům na vězeňství, tak již bylo učiněno v pasážích věnovaných trestní a sankční politice v minulých letech.

Další stěžejní změnou je k 1. 10. 2017 provedená redukce typů věznic ze čtyř – věznice s dohledem, dozorem, ostrahou a zvýšenou ostrahou, na dva – věznice s ostrahou a zvýšenou ostrahou. Popsaný krok, implementovaný zákonem č. 58/2017 Sb.⁶⁷, předjímal právě již koncept vězeňství do roku 2015 a je od něj očekáváno umožnění adekvátní diferenciaci odsouzených, jež povede k efektivnější práci s nimi.

Shodně, jako před přijetím novely citovaného zákona, je to soud, který určí, v jakém typu věznice odsouzený trest vykoná, zda ve věznici s ostrahou či ve věznici se zvýšenou ostrahou. Jestli je odsouzen k výkonu trestu ve věznici s ostrahou, dochází poté samotnou Vězeňskou službou České republiky ke stanovení stupně zabezpečení, tedy zařazení odsouzeného do mírného, středního či vysokého stupně. Děje se tak během pobytu v přijímacím oddíle vyhodnocením vnějších a vnitřních rizik. Stupeň zabezpečení se stanoví prostřednictvím Aplikace Hodnocení, Diferenciace a Zacházení ve Vězeňském informačním systému (VIS). Uvedený programový modul byl vytvořen převodem excelového nástroje SARPO do VIS a byl zhotoven manuál pro umístování odsouzených do jednotlivých stupňů zabezpečení ve věznici s ostrahou. Vnějšími riziky rozumíme potenciální zdroje nebezpečí směřující mimo věznici, kdy úhlem pohledu je ochrana společnosti. Mezi ukazatele vnějších rizik řadíme např. aktuální a minulou trestnou činnost, specifickou trestnou činnost a počet pobytů ve výkonu trestu odnětí svobody. Vnitřními riziky jsou rozuměny skutečnosti představující nebezpečí směřující dovnitř věznice, a to jak primární (ohrožení během výkonu trestu, individuální charakteristika odsouzeného), tak sekundární (plnění programu zacházení, dodržování pravidel, konec trestu).

Pokud bychom se podívali na statistiku osob odsouzených k trestu odnětí svobody nepodmíněně (v této kapitole je pro zjednodušení používán termín „odsouzení“), jedinou

64 Koncept českého vězeňství do roku 2015, 2005. 42 s. Dostupné z: https://www.dataplan.info/img_upload/7bdb1584e3b8a53d337518d988763f8d/koncepce_do-roku_2015.pdf.

65 Koncept vězeňství do roku 2025, 2016. 162 s. Dostupné z: https://www.vscr.cz/client_data/1/user_files/19/file/PDF/Koncepce/Koncepce_vezenstvi.pdf.

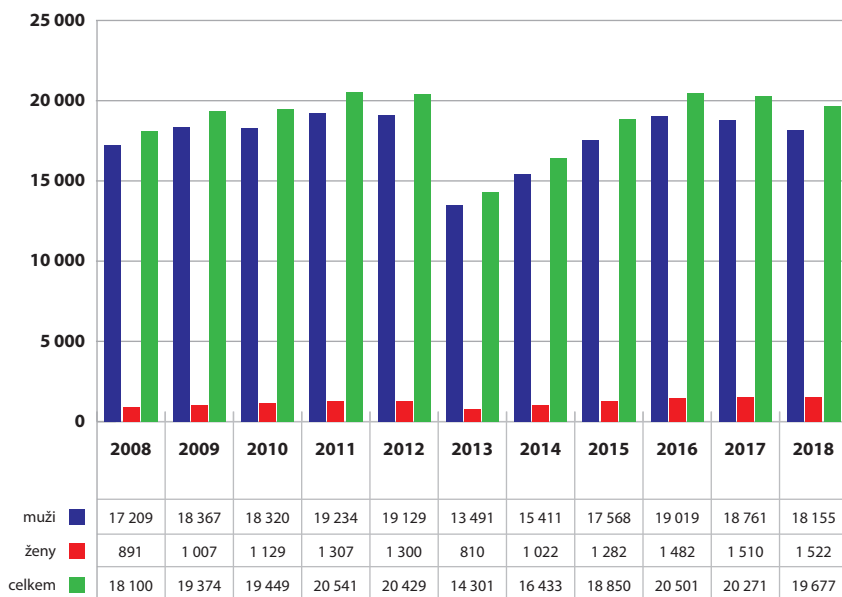
66 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

67 Zákon č. 58/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

zásadní změnou, jež můžeme z čísel odhalit, je amnestie v roce 2013. Ta dočasně snížila počet osob vykonávajících trest odnětí svobody, avšak o tři roky později se již naplněnost věznic blížila stavu z roku 2011, který byl ve sledovaném období nejvyšší – 20 541 odsouzených osob (viz graf 39).

Od roku 2016 se počet odsouzených lehce snižuje. To však platí pro odsouzené obecně. Když se zaměříme na počty odsouzených žen, shodně dosáhly maxima před amnestií v roce 2011, avšak po snížení v roce 2013 neustále stoupají a zatímco za deset let se počet odsouzených mužů (srovnání roku 2008 a 2018; viz Graf 39) zvýšil o 5,5 %, počet odsouzených žen se za stejné období zvýšil o 70,8 %. Celkově se pak počet osob vykonávajících trest odnětí svobody⁶⁸ zvýšil o 8,7 %.

Graf 39: Vývoj stavů odsouzených v letech 2008 až 2018

Zdroj dat: Statistické ročenky Vězeňské služby České republiky v letech 2008 až 2018

I zde lze, při bližším zaměření na zastoupení vězněných mužů a žen v kategorii doživotních trestů, uvedenou tendenci vyčíst, ale již ne tak výrazně. Zatímco počet doživotně odsouzených mužů stoupl o 45,2 %, u odsouzených žen to bylo o 50 %. Srovnáme-li zmíněné dvě kategorie údajů, vidíme, že ačkoli se zvýšil celkový počet odsouzených mužů za deset let o 5,5 %, podíl doživotně odsouzených mužů na celkové populaci mužských vězňů se zvýšil o 0,1 %. U žen je opačná tendence, celkově jejich populace vzrostla o 70,8 %, podíl doživotně odsouzených žen se o dvě setiny procenta snížil (viz Příloha č. 12).

68 Tzv. Prison Index uvádí počty vězněných osob na 100 tis. obyvatel a zahrnuje i osoby ve vazbě a detenci. Viz blíže kap. II, grafy 23 a 24.

Významným ukazatelem je i věková skladba odsouzených. Shodně v letech 2008 i 2018, jako ostatně v každém jednotlivém roce sledovaného období, jsou nejpočetnější skupinou odsouzených osoby v kategorii 30 až 40 let. Jejich podíl na celkové vězeňské populaci v roce 2008 tvořil téměř 35 %, v roce 2018 to bylo 34,5 %. I v roce amnestie, kdy došlo ke snížení počtu odsouzených, jejich podíl činil 35 %.

Osob nad 50 let bylo v roce 2008 9,3 % (1 692 odsouzených). V roce 2018 byl počet téměř dvojnásobný (3 002 osob), a podíl na celkové populaci odsouzených stoupl na 15 %. Z toho můžeme dovodit, že vězeňská populace, stejně jako ta běžná, stárne, a za sledovaných deset let se její podíl zvýšil o více než 5 %.

Tabulka 30: Věkové složení odsouzených k 31. 12. v letech 2018 až 2018

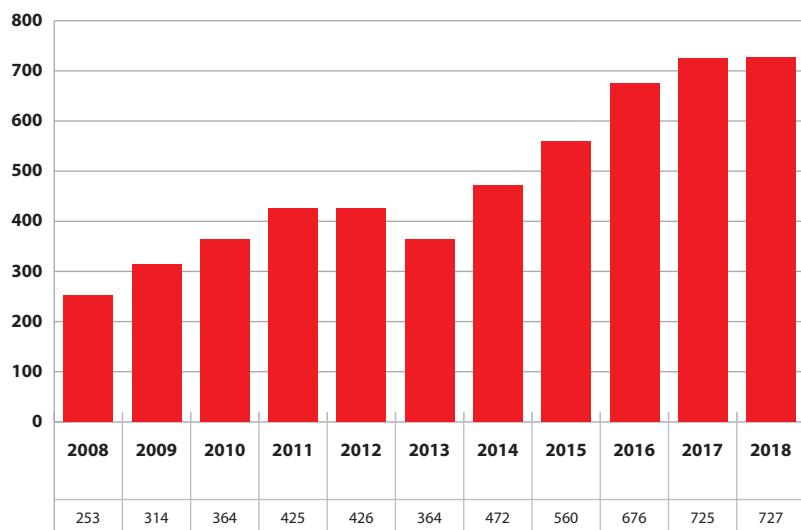
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
do 16 let	9	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0
16–17 let	36	16	9	9	15	8	0	0	0	0	1
17–18 let	67	49	42	32	35	26	6	4	3	5	6
18–21 let	631	621	627	671	581	357	178	194	179	144	136
21–25 let	2 389	2 425	2 280	2 260	2 270	1 447	1 447	1 563	1 566	1 345	1 175
25–30 let	3 433	3 501	3 491	3 644	3 676	2 485	2 806	3 175	3 414	3 284	3 090
30–40 let	6 257	6 880	6 823	7 335	7 293	5 051	5 963	6 745	7 219	7 033	6 787
40–50 let	3 586	3 938	4 190	4 493	4 468	3 279	3 988	4 790	5 372	5 502	5 480
50–60 let	1 439	1 629	1 622	1 671	1 664	1 283	1 573	1 819	2 072	2 233	2 275
60–70 let	238	297	345	398	395	345	432	505	608	655	656
nad 70 let	15	17	19	27	31	19	40	55	68	70	71
Celkem	18 100	19 374	19 449	20 541	20 429	14 301	16 433	18 850	20 501	20 271	19 677

Zdroj dat: Statistické ročenky Vězeňské služby České republiky v letech 2008 až 2018; vlastní zpracování

Seniorský věk chápeme v souladu s všeobecným vnímáním dovršením 65. roku věku. Způsob vedení statistik do roku 2012 nám neumožňuje porovnat zmíněnou věkovou kategorii. Můžeme tak učinit ve věkové kategorii nad 60 let, kdy její podíl na celkové vězeňské populaci činil v roce 2008 1,4 %, zatímco v roce 2018 již 3,7 %. Vyjádřeno konkrétními čísly, z 253 osob starších 60 let v roce 2008 vzrostla jejich populace na 727 osob v roce 2018. Uvedený vzrůstající trend (vyjma roku 2013, kdy došlo k amnestii prezidenta republiky) odpovídá i stárnutí populace v České republice a zároveň přináší zvýšené nároky na zdravotní péči v samotných věznicích. Odsouzení ve věku nad 65 let spadají do specifické kategorie odsouzených s označením TPN (neboli trvale pracovně nezařaditelní⁶⁹).

69 Viz ustanovení § 69 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů.

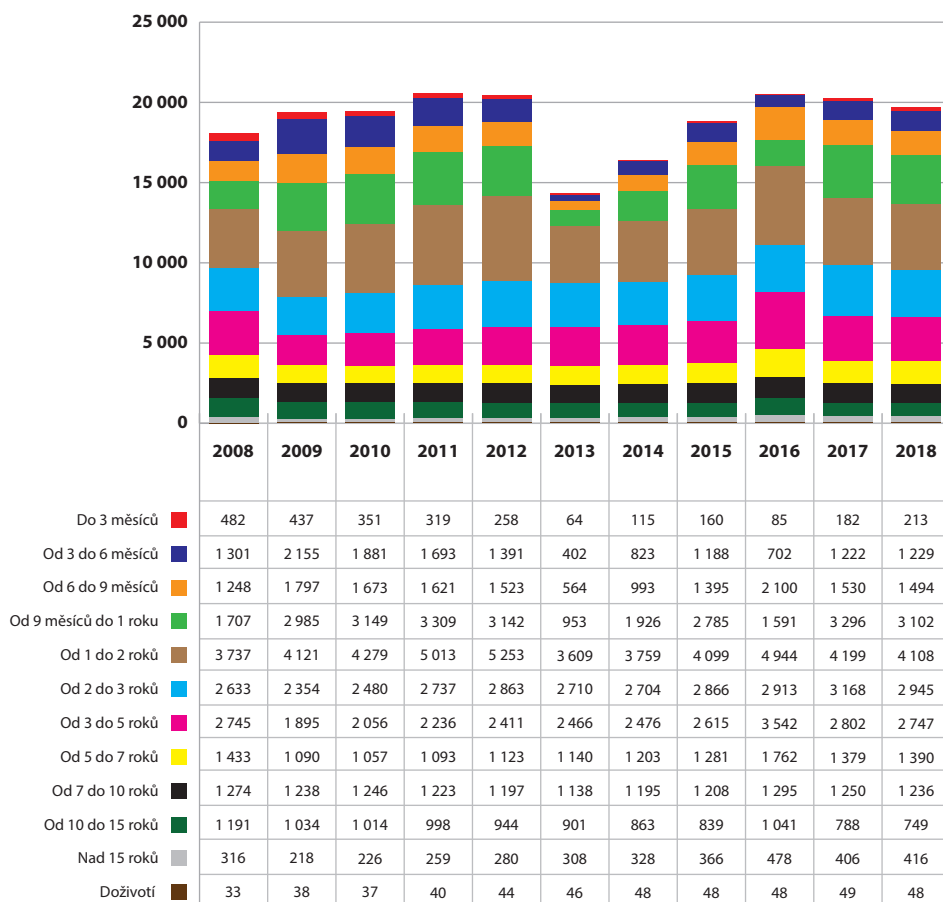
Graf 40: Počty odsouzených ve věku nad 60 let k 31. 12. v letech 2008 až 2018

Zdroj dat: Statistické ročenky Vězeňské služby České republiky v letech 2008 až 2018; vlastní zpracování

Dalším významným ukazatelem v trendech vězeňské populace je délka uloženého trestu. Pro skladbu odsouzených vykonávajících trest odnětí svobody je příznačné, že nejčastěji jsou zastoupeni ti, kteří si odpykávají krátkodobé tresty odnětí svobody. Konkrétně v kategorii do jednoho roku byl v roce 2008 jejich procentuální podíl 26,2 %, v roce 2013 díky amnestii klesl na 13,9 % a v roce 2018 vystoupal k hodnotě 30,7 %. U odsouzených s trestem od jednoho do dvou let byl v roce 2008 jejich podíl na celkové populaci odsouzených 26,1 %, v roce 2018 20,9 % (viz též Příloha č. 13).

Graf 41: Složení odsouzených podle délky uloženého trestu v letech 2008 až 2018

Zdroj dat: Statistické ročenky Vězeňské služby České republiky v letech 2008 až 2018; vlastní zpracování

U délky trestu se ještě chvíli zastavíme. Je totiž klíčová pro další práci s odsouzenými. S těmi, jež si odpykávají trest odnětí svobody kratší než jeden rok, je z časových důvodů velice obtížné pracovat. Zacházení s odsouzenými je nastaveno na delší období, např. program zacházení se vyhodnocuje a případně reviduje každé tři měsíce. Je tedy jasné, že z hlediska působení na odsouzeného skýtají krátké tresty omezené možnosti. Oproti tomu u těch, jejichž trest je delší než tři roky, se předpokládá určité riziko tzv. prizonizace. Proto by měli v rámci přípravy na propuštění projít výstupním oddílem, kam jsou umísťováni zpravidla půl roku před koncem trestu. Kapacita výstupních oddílů v letech 2008 až 2018 je uvedena v grafu 42.

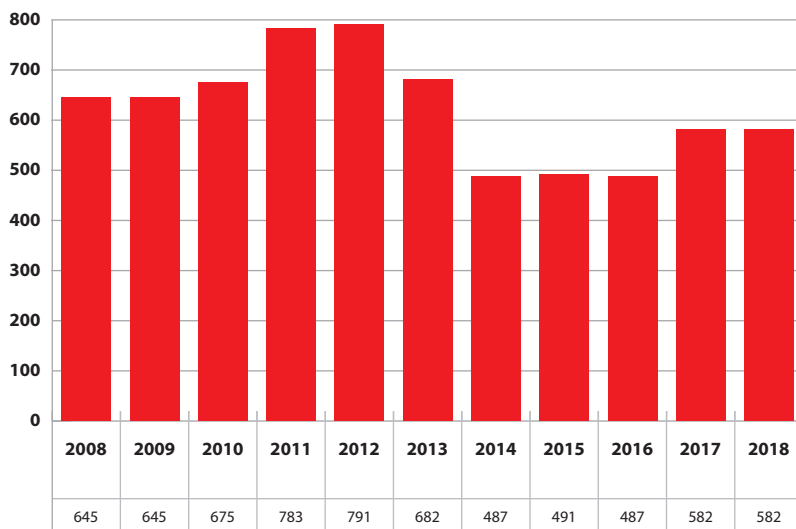
Tabulka 31: Počty odsouzených s délkou trestu nad 3 roky odnětí svobody v letech 2008 až 2018

Délka trestu	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
3–5 let	2 745	1 895	2 056	2 236	2 411	2 704	2 476	2 615	3 542	2 802	2 747
5–7 let	1 433	1 090	1 057	1 093	1 123	2 476	1 203	1 281	1 762	1 379	1 390
7–10 let	1 274	1 238	1 246	1 223	1 197	1 203	1 195	1 208	1 295	1 250	1 236
10–15 let	1 191	1 034	1 014	998	944	1 195	863	839	1 041	788	749
nad 15 let	316	218	226	259	280	863	328	366	478	406	416
doživotí	33	38	37	40	44	48	48	48	48	49	48
Celkem	6 992	5 513	5 636	5 849	5 999	8 489	6 113	6 357	8 166	6 674	6 586
v %	39	28	29	28	29	52	37	34	40	33	33
Celkový počet všech odsouzených	18 100	19 362	19 449	20 541	20 429	16 433	16 433	18 850	20 501	20 271	19 677

Zdroj dat: Statistické ročenky Vězeňské služby České republiky v letech 2008 až 2018; vlastní zpracování

Přestože jsou počty odsouzených s trestem delším než tři roky vysoké, současná kapacita výstupních oddílů je oproti roku 2008 nižší – z 645 míst v roce 2008 klesla na současných 582 míst.

Graf 42: Kapacity výstupních oddílů (dříve oddělení) v letech 2008 až 2018

Zdroj dat: Data poskytnuta GR VS ČR; vlastní zpracování

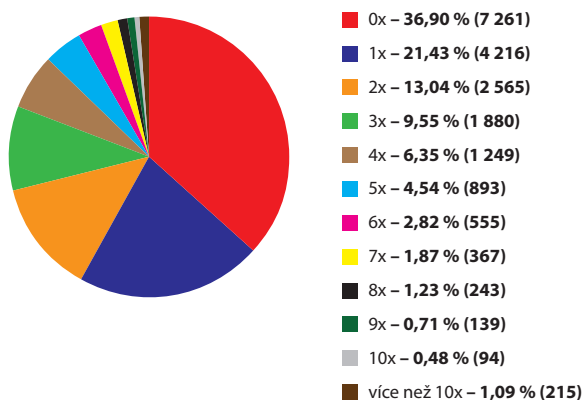
Podstatnou charakteristikou populace odsouzených je zastoupení prvovězněných a recidivistů (bráno pohledem penologické recidivy, tedy předchozí zkušenosti s výkonem trestu odnětí svobody bez ohledu na dobu strávenou mezitím na svobodě). Vězeňská služba České republiky eviduje ve statistických ročenkách počty již vykonaných trestů

odnětí svobody od roku 2011. V letech 2011 až 2012 byla nejvyšší možná kategorie více než 5x. Od roku 2013 se vytvořily další kategorie (poslední je více než 10x). Nejvíce je ve všech sledovaných letech pruvěřených odsouzených, následují odsouzení, kteří jsou ve výkonu trestu podruhé a potřetí.

Podíváme-li se podrobněji na pruvěřených, v roce 2011 byl jejich podíl na celkovém počtu odsouzených na svém vrcholu (37 %), posléze poklesl až na své minimum v roce 2013, kdy činil 29,1 %. Následně opět stoupal, a to až do roku 2017, kdy dosáhl 37,2 %. V roce 2018 činil 36,9 %.

Na opačném pólu pak stojí ti, kteří mají s pobytem ve výkonu trestu odnětí svobody opakované zkušenosti. Nejčastěji jsou to ti, kteří jsou ve výkonu trestu podruhé. V roce 2014 tvořili více než pětinu odsouzených, konkrétně 22 %, a tento podíl si víceméně udrželi po celé předmětné období. Pokud se pozorně zadíváme na tabulku 31, je patrné, že čím četnější byl předchozí pobyt ve výkonu trestu odnětí svobody, tím menší podíl na celkovém počtu daná skupina tvořila. A to po celé sledované období, kdy v jednotlivých letech docházelo k určitým změnám v podílu odsouzených, ale nikterak významným.

Graf 43: Procentuální členění odsouzených dle počtu již vykonaných trestů odnětí svobody k 31. 12. 2018

Zdroj dat: Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky za rok 2018; vlastní zpracování

Počty odsouzených, kteří se ocitají ve výkonu trestu více než 5x, jsou prakticky stabilní a drží se mezi 8 až 9 %. Výjimkou je pouze rok 2013 a 2014, kdy stoupl počet odsouzených v kategorii více než 5x na 10,4 % a 9,5 %.

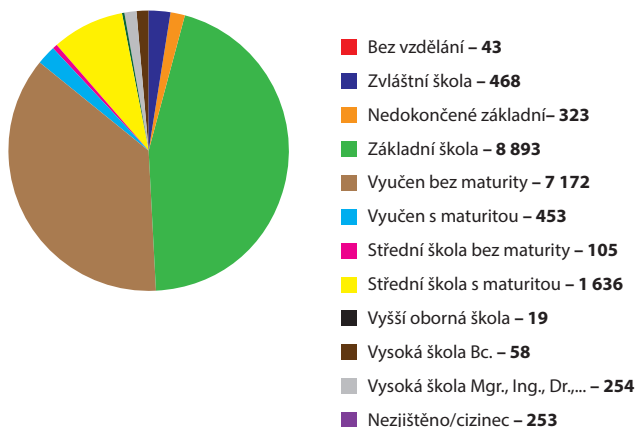
Tabulka 32: Členění odsouzených dle počtu již vykonaných trestů odnětí svobody k 31. 12. v letech 2013 až 2018

Po kolikáté ve VTOS	2013		2014		2015		2016		2017		2018	
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
0x	4 168	29,1	5 085	30,9	6 473	34,3	7 609	37,1	7 548	37,2	7 261	36,9
1x	3 193	22,3	3 616	22,0	4 107	21,8	4 384	21,4	4 245	20,9	4 216	21,4
2x	2 173	15,2	2 474	15,1	2 636	14,0	2 757	13,4	2 702	13,3	2 565	13,0
3x	1 511	10,6	1 721	10,5	1 862	9,9	1 911	9,3	1 926	9,5	1 880	9,6
4x	1 065	7,4	1 209	7,4	1 273	6,8	1 339	6,5	1 303	6,4	1 249	6,3
5x	697	4,9	764	4,6	839	4,5	861	4,2	907	4,5	893	4,5
6x	477	3,3	517	3,1	566	3,0	562	2,7	562	2,8	555	2,8
7x	307	2,1	347	2,1	369	2,0	364	1,8	368	1,8	367	1,9
8x	227	1,6	249	1,5	262	1,4	270	1,3	280	1,4	243	1,2
9x	127	0,9	119	0,7	143	0,8	159	0,8	139	0,7	139	0,7
10x	103	0,7	88	0,5	86	0,5	81	0,4	79	0,4	94	0,5
více než 10x	253	1,8	244	1,5	234	1,2	204	1,0	212	1,0	215	1,1
Celkový součet	14 301	100,0	16 433	100,0	18 850	100,0	20 501	100,0	20 271	100,0	19 677	100,0

Zdroj dat: Statistické ročenky Vězeňské služby České republiky v letech 2013 až 2018; vlastní zpracování

Podstatný je i popis osob vykonávajících trest odnětí svobody z pohledu dosaženého vzdělání. Pokud porovnáme údaje za sledované období 2008 až 2018, zjistíme, že nedošlo k žádným zásadním změnám. Stále největší skupinou jsou odsouzení se základním vzděláním, kdy v období předmětných deseti let se jejich podíl zvýšil skoro o šest procent (z 39,2 % v roce 2008 na 45,2 % v roce 2018).

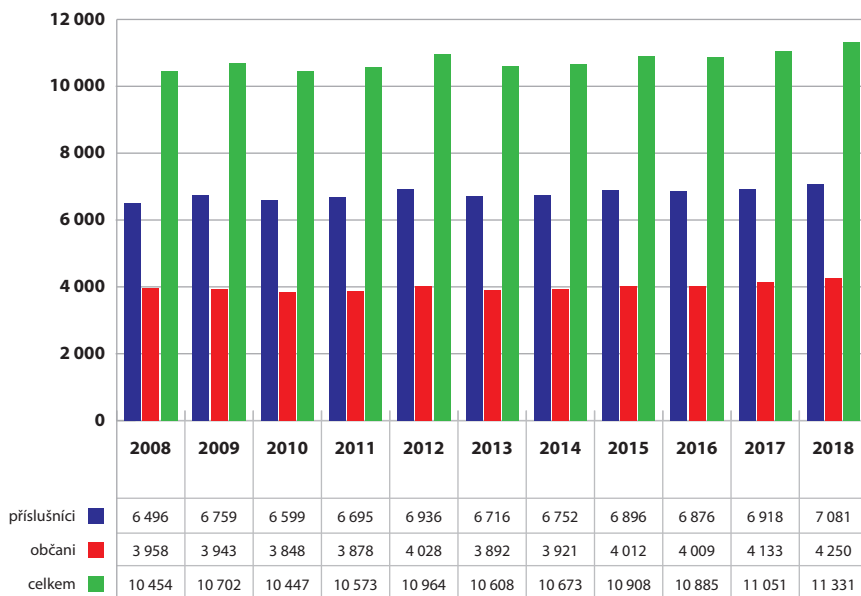
Graf 44: Složení odsouzených dle nejvyššího dosaženého vzdělání k 31. 12. 2018

Zdroj dat: Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky za rok 2018; vlastní zpracování

Jestliže bychom chtěli ještě dalším způsobem podchytit statistické důkazy trendů ve vězeňství, poslouží nám velmi dobře i údaje o zaměstnancích Vězeňské služby ČR. Při porovnání údajů o zaměstnancích z roku 2008 a 2018 zjistíme, že celkově vzrostl jejich počet z 10 454 na 11 331 míst, tedy o 877. Z toho se zvýšil počet příslušníků VS o 585 osob a ostatních zaměstnanců o 292 osob. V roce 2008 i 2018 připadali na jednoho zaměstnance přibližně dva vězni (tj. osoby ve výkonu trestu odnětí svobody, vazby a detence).

Graf 45: Počty zaměstnanců VS ČR k 31. 12. v letech 2008 až 2018

Zdroj dat: Statistické ročenky Vězeňské služby České republiky v letech 2008 až 2018

Zajímavé jsou i informace o zastoupení mužů a žen mezi zaměstnanci. Zatímco v roce 2008 byl poměr mužů a žen u příslušníků VS 8,25 muže na jednu ženu, v roce 2018 to bylo 6,4 muže na jednu ženu. U občanských zaměstnanců tento poměr v roce 2008 činil 1,2 muže na jednu ženu a v roce 2018 to bylo 1:1. Můžeme vidět posun, kdy se mění poměr zastoupení žen v obou kategoriích a snižuje se převaha mužů. Zatímco u občanských zaměstnanců se poměr již zcela vyrovnal, u příslušníků VS je stále velice výrazná převaha mužů. Což je samozřejmě dáno s ohledem na zastoupení mužů ve vězeňské populaci a i např. potřebě provádět prohlídky (osobní prohlídku a prohlídku těla provádí osoba stejného pohlaví dle zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské a justiční stráží České republiky).

Tabulka 33: Počty zaměstnanců VS ČR v letech 2008 až 2018

		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Příslušníci	Muži	5 794	5 985	5 833	5 914	6 130	5 945	5 986	6 099	6 067	6 023	6 122
	Ženy	702	774	766	781	806	771	766	797	809	895	959
Občané	Muži	2 129	2 157	2 083	2 089	2 173	2 091	2 081	2 125	2 128	2 137	2 123
	Ženy	1 829	1 786	1 765	1 789	1 855	1 801	1 840	1 887	1 881	1 996	2 127
	Celkem	10 454	10 702	10 447	10 573	10 964	10 608	10 673	10 908	10 885	11 051	11 331

Zdroj dat: Statistické ročenky Vězeňské služby České republiky v letech 2008 až 2018

V celém sledovaném období je nejčastějším typem dosaženého vzdělání u zaměstnanců věznic středoškolské s maturitou, potom následují magisterské vysokoškolské vzdělání, bakalářské vzdělání a středoškolské bez maturity. Vyšší odborné vzdělání je častější než základní vzdělání.

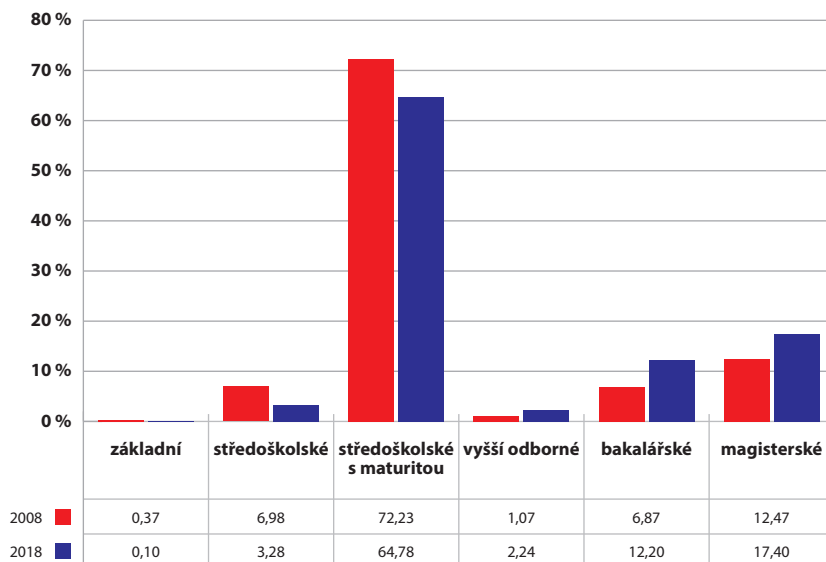
Tabulka 34: Nejvyšší dosažené vzdělání zaměstnanců VS ČR v letech 2008 až 2018

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Základní	39	34	24	16	14	16	16	12	14	14	11
Středoškolské	730	674	506	404	391	367	349	331	287	343	372
Středoškolské s maturitou	7 551	7 717	7 507	7 514	7 615	7 236	7 207	7 245	7 191	7 177	7 340
Vyšší odborné	112	122	136	150	157	176	197	218	218	244	254
Bakalářské	718	788	818	934	1 064	1 087	1 127	1 209	1 310	1 325	1 382
Magisterské	1 304	1 367	1 456	1 555	1 723	1 726	1 777	1 893	1 865	1 948	1 972
Celkem	10 454	10 702	10 447	10 573	10 964	10 608	10 673	10 908	10 885	11 051	11 331

Zdroj dat: Statistické ročenky Vězeňské služby České republiky v letech 2008 až 2018

Procentuální zastoupení jednotlivých typů vzdělání v letech 2008 a 2018 je znázorněno v grafu 46. Na základě uvedených údajů můžeme definovat trendy v dosaženém vzdělání zaměstnanců, klesá procento těch se základním vzděláním a středoškolským bez maturity i s maturitou. Oproti tomu stoupá počet těch, kteří na vysoké škole získali magisterské a bakalářské tituly. Ačkoli došlo k poklesu osob s maturitou, i tak je to nejčastější nejvyšší dosažené vzdělání.

Graf 46: Procentuální zastoupení nejvyššího dosaženého vzdělání u zaměstnanců v roce 2008 a 2018

Zdroj dat: Statistické ročenky Vězeňské služby České republiky v letech 2008 a 2018

Dalším významným údajem pro pojmenování trendů v oblasti vězeňství je věk zaměstnanců Vězeňské služby České republiky. Jestliže se podíváme na rok 2008 z pohledu složení zaměstnanců a jejich věku, největší podíl tvořily osoby do 35 let, jichž bylo 43 %, podíl osob starších 51 let pak činil téměř pětinu. Oproti tomu v roce 2018 v kategorii osob nad 51 let již byla čtvrtina zaměstnanců a osob do 35 let bylo 27,9 %. Lze tedy dovodit, že zaměstnanci Vězeňské služby stárnou, snižuje se podíl osob do 35 let a zvyšuje se podíl osob nad 51 let. Věková kategorie 36 až 50 let tvořila v roce 2008 37,5 % a v roce 2018 46,3 %. Podíl uvedené věkové kategorie se zvyšuje na úkor těch nejmladších.

Tabulka 35: Složení zaměstnanců VS ČR dle věku k 31. 12. v letech 2008 a 2018

	2008		2018	
	Počet	%	Počet	%
Do 25 let včetně	1 087	10,4	693	6,1
Od 26 do 30	1 558	14,9	1 105	9,8
Od 31 do 35	1 850	17,7	1 362	12,0
Od 36 do 40	1 450	13,9	1 706	15,1
Od 41 do 45	1 433	13,7	2 014	17,8
Od 46 do 50	1 037	9,9	1 527	13,5
Nad 51 let	2 039	19,5	2 924	25,8
Celkem	10 454	100,0	11 331	100,0

Zdroj dat: Statistické ročenky Vězeňské služby České republiky v letech 2008 a 2018

Shrnutí

Pokud bychom si na základě statistických údajů z let 2008 až 2018 měli udělat obrázek o trendech v českém vězeňství, dospěli bychom k závěru, že se jedná o poměrně statickou oblast. Třebaže v průběhu sledovaného období došlo k pohybům v počtech osob vykonávající trest odnětí svobody, bylo to dáno faktem, že v roce 2013 vyhlásil prezident Václav Klaus amnestii. Po dočasném snížení početního stavu v uvedeném roce se opět věznice plnily, až dosáhly výchozí úrovně.

Co se týká skladby odsouzených, nedochází k žádným významným změnám. Nejčastěji tuto populaci tvoří osoby ve věkové kategorii 30 až 40 let, prvověznění, se základním vzděláním, odpykávající si trest v délce od jednoho do dvou let (v kategoriích vedených Vězeňskou službou, pokud bychom sečetli jednotlivé kategorie délky trestů uložených v řádu měsíců, stal by se nejčastěji odpykávaným trestem trest do jednoho roku). Zajímavé může být to, že stoupá počet odsouzených žen a osob ve věkové kategorii nad 60 let.

U zaměstnanců Vězeňské služby České republiky nedocházelo k žádným radikálním změnám. Jako pozitivní lze jistě hodnotit fakt, že došlo k mírnému nárůstu jejich počtu, a to jak u příslušníků, tak občanských zaměstnanců. Zároveň se zvyšuje podíl osob s vysokoškolským vzděláním. Pro obě skupiny, osoby vězněné i zaměstnance, je typické, že se neubránily celkovému trendu stárnutí populace.

VII.

Data o obětech trestné činnosti

Tradiční součástí této publikace bývá i kapitola věnující se obětem trestné činnosti. Základním zdrojem dat pro tuto část byla statistická data Policie ČR. Bohužel kvůli změnám a neúplnosti databáze Evidenčně statistického systému kriminality nejsou data z policejních statistik pro rok 2018 k dispozici ve formě vhodné pro analýzu. Data by měla být znovu dostupná až za rok 2019. Nicméně ani po opravě databáze nebudou v rámci policejních statistik oběti evidovány ve smyslu zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (dále jen zákon o obětech), ale pouze v rámci evidence objektů napadení. Objekt napadení přitom nelze zaměňovat s obětí trestného činu (Ministerstvo vnitra ČR, 2019, s. 15). Objektem napadení je ten konkrétní objekt, proti kterému směřuje protiprávní útok (např. auto, dům, osoba, atd.). Fyzická osoba, která trestnou činností utrpěla újmu, je tedy jen jednou z alternativ objektů napadení. Zejména u majetkových trestných činů nebude tato oběť jako objekt napadení vůbec evidována. Například při vloupání do obydli bude jako objekt napadení evidován pouze byt nebo dům, nikoliv osoby, které tam bydlí a jimž byly odcizeny věci. Navíc i v případech, kdy je jako objekt napadení evidována osoba, nemusí jít o vyčerpávající výčet skutečných obětí. Pokud například při loupeži vůči jednomu z manželů budou odcizeny i věci druhého manžela, které měl tento u sebe, oběťmi budou oba manželé, jako objekt napadení bude ale evidován jen partner, proti kterému přímo útok směřoval. Policejní data proto poskytují jen omezené informace o počtech skutečných obětí trestné činnosti a s vědomím těchto limitů je potřeba přistupovat k jejich interpretaci.

Data o obětech lze nalézt i v justičních statistikách. Přehled počtu obětí trestné činnosti, který je evidován v rámci systému MSp CSLAV má ale také své limity. V „soudních“ statistických listech trestních pro fyzické osoby jsou oběti evidovány v rámci položky „Sledované okolnosti trestné činnosti“. Tato položka dovoluje výběr z více než 30 kódů (např. vliv alkoholu, doprava, finanční oblast atd.), přičemž je možno označit maximálně 3 kódy. V případě oběti trestného činu, kterou se pro účely statistiky rozumí fyzická osoba podle § 2 odst. 2 zákona o obětech nebo poškozený ve smyslu § 43 tr. řádu, přichází v úvahu kódy-oběť dítě; oběť žena; oběť muž nebo oběť senior. U některých kategorií (oběť žena a oběť dítě), jsou stanoveny trestné činy, u kterých se tyto kódy vyznačí vždy. Jelikož je ale kód pro oběť ve většině případů pouze jednou z možných variant, je i tu nutno pamatovat, že evidované počty obětí budou oproti skutečnému stavu značně podhodnoceny. Pravděpodobně tomu tak bude zejména u trestných činů, u kterých jsou relevantnější jiné sledované okolnosti. Výsledná čísla tak jsou výrazně zkreslena okolnostmi jednotlivých trestných činů a subjektivním hodnocením zaznamenávající osoby. Přehledy počtů evidovaných obětí v jednotlivých letech shrnuje tabulka 36.

Tabulka 36: Počty evidovaných obětí trestné činnosti v letech 2010–2018

Počet obětí					
rok	dítě*	žena	muž	senior**	Celkem
2010	10682	7594	11720	839	30835
2011	11513	8036	12644	942	33135
2012	11760	8750	14035	1172	35717
2013	13382	9578	15195	1430	39585
2014	11908	8968	14555	1457	36888
2015	9906	8230	13269	1316	32721
2016	9668	8066	12544	1179	31457
2017	8089	6693	11262	1138	27182
2018 ⁷⁰	0	7184	11680	0	18864

*dítě – osoba do 18 let věku, **senior – osoba nad 65 let věku

Pramen: Databáze CSLAV Přehled „Oběti trestných činů – právní předpis TRZ2009“ a „Oběti trestných činů – právní předpis TRZ“. Ministerstvo spravedlnosti ČR, sestaveno 11. 9. 2019

Výše popsané zkreslení lze ilustrovat na trestném činu vraždy – v roce 2018 bylo evidováno 60 obětí oproti 107 odsouzeným trestným činům vraždy. Kód oběti byl tedy zaevidován pouze u přibližně poloviny vražd, přičemž u tohoto trestného činu je konkrétní oběť nevyhnutným předpokladem. Co se týče struktury evidovaných obětí žen a mužů podle jednotlivých trestných činů, v roce 2018 bylo nejvíce obětí evidováno v souvislosti s trestnými činy krádeže, výtržnictví, porušování domovní svobody a ublížení na zdraví.

Dalším zdrojem dat o osobách poškozených kriminalitou jsou statistiky organizací, které poskytují služby pro oběti trestné činnosti. Tyto údaje ale mají rovněž pouze omezenou vypovídací hodnotu, jelikož se týkají pouze osob, které se na tyto organizace obrátily. Z viktimizační studie přitom vyplývá, že služby pomáhajících organizací využila jen naprostá menšina respondentů (v řádech jednotek procent), kteří uvedli, že se ve sledovaném období stali obětí některého z vybraných trestných činů (viz Roubalová a kol., 2019). Například Probační a mediační služba za rok 2018 zahájila spolupráci a poskytla pomoc a poradenství 5095 obětem trestných činů (Ministerstvo vnitra ČR, 2019, s. 17), což i navzdory všem zkreslením představuje pouze asi jen čtvrtinu obětí evidovaných v justičních statistikách.

Komplementárním informačním zdrojem v této oblasti jsou i data z viktimizačních studií. I když tyto výzkumy obětí přináší cenné poznatky pro oblast kriminologie, vik-

70 Pro rok 2018 je u obětí dětí a obětí seniorů v přehledech uvedena nulová hodnota a to i navzdory faktu, že podle Návodu k vyplňování statistického listu trestního pro fyzické osoby se oběť dítě dokonce povinně vyznačuje u stanovených trestných činů. Tento problém vznikl z důvodu změn v nastavení sledovaných kódů v roce 2018, které ale nebyly aktualizovány a přeneseny do sestav v CSLAVu. Bohužel do uzávěrky se opravená data nepodařilo získat.

timologie i trestní politiky, zejména v podobě potenciálu zachytit mimo jiné latentní kriminalitu, určitě je nelze brát jako primární zdroj informací o obětech. Mezi hlavní limity patří, že prostřednictvím těchto výzkumů nelze zachytit veškerou trestnou činnost, ale jen její vybranou část, navíc data odrážejí pouze subjektivní názor respondentů, který nemusí nutně odpovídat právní kvalifikaci orgánů činných v trestním řízení (blíže viz Roubalová a kol., 2019). Dalším nedostatkem je fakt, že informace se týkají pouze sledovaného období v jednotlivých výzkumech, nelze tedy srovnávat data za jednotlivé kalendářní roky. Poslední výzkum tohoto typu byl realizován v roce 2017 (Roubalová a kol., 2019). Informace o zkušenostech obyvatel s vybranými druhy deliktů byla publikována např. v předchozí Analýze trendů (Diblíková a kol., 2018). Data vztahující se k roku 2018 zatím nejsou sesbírána.

Závěrem nutno tedy konstatovat, že v současné době bohužel nejsou k dispozici žádná oficiální statistická data, která by poskytovala komplexní informace o celkovém počtu obětí registrované trestné činnosti. Je bezesporu škoda, že data o počtech a charakteristikách obětí absentují. Přitom systematický sběr dat o osobách poškozených trestnou činností by byl jistě žádoucí nejen pro potřeby kriminologického výzkumu.

Resumé

Institut pro kriminologii a sociální prevenci v souladu se střednědobým plánem výzkumných úkolů zpracovává každoročně v rámci obsahového směru *Sledování a analýza vývojových trendů kriminality, s ní souvisejících sociálně patologických jevů a podmiňujících kriminogenních faktorů, na něž je třeba v trestní politice reagovat*, analytický přehled vývoje registrované kriminality. Příprava tzv. ročenky „**Analýza trendů kriminality v ČR**“ vychází z policejních, justičních a vězeňských statistik a předmětem výzkumu je stav zločinnosti v roce předchozím, meziroční srovnání a porovnání s delšími (cca desetiletými) časovými řadami. Cílem publikace je interpretovat (nejen) odborné veřejnosti poznatky o vývoji trestné činnosti v České republice jak v předmětném roce, tak v kontextu delšího časového vývoje. Studie nabízí monitoring a zhodnocení stavu, struktury a intenzity kriminality včetně změn teritoriálních; a pohybů stavu a skladby známých pachatelů. Prezentuje vybrané ukazatele trestné činnosti, nedílnou součástí tvoří přílohy zachycující kontinuální vývoj kriminality obecně i vývoj jednotlivých druhů, a to v některých případech od počátku počítačového zpracování statistických dat.

Struktura publikace volně koresponduje s posloupností systému trestní justice, snahou je ilustrovat trendy kriminality komplexněji. Využívanými zdroji jsou tedy nejen statistické přehledy kriminality Policie ČR, případně nestandardní sestavy z podkladů odboru věcných gescí a statistik Policejního Prezidia ČR, ale i přehledy či zvláštní sestavy na úrovni státních zastupitelství a soudů ze systému CSLAV (Centrální statistické listy a výkaznictví) Ministerstva spravedlnosti. Z resortních dokumentů jsou jako pramen nadále užívány ročenky Vězeňské služby a pravidelné roční zprávy Nejvyššího státního zastupitelství o činnosti státního zastupitelství. Vybraná statistická data z činnosti Probační a mediační služby ČR jsou k nahlédnutí na jejích webových stránkách. Podkladem jsou i Zprávy o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území ČR ve srovnání s předchozím rokem, které prezentuje Ministerstvo vnitra.

Změnou evidenčně statistického systému kriminality Policie ČR v roce 2016 je ovlivněna kontinuita časových řad především u počtů stíhaných a vyšetřovaných osob. Pachatelům je nyní počítána veškerá trestná činnost, nikoli jen nejzávažnější skutek. Další úprava se týká výpočtu věku stíhané osoby. Věk pachatele již není počítán vkladatelem, ale strojově. Před rokem 2016 byl věk počítán rozdílem data zahájení trestního stíhání a data narození, nyní bylo datum zahájení trestního stíhání nahrazeno datem spáchání trestného činu. Došlo tedy ke zpřesnění věku stíhané osoby, ale také k lehkému posunu k nižším věkovým kategoriím.

Trendy kriminality v České republice na základě policejních statistik mapuje úvodní kapitola. Monitoruje stav registrované kriminality v předmětném roce, změny oproti roku předchozímu a za poslední desetiletí. Zabývá se tradičně hodnocením struktury a intenzity trestné činnosti a geografických ukazatelů včetně indexu kriminality. Interpretuje též informace o skladbě známých pachatelů, v členění podle pohlaví a věku, sleduje podíl recidivistů. Zmíněny jsou některé informace o sebevraždách.

V roce 2018 zaznamenáváme u spáchané trestné činnosti nadále klesající trend, meziroční pokles evidovaných skutků činil 5 %. Struktura kriminality se nemění, těsně nadpoloviční většinu tvoří majetková trestná činnost, v rámci které ale výrazně ubývá méně závažných deliktů proti majetku. Nejčastějším trestným činem zůstávají krádeže.

Poměrně signifikantní nárůst (o 12 %) lze vysledovat u kriminality mravnostní, u které je deklarováno páchání rovněž prostřednictvím sociálních sítí. To souvisí i s dalším růstem trestné činnosti v kyberprostoru obecně. Objasněnost kriminality se ve sledovaném desetiletí se pohybovala mezi 37 % až 47 %, v roce 2018 se přehoupla přes hodnotu 48 %. V úspěšnosti řešení existuje mezi jednotlivými typy trestné činnosti pochopitelně rozdíl. Z hlediska geografického rozčlenění má na nápadu trestné činnosti stále nejvyšší, a to čtvrtinový podíl hlavní město Praha, nejmenším dílem přispívá Karlovarský kraj. Komentována je i regionální zamořenost kriminalitou. Meziročně znovu poklesly též počty stíhaných a vyšetřovaných osob, tentokrát o zhruba 2,5 %, snížil se také podíl recidivistů mezi tzv. známými pachateli na 38 % z nich. Podíl žen mezi pachateli stagnuje, osoby do 18 let věku tvoří necelých 5 %. Fenomén pokračujícího poklesu registrované kriminality odpovídá situaci v jiných evropských zemích, je však též nutno počítat s výraznou latencí a posunem ke kyberkriminalitě.

Druhá kapitola se zabývá otázkami souvisejícími s aktuálními **trendy v trestní a sankční politice**. Vedle sledování vývoje počtů stíhaných, obžalovaných a odsouzených osob, včetně osob projednávaných ve zkráceném přípravném řízení, se věnuje i uplatňování principu oportunity státními zástupci a aplikací odklonů v trestním řízení. Podrobně se též zabývá aktuálními trendy ve struktuře sankcí ukládaných soudy. Kromě důrazu na sledování vývoje ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody a vývoje vězeňské populace v České republice je pozornost zaměřena i na aplikaci alternativních trestů. Není opomenut ani aktuální vývoj v oblasti trestní a sankční politiky vůči právnickým osobám.

Obecně zde lze poukázat na to, že i v roce 2018 je v systému trestní justice patrný pokles stíhaných, obžalovaných a odsouzených fyzických osob. Mírný růst bylo možné zaznamenat v případě počtů osob odsouzených k nepodmíněnému trestu odnětí svobody i v podílu tohoto trestu ve struktuře sankcí ukládaných jako hlavní. Naopak nárůst počtů stíhaných, obžalovaných a odsouzených osob lze zaregistrovat v případě právnických osob. V roce 2018 se též více aplikovaly odklony s restorativními prvky v přípravném řízení. V případě trestů ukládaných jako hlavní soudy nejčastěji ukládaly podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody, na druhém místě peněžitý trest. Pokračuje tedy změna v aplikační praxi soudů, která byla pozorována již v předchozím roce a která spočívá v častějším ukládání této sankce. Tento nárůst však nevedl ke snížení podílu nepodmíněného trestu odnětí svobody.

Spuštění elektronického monitoringu v září 2018 jako jedné z forem kontroly trestu domácího vězení zatím nevedlo ke zvýšení ukládání tohoto trestu. V roce 2018 bylo také možné zaznamenat pokles vězněných osob, který spočíval zejména v poklesu osob ve výkonu trestu odnětí svobody. Počty osob ve vazbě jsou dlouhodobě poměrně nízké. Nicméně Česká republika stále zůstává v evropském kontextu jednou ze zemí s velmi vysokou vězeňskou populací.

Specifické kategorii pachatelů, **mladistvým a dětem do 15 let** (tj. osobám ve věku do 18 let) – a jimi páchané trestné činnosti, se věnuje následující stať. Pokračuje v interpretaci trendů v kriminalitě mládeže (zejména majetkové, násilné a mravnostní) a mapuje vývoj a difference v trestání mladistvých.

Sledování stavu a změn v kriminalitě (činů jinak trestných a provinění) mladých lidí patří mezi jeden z důležitých úkolů kriminologie. Posouzení současných údajů o této problematice naznačuje, že objasněná kriminalita osob do 18 let se v zásadě již řadu let udržuje na nižší úrovni, než tomu bylo ve vzdálenější minulosti, a na srovnatelné úrovni se pohybuje v současnosti i množství delikventů. To znamená, že určité výkyvy v počtech pachatelů mohou být způsobeny náhodnými vlivy a že tedy tyto změny neodrážejí nezdravé tendence. Počty pachatelů mravnostní kriminality nevzbuzují obavy z nějakých zásadnějších nepříznivých posunů, pouze došlo k jistému nárůstu počtu pachatelů do 15 let u pohlavního zneužívání. Za pozornost stojí, že u mladistvých pachatelů násilné kriminality došlo v roce 2018 k meziročnímu navýšení u těchto typů provinění přibližně o pětinu. Jinak nadále platí, že pachatelé do 18 let se nejčastěji dopouštějí majetkové trestné či jinak trestné činnosti. Lze také podotknout, že stále zůstává bez jednoznačné odpovědi, zda snížený stav trestné činnosti ve veřejném prostoru není vykoupen přesunem kriminality do nějakých skrytějších podob, jakými jsou např. často velmi nebezpečné (a nedostatečně odhalované) trestné činy ve virtuálním světě.

Další část kapitoly se věnuje problematice trestní a sankční politiky v České republice uplatňované vůči pachatelům ve věkové kategorii mezi 15 – 18 lety. Pozornost je věnována nejen vývoji počtů stíhaných, obžalovaných a odsouzených mladistvých a ukládání trestních opatření, ale též ukládání výchovných opatření – tj. specifické kategorii sankcí, které jsou určeny právě pro mladistvé pachatele.

V roce 2018, po období dlouhodobého poklesu počtů stíhaných a obžalovaných mladistvých, lze zaznamenat nepatrný nárůst jejich počtů, který začal v roce 2017. V roce 2018 také, i když nepatrně, stouply i počty odsouzených mladistvých. Na rozdíl od celkové aplikace odklonů s restorativními prvky v přípravném řízení, jejich podíl u mladistvých vzhledem k předchozím letům mírně poklesl. Struktura sankcí ukládaných soudy mladistvým se vzhledem k předchozímu roku příliš nezměnila. Mírně poklesl podíl obecně prospěšných prací a lehce se zvýšil podíl podmíněného odsouzení k trestnímu opatření odnětí svobody. Častěji než u dospělých jsou též využívány alternativy k potrestání. V roce 2018 bylo možné pozorovat pokles počtu uložených nepodmíněných opatření odnětí svobody. Také počty mladistvých ve výkonu trestního opatření odnětí svobody stále klesají. Vliv zde bude mít zřejmě nárůst dosud netrestaných mladistvých před soudy. Peněžitá opatření či trestní opatření domácího vězení jsou mladistvým ukládána pouze výjimečně. Výchovná opatření státní zástupci neukládají příliš často. I v případech soudů je pak patrný výrazný pokles ukládání probačních programů jako jednoho z druhů výchovných opatření. Jedním z hlavních důvodů je problém s jejich dostupností v jednotlivých regionech.

Kapitola věnovaná **trestné činnosti cizích státních příslušníků** na území České republiky přináší aktualizované údaje týkající se počtu cizinců pobývajících na území ČR, jejich skladby dle státní příslušnosti a jimi páchané kriminalitě. Počet cizinců žijících legálně v ČR činil v roce 2018 564 tis., tj. 4,8 % populace. Největší počet cizinců žijících v ČR tvoří nadále občané Ukrajiny, Slovenska, Vietnamu a Ruské federace. Podíl cizinců na celku obyvatel ČR vyjádřený procentem se týká pouze cizinců zde dlouhodobě a trvale pobývajících, nikoli všech cizinců, tj. včetně těch, kteří se na území ČR zdržují pouze krátkodobě.

To je třeba vzít v úvahu při porovnávání podílu cizinců na spáchané trestné činnosti, neboť statistiky kriminality sice zachycují počty pachatelů – cizinců, ale nerozlišují, zda se jedná o cizince zdržující se v ČR dlouhodobě či krátkodobě, případně nelegálně.

Nelegální migrace co do počtu zjištěných osob je v posledních třech letech relativně stabilní. V roce 2018 bylo odhaleno při nelegální migraci na území České republiky celkem 4992 osob. V roce 2018 poklesl absolutní počet objasněných trestných činů spáchaných cizinci oproti roku 2017 o 112, zatímco počet trestně stíhaných cizinců narostl o 109 osob. Občané Slovenska, Vietnamu a Ukrajiny jsou stíháni a žalováni z cizinců nejčastěji, což odpovídá jejich zastoupení na území ČR. Počet osob s cizí státní příslušností v českých věznicích v roce 2018 poklesl, čímž se přerušil určitý vzestupný trend posledních několika let. Na počtu osob umístěných ve vazbě se cizinci podílejí 29,7 %; na počtu osob vykonávajících v českých věznicích trest nepodmíněného odnětí svobody 6,2 %. Celkově nadále platí, že podíl cizích státních příslušníků na známé a evidované kriminalitě je u nás relativně stabilizovaný a spíše nižší, zejména ve srovnání s řadou jiných evropských států.

Součástí **výzkumu organizovaného zločinu**, který probíhá v Institutu pro kriminologii a sociální prevenci od roku 1993, je každoroční dotazování expertů ze speciálních policejních a celních útvarů. Experti vyslovují kvalifikované odhady o stupni rozvinutosti skupin, o míře účasti a způsobu provozování nelegálních aktivit externistů, žen a cizinců, o míře rozšířenosti činností organizovaných skupin na území České republiky. Dlouholeté zjišťování těchto údajů umožňuje sledovat trendy a zachytit změny. Z metodologického hlediska je nezbytné připomenout, že experti uvádějí na základě subjektivního názoru souhrnné odhady kvantitativního i kvalitativního charakteru, vycházející spíše z jejich celkového pohledu než z konkrétních případů, se kterými přišli bezprostředně do styku.

Organizovanost zločineckých skupin se postupně zvyšuje. Plně rozvinutých hierarchicky uspořádaných skupin s třístupňovou řídicí strukturou bylo v posledním šetření mírně přes polovinu.

Odhad podílu žen ve skupinách organizovaného zločinu na území České republiky prochází výkyvy mezi 11 – 20 %. Za léta 2017 a 2018 bylo podle odhadu expertů v rámci organizovaného zločinu 17 % žen. Podíl externích spolupracovníků se od roku 2016 do současnosti ustálil na 40 %. Podíl cizinců na organizovaném zločinu v České republice je i přes drobné výkyvy v podstatě stejný jako podíl Čechů. Nejvíce jsou zastoupeni Vietnamci, Ukrajinci, Rusové, Albánci. Z dlouhodobého hlediska je zaznamenáváno zvyšování podílu ryze českého prvku.

Dotazování experti odhadují též každoročně, které činnosti skupin organizovaného zločinu patří mezi nejrozšířenější, v roce 2018 to bylo praní špinavých peněz, korupce, daňové, úvěrové, pojišťovací podvody. Klesla výroba, pašování a distribuce drog. Trvale je mezi nejrozšířenějšími činnostmi i zakládání podvodných firem, nelegální výroba a pašování alkoholu a cigaret. Roste zneužití počítače k trestné činnosti a zvýšilo se zneužívání prostředků Evropské Unie. Z předních míst postupně klesají krádeže automobilů a organizování prostituce. Výkyvy jsme zaznamenali u celních podvodů a nelegální migrace, od počátku devadesátých let klesají krádeže uměleckých předmětů, postupně klesalo

i vydírání a vybírání poplatků „za ochranu“, vymáhání dluhů na objednávku, padělání CD a podobných nosičů. V roce 2018 byla poprvé zaregistrována trestná činnost Američanů, a to dotační podvody a korupce.

Poslední kapitola popisuje **vývojové trendy výkonu trestu odnětí svobody nepodmíněně** v letech 2008–2018, a to především se zřetelem na populaci osob tento trest vykonávajících. Pozornost věnuje také změnám u těch, kdo výkon NEPO trestu odnětí svobody zajišťují, tedy zaměstnanců Vězeňské služby ČR.

Pro vězeňství v letech 2008 až 2018 je určující několik podstatných změn, které se však projeví spíše formulováním cílů ve strategických dokumentech (Koncepce rozvoje vězeňství do roku 2015 a následně do roku 2025), než reálnými dopady na vězeňskou populaci. Početní proměna stavů odsouzených byla ovlivněna milostí prezidenta republiky Václava Klause v roce 2013, na základě které se naplněnost věznic dočasně snížila, avšak během tří let vystoupala opět k číslům z roku 2011, kdy dosahovala svého maxima.

Vězeňská populace roste dynamičtěji v případě žen. Celkově populace osob vykonávajících trest odnětí svobody nepodmíněně, stejně jako populace obecně, stárne. Co lze označit za statickou proměnnou, je nejvyšší dosažené vzdělání u osob vykonávajících trest odnětí svobody nepodmíněně; po celé sledované desetiletí jsou největší skupinou odsouzení se základním vzděláním, kdy se jejich podíl zvýšil skoro o šest procent. K výrazným změnám nedošlo ani ve skladbě odsouzených z hlediska prvovězných a těch, kdož mají s výkonem trestu odnětí svobody nepodmíněně opakovanou zkušenost. Skladba populace vykonávající NEPO trest nevykazovala žádné zásadní změny ani z pohledu délky vykonávaného trestu, nejčastěji se jednalo v kategoriích vedených vězeňskou službou o délku trestů od jednoho do dvou let, a to po celé sledované období od roku 2008 do roku 2018. Pokud bychom však sečetli jednotlivé kategorie délky uložených trestů do jednoho roku, pak by prvenství patřilo jim.

Závěrečná poznámka podává souhrnnou informaci o (ne)dostupnosti komplexních dat o **obětech trestných činů** v ČR jak na úrovni statistik policejních, tak justičních. Omezenou vypovídací hodnotu mají i údaje Probační a mediační služby. Dalším zdrojem mohou být data z viktimizačních studií, ovšem s vědomím limitů subjektivnosti názorů respondentů, okruhu vybraných deliktů a sledovaného období pro konkrétní výzkum.

Přílohy publikované v závěru doplňují k jednotlivým kapitolám další statistická data.

Ročenka v elektronické podobě je k dispozici na webových stránkách IKSP www.kriminologie.cz.

Summary

Each year, the Institute of Criminology and Social Prevention prepares an analytical overview of trends in registered crime under the research topic *Monitoring and analysis of development trends in criminality, related socio-pathological phenomena and criminogenic factors that need to be addressed in criminal policy*. Preparation of the “**Analysis of Trends in Criminality in the Czech Republic**” yearbook is based on police, judicial and prison statistics, where the subject of research is the state of crime in the year preceding the publication, a year-on-year comparison and comparison to a longer (approx. ten-year) time series. The aim of the publication is to interpret to (not only) professional public data on the development of criminal activity in the Czech Republic, both in the year in question and in a longer-term context. The study offers an assessment of the state, structure and intensity of crime, including territorial changes, and changes in the state and composition of known offenders. It presents selected indicators of criminal activity, with integral appendices capturing ongoing trends in crime in general and the development of individual types of crime, in some cases dating from the beginnings of computer processed statistical data.

The structure of the publication loosely corresponds to the hierarchy of the criminal justice system, in an effort to illustrate trends in crime more comprehensively. The sources used, therefore, not only include statistical overviews of crime from the Police of the Czech Republic, or non-standard reports based on material from the Statistics Department of the Police Presidium of the Czech Republic, but also overviews and special reports at the level of public prosecution and the courts from the Ministry of Justice CSLAV (Central Statistical Sheets and Reporting) system. Prison Service yearbooks and regular annual reports by the Supreme Public Prosecutor’s Office on the activities of public prosecution offices also continue to be used as a source. Selected statistical data from the Probation and Mediation Service of the Czech Republic is available on its website. Reports on the state of inland security and public order in the Czech Republic compared to the previous year, presented by the Ministry of the Interior, are also included.

The continuity of the time series, especially with regard to the number of prosecuted and investigated individuals, was affected by the change in the criminal statistical records system of the Czech Police in 2016. Offenders are now counted with all criminal activity, not just the most serious offence. Another change concerns the calculation of the age of prosecuted offenders. The offender’s age is no longer calculated by the recorder, but by machine. Before 2016, the age was calculated as the difference between the date criminal prosecution commenced and the date of birth; the date prosecution commenced is now replaced by the date the offence was committed. The age of the prosecuted offender is thus determined more accurately, but also with a slight shift to lower age categories.

Trends in crime in the Czech Republic based on police statistics, are mapped in the opening chapter, which monitors the state of registered crime in the year in question, changes from the previous year and over the last decade. It traditionally assesses the structure and intensity of crime and geographical indicators, including the crime index. It also interprets information on the composition of known offenders, broken down by gender and age, and examines the proportion of recidivists. Some information on suicides is also provided.

We continued to see a downward trend in crimes committed in 2018, with a year-on-year decline in registered offences of 5%. The structure of criminal activity remains unchanged, with just over half being property crimes, but with a significant fall in the number of less serious property offences. The most common crime is theft. A relatively significant increase (by 12%) can be seen in moral offences, which includes crimes committed via social networks. This also relates to the continuing increase in cybercrime in general.

The clearance rate of crimes over the monitored decade ranged from 37% to 47%; in 2018 it exceeded 48%. Naturally, there are differences in the clearance rate of individual types of criminal activity.

In terms of geographical breakdown, the Capital City of Prague still has the highest share of crime, with the lowest contribution from the Karlovy Vary Region. The publication also includes a commentary on regional crime rates.

The number of prosecuted and investigated individuals dropped again year-on-year, this time by approximately 2.5%, and the proportion of recidivists among known offenders also decreased to 38%. The proportion of women among offenders remained stagnant, while offenders under the age of 18 totalled less than 5%.

The phenomenon of the continuing decline in registered crime corresponds to the situation in other European countries, however significant latency and a shift to cybercrime must be taken into account.

The second chapter deals with issues related to current **trends in criminal and sanction policy**. In addition to monitoring trends in the number of prosecuted, charged and convicted offenders, including individuals discussed in summary pre-trial proceedings, it also deals with the application of the principle of opportunity by public prosecutors and the use of diversions in criminal proceedings, examining current trends in the structure of sanctions imposed by the courts in detail. In addition to an emphasis on monitoring trends in the imposition of unconditional prison sentences and developments in the prison population in the Czech Republic, it also focuses on the application of alternative sentences. The latest developments in the area of criminal and sanction policy against legal entities are also discussed.

In general, it can be said there was an evident and continuing decrease in the number of prosecuted, charged and convicted individuals in the criminal justice system in 2018. There was a slight increase in the number of individuals sentenced to unconditional prison sentences, even in the structure of sanctions imposed as the main sentence. Conversely, there was an increase in the number of prosecuted, charged and convicted legal entities. Diversions with restorative elements were also used more often in pre-trial proceedings in 2018. The most frequent sentences imposed by the courts as the main sentence were suspended sentences, followed by financial penalties. The change in the sentencing practice of the courts, which was observed last year and consists of the more frequent imposition of this sanction, continued. However, this increase did not lead to a reduction in the proportion of unconditional prison sentences.

The launch of electronic monitoring in September 2018 as one form of overseeing house arrest has not yet led to an increase in the imposition of this sentence. A decrease in the number of prisoners was also recorded in 2018, which mainly consisted of a drop in the number of individuals serving prison sentences. The number of individuals in custody is relatively low in the long term. However, the Czech Republic remains a country with a very high prison population in a European context.

The following section deals with a specific category of offenders, namely **juveniles and children under the age of 15** (i.e. individuals under the age of 18) – and the crimes committed by this group. It continues to interpret trends in juvenile criminality (especially property, violent and moral crime) and maps trends and differences in punishing juveniles.

Monitoring the state of criminality (crimes and offences) and changes therein by young people is one of the important tasks of criminology. An assessment of current data on this issue suggests that, for many years, the clearance rate for crimes by offenders under the age of 18 has, in principle, remained at a lower level than in the distant past, and the number of offenders is currently at a comparable level. This means that certain fluctuations in the number of offenders may be due to arbitrary influences and that these changes do not necessarily reflect an unhealthy trend. The number of perpetrators of moral crime has not raised concerns about any major adverse shifts, only that there has been a certain increase in the number of offenders under the age of 15 charged with sexual abuse. It is worth noting that there was a year-on-year increase in the number of offences by juvenile perpetrators of violent crime in 2018 by approximately one fifth. Otherwise, it still holds true that offenders under the age of 18 most often commit property or other crimes. It should also be pointed out that it is still unclear whether the reduced state of crime in the public space has not come about as a result of a shift into certain hidden forms, such as often very dangerous (and insufficiently detected) offences in the virtual environment.

Another part of the chapter deals with the issue of criminal and sanction policy in the Czech Republic applied to offenders in the 15–18 age category. The focus is not only on developments in the number of prosecuted, charged and convicted juveniles and the criminal measures imposed, but also on the use of correctional measures – i.e. a specific category of sanctions designed specifically for juvenile offenders.

In 2018, after a long period of decline in the number of prosecuted and charged juveniles, there was a slight increase in their numbers, which began in 2017. In 2018, the number of convicted juveniles also increased, albeit slightly. In contrast to the overall use of diversions with restorative elements in pre-trial proceedings, their proportion decreased slightly in the case of juveniles compared to previous years. The structure of sanctions imposed on juveniles by the courts did not change much compared to the previous year. The proportion of community service decreased slightly, while the proportion of suspended sentences increased slightly. Alternative sanctions were also used more frequently than for adults. A decrease in the number of unconditional prison sentences was evident in 2018. The number of juveniles serving prison sentences also continued to fall. This may be due to an increase in the number of juvenile first offenders before the courts. Financial penalties or house arrest are only imposed on juvenile offenders in exceptional cases. Prosecutors

do not impose correctional measures very often. There is also an evident decrease in the use of probational programmes as one type of correctional measure by the courts. One of the main reasons is the problem of their availability in individual regions.

The chapter on **criminal activity by foreign nationals** in the Czech Republic provides updated data concerning the number of foreign nationals residing in the Czech Republic, their composition according to their nationality and their criminal activity. The number of foreign nationals living legally in the Czech Republic in 2018 was 564 thousand, i.e. 4.8% of the population. The largest number of foreign nationals living in the Czech Republic are still citizens of Ukraine, Slovakia, Vietnam and the Russian Federation. The proportion of foreign nationals in relation to the total population of the Czech Republic expressed as a percentage only concerns foreign nationals residing here long-term and permanently, not all foreigners, i.e. those only staying in the Czech Republic for a short time. This should be taken into account when comparing the share of criminal activity by foreign nationals, as crime statistics capture the number of offenders – foreign nationals, but do not distinguish whether they are foreign nationals staying in the Czech Republic long or short term or illegally.

Illegal migration in terms of the number of detected migrants has been relatively stable over the past three years. In 2018, a total of 4,992 illegal migrants were detected in the Czech Republic.

The absolute number of solved crimes committed by foreign nationals decreased by 112 in 2018 compared to 2017, while the number of prosecuted foreign nationals increased by 109. Citizens of Slovakia, Vietnam and Ukraine were the most frequently prosecuted and charged foreign nationals, which corresponds to their representation in the Czech Republic.

The number of foreign nationals in Czech prisons decreased in 2018, ending a certain upward trend over the last few years. Foreign nationals account for 29.7% of the number of individuals in custody and 6.2% of those serving prison sentences in Czech prisons.

Overall, it remains true that the share of foreign nationals in known and registered crime is relatively stable in the Czech Republic and rather low, especially in comparison with a number of other European countries.

Part of the **research into organised crime** conducted by the Institute of Criminology and Social Prevention since 1993 includes an annual survey of experts from special police and customs units. Experts comment on the degree of organisation of criminal groups, the level of participation and management of illegal activities by outsiders, women and foreign nationals, and the extent of criminal activities by organised groups in the Czech Republic. The long-term collection of this data allows trends and changes to be captured and monitored. From a methodological perspective, it is important to remember that experts make subjective comments of both a quantitative and qualitative nature based on their overall view rather than on specific cases with which they have come into direct contact.

The organisation of criminal groups is gradually increasing. Slightly over half the groups in the last survey were fully developed, hierarchically organised groups with a three-tier management structure.

The estimated proportion of women in organised criminal groups in the Czech Republic is subject to fluctuation, ranging between 11% and 20%. According to experts, there were 17% of women in organised crime in 2017 and 2018. The share of outsiders has been stable at 40% from 2016 to the present. Despite minor fluctuations, the share of foreign nationals in organised crime in the Czech Republic is basically the same as the share of Czechs. The most frequently represented foreign nationals are Vietnamese, Ukrainians, Russians and Albanians. From a long-term perspective, there has been an increasing share of a purely Czech element.

Each year, surveyed experts also comment on which activities are the most widespread among organised criminal groups; in 2018 it was money laundering, corruption, tax, credit and insurance fraud. The production, smuggling and distribution of drugs decreased, while the establishment of fraudulent companies and the illegal production and smuggling of alcohol and cigarettes remains among the most widespread activities long-term. The misuse of computers for criminal activities and the misuse of EU funds has also increased. Car theft and the organisation of prostitution have gradually fallen from the top positions. We have seen fluctuations in customs fraud and illegal migration. The theft of art objects has been decreasing since the beginning of the 1990 s. Blackmail, the collection of “protection” money, debt recovery on demand, counterfeiting CDs and similar media have also decreased. Criminal activity by U.S. nationals was registered for the first time in 2018, namely subsidy fraud and corruption.

The final chapter describes **development trends in unconditional prison sentences** in 2008–2018, especially with regard to the population of individuals serving these sentences. Attention was also devoted to changes in those who ensure the execution of unconditional prison sentences, i.e. employees of the Prison Service of the Czech Republic.

Several major changes were decisive for the prison system between 2008 and 2018, however, these have all largely been reflected in the formulation of objectives in strategic documents (Prison Development Concept up to 2015 and subsequently up to 2025) rather than real impacts on the prison population. The number of prisoners was influenced by the amnesty declared by the President of the Czech Republic, Václav Klaus, in 2013, which resulted in a temporary decrease in prison occupancy, although this returned to 2011 figures, when it was at its maximum, within three years.

The prison population is growing more dynamically in the case of women. Overall, the population of prisoners serving unconditional prison sentences, like the population in general, is aging. What can be described as a static variable, is the highest level of education achieved by prisoners serving unconditional prison sentences. Throughout the monitored decade, the largest group of prisoners were those with a basic education, which has increased by almost six percent. There were no significant changes in the composition of prisoners in terms of first-time prisoners and those who have had previous experience serving unconditional prison sentences. The composition of the population serving uncon-

ditional prison sentences did not show any major changes, even in terms of the length of the sentence, most fell in the categories administered by the Prison Service, of one to two years, and this for the entire reporting period from 2008 to 2018. However, if we summed up the individual categories of imposed prison sentences up to one year, then these would come in first place.

The final note provides summary information on the (un)availability of comprehensive data on the **victims of crime** in the Czech Republic, both at the level of police and judicial statistics. Data from the Probation and Mediation Service is also of limited informative value. Another source may be data from victimisation studies, but only by taking into account the limitations of the subjectivity of respondents' opinions, the range of selected offences and the reference period of specific studies.

The appendices published at the end of the publication supplement the individual chapters with additional statistical data.

The yearbook is available in electronic form on the ICSP website at www.kriminologie.cz.

Translated by: Presto

Použitá literatura a zdroje

- Cejp, M., Blatníková, Š., Háková, L., Holas, J., Trávníčková, I., & Vlach, J. (2015). Společenské zdroje vývoje organizovaného zločinu. Praha: IKSP.
- Cejp, M. (2010). Vývoj organizovaného zločinu na území České republiky. Praha: IKSP.
- Cejp, M., a kol. (2004). Organizovaný zločin v České republice III. Praha: IKSP.
- Cejp, M., a kol. (1999). Výzkum organizovaného zločinu v ČR II. Praha: IKSP.
- Centrum pro výzkum veřejného mínění, https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a4598/f9/ov180418.pdf
- Cizinecká policie ČR – statistiky
- CzechTourism, https://ekonomika.idnes.cz/cesko-pocet-turistu-2016-0br/ekonomika.aspx?c=A170412_141127_ekonomika_pas
- Český statistický úřad, https://www.czso.cz/csu/cizinci/4-ciz_pocet_cizincu#cr
- Díblíková, S., Hulmáková, J., Večerka, K., Scheinost, M., Cejp, M. & Pešková, M. (2018). Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2017. Praha: IKSP.
- Díblíková, S., Cejp, M., Štefunková, M., Zeman, P., Smejkal, V. & Martinková, M. (2016). Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2015. Praha: IKSP.
- Gřivna, T. (2016). Trestní odpovědnost právnických osob ve světle principu ultima ratio. Trestné právo ako ultima ratio – hmotnoprávne a procesnoprávne aspekty, 69–74.
- Hulmáková, J. (2015). Sankční politika v kontextu vybraných zásad trestního řízení. Trestněprávní revue, stránky 251–258.
- Hulmáková, J. (2018). Využití mediace v trestním řízení. V T. Gřivna, Pocta Pavlu Šámalovi k 65. narozeninám. Čtyřstoletí hledání spravedlnosti na Nejvyšším soudě ČR (stránky 69–78). Praha: C. H. Beck.
- Hulmáková, J., & Rozum, J. (2012). Aktuální trendy sankční politiky. Trestněprávní revue, stránky 256–262.
- Koncepce českého vězeňství do roku 2015, 2005. 42 s. Dostupné z: https://www.dataplan.info/img_upload/7bdb1584e3b8a53d337518d988763f8d/koncepce_do-roku_2015.pdf
- Koncepce vězeňství do roku 2025, 2016. 162 s. Dostupné z: https://www.vscr.cz/client_data/1/user_files/19/file/PDF/Koncepce/Koncepce_vezenvstvi.pdf
- Kopecký, K. a kol. (2015): Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu, Univerzita Palackého v Olomouci
- Marešová, A., Cejp, M., Holas, J., Martinková, M., & Rozum, J. (2014). Analýza trendů kriminality v roce 2013. Praha: IKSP.
- Marešová, A., Cejp, M., Holas, J., Kuchařík, K., Martinková, M., & Scheinost, M. (2013). Analýza trendů kriminality v roce 2012. Praha: IKSP.
- Marešová, A., Biedermanová, E., Cejp, M., Holas, J., Martinková, M., & Tomášek, J.: (2012). Analýza trendů kriminality v roce 2011. Praha: IKSP.
- Marešová, A., Cejp, M., Martinková, M., Scheinost, M., & Vlach, J. (2011). Analýza trendů kriminality v roce 2010. Praha: IKSP.
- Marešová, A., Cejp, M., Karban, M., Martinková, M., & Vlach, J. (2009). Analýza trendů kriminality v roce 2008. Praha: IKSP.
- Marešová, A., Cejp, M., Martinková, M., & Tomášek, J. (2009). Analýza kriminality v roce 2009 a v předchozím dvacetiletém období. Praha: IKSP.
- Marešová, A., Martinková, M., Cejp, M., & Holas, J. (2009). Kriminalita v roce 2007. Praha: IKSP.
- Marešová, A., Baloun, V., Cejp, M. & Martinková, M. (2007) Kriminalita v roce 2006. Praha: IKSP.

- Marešová, A., Baloun, V., Cejp, M., Martinková, M., & Zeman, P. (2006). *Kriminalita v roce 2005*. Praha: IKSP.
- Marešová, A., Baloun, V., Cejp, M., & Martinková, M. (2006). *Kriminalita v roce 2004*. Praha: IKSP.
- Marešová, A., Baloun, V., Cejp, M., Kadeřábková, D., & Martinková, M. (2005). *Kriminalita v roce 2003*. Praha: IKSP.
- Marešová, A., a kol. (2003). *Kriminalita v roce 2002*. Praha: IKSP.
- Marešová, A., a kol. (2002). *Kriminalita v roce 2001*. Praha: IKSP.
- Marešová, A., Baloun, V., Cejp, M., & Kadeřábková, D.: (2001). *Kriminalita v roce 2000: Sborník statí pracovníků IKSP a časové řady vybraných ukazatelů kriminality*. Praha: IKSP.
- Marešová, A., Cejp, M., Kadeřábková, D., & Martinková, M. (2000). *Kriminalita v roce 1999*. Praha: IKSP.
- Moravcová, E., Podaná, Z., Buriánek, J.: *Delikvence mládeže. Trendy a souvislosti*, Triton 2015
- Nielsen Sobotková, V. a kol. (2014). *Rizikové a antisociální chování v adolescenci*. Praha, Grada
- Research Highest to Lowest – Prison Population Rate. (5. 4 2018, 2019). Načteno z Institute for Criminal Policy Research: http://www.prisonstudies.org/highest-to-lowest/prison_population_rate?field_region_taxonomy_tid=14
- Roubalová, M., Holas, J., Kostelníková, Z. & Pešková, M. (2019). *Oběti kriminality. Poznátky z viktimizační studie*. ISBN 978-80-7338-174-5
- Říčan, P., Janošová P. (2010). *Jak na šikanu*. Praha: Grada.
- Scheinost, M., Cejp, M., Pojman, P. & Diviák, T. (2018). *Trendy vývoje organizovaného zločinu a jeho vybraných forem*. Praha: IKSP.
- Scheinost, M., Cejp, M., Musil, J., Budka, I., & Brabcová, I. (1997). *Výzkum struktury, forem a možností postihu organizovaného zločinu v České republice*. Praha: IKSP.
- Scheinost, M., Brabcová, I., & Cejp, M. (1994). *Pravděpodobné modely organizované kriminality*. Praha: IKSP.
- Scheinost, M., Háková, L., Rozum, J., Tomášek, J., & Vlach, J. (2014). *Sankční politika pohledem praxe*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci.
- Scheinost, M., Válková, H., Háková, L., Hulmáková, J., Kotulan, P., Rozum, J., Vlach, J. (2015). *Teoretické a trestněpolitické aspekty reformy trestního práva v oblasti trestních sankcí IV. sankční politika a její uplatňování*. Praha: IKSP.
- Statistická ročenka Vězeňské služby ČR za rok 2018 a statistiky Vězeňské služby ČR.
- Svrček, L. (2014). *Dohoda o vině a trestu po roce v českém trestním procesu aneb jak je tento institut v praxi (ne)využíván*. Státní zastupitelství, 6, stránky 38–44.
- Šámal, P. (2014). *Nejvyšší soud zhodnotil praxi soudů v oblasti ukládání a výkonu vybraných trestních sankcí a odklonů v letech 2010 a 2011*. Trestněprávní revue, 9, stránky 199–.
- Tomášek, J., Diblíková, S., & Scheinost, M. (2016). *Probace jako efektivní nástroj snižování recidivy*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci.
- Večerka, K., Holas, J., Tomášek, J., Diblíková, S., Blatníková, Š. (2009) *Mládež v kriminologické perspektivě*. Praha: IKSP.
- Večerka, K., Hulmáková, J., Štěchová, M. (2019). *Mladiství v procesu poruchové socializace*, Praha: IKSP.
- www.netolismus.cz

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád.
 Zákon č. 58/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.
 Zeman, P., Diblíková, S., Slavětínský, V., & Štefunková, M. (2013). Zkrácené formy trestního řízení – možnosti a limity. Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci.
 Zezulová, J., & Homola, M. (2017). Faktory mající vliv na ukládání peněžitého trestu v České republice. Státní zastupitelství, 2, stránky 29–36.
 Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2018 (ve srovnání s rokem 2017), MVČR 2019, www.mvcr.cz.
 Zprávy o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území ČR 2013–2018, MV ČR, www.mvcr.cz
 Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2017. (24. 09 2018). Načteno z Nejvyšší státního zastupitelství: http://www.nsz.cz/images/stories/PDF/Zpravy_o_cinnosti/2017/Zprava_o_cinnosti_za_rok_2017.pdf
 Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2018. (2019). Získáno 18. 8 2019, z <http://www.nsz.cz/index.php/cs/udaje-o-cinnosti-a-statisticke-udaje/zprava-o-innosti/2364-zprava-o-cinnosti-statniho-zastupitelstvi-za-rok-2018>
 Zprávy NSZ o činnosti státního zastupitelství za rok... <http://www.nsz.cz/index.php/cs/udaje-o-cinnosti-a-statisticke-udaje/zprava-o-innosti>

Přílohy

- Příloha č. 1 Celková kriminalita v ČR od r. 1973
- Příloha č. 2 Trestná činnost v Praze podle jednotlivých obvodních ředitelství Policie ČR v roce 2017
- Příloha č. 3 Kriminalita od roku 1987 z pohledu policejní statistiky a statistik státních zastupitelství a soudů
- Příloha č. 4 Přehled o počtu vražd na území ČR od roku 1974
- Příloha č. 5 Přehled o počtu policií evidovaných loupeží od roku 1973
- Příloha č. 6 Podíl odklonů s restorativními prvky z počtu stíhaných osob a osob ve ZPŘ v %
- Příloha č. 7 Vývoj podílu vybraných sankcí ukládaných jako hlavní v %
- Příloha č. 8 Podíl prvotrestaných (dosud netrestaných) pachatelů na celkovém počtu odsouzených pachatelů
- Příloha č. 9 Podíl nepodmíněných trestů odnětí svobody do 5 let na celkovém počtu odsouzených pachatelů v %
- Příloha č. 10 Odklony v přípravném řízení u mladistvých pachatelů v absolutních číslech
- Příloha č. 11 Vývoj podílu vybraných sankcí ukládaných mladistvým pachatelům jako hlavní v %
- Příloha č. 12 Vývoj stavu obviněných a odsouzených ve věznicích v ČR v letech 2008–2018
Vývoj stavu doživotně odsouzených v ČR v letech 2008–2018
- Příloha č. 13 Složení odsouzených ve VTOS podle délky uloženého trestu 2008–2018
- Příloha č. 14 Počty vězněných osob a Prison Index ve vybraných zemích Evropy a světa

Příloha č. 1: Celková kriminalita v České republice

Policii ČR evidované trestné činy od počátku počítačového zpracování dat o kriminalitě

Rok	Zjištěné trestné činy	Objasněné tr. činy	Procento
1973	109 355	92 685	85,00
1974	109 573	92 536	84,45
1975	110 957	96 725	87,17
1976	106 602	93 753	87,94
1977	103 083	89 956	87,26
1978	103 251	89 798	86,97
1979	98 091	83 825	85,45
1980	103 219	86 653	83,95
1981	110 312	90 906	82,40
1982	120 444	97 847	81,23
1983	117 001	96 939	82,85
1984	120 918	100 672	83,25
1985	121 272	100 665	83,00
1986	122 122	101 000	82,70
1987	120 260	99 006	82,32
1988	119 675	97 064	81,10
1989	120 768	93 542	77,45
1990	216 852	83 237	38,38
1991	282 998	94 115	33,25
1992	345 140	108 380	31,40
1993	398 505	126 442	31,72
1994	372 427	136 935	36,76
1995	375 630	151 842	40,42
1996	394 267	162 929	41,32
1997	403 654	169 177	41,90
1998	425 930	185 093	43,46
1999	426 626	193 354	45,32
2000	391 469	172 245	43,99
2001	358 577	166 827	46,52
2002	372 341	151 492	40,69
2003	357 740	135 581	37,90
2004	351 629	134 444	38,23
2005	344 060	135 281	39,32
2006	336 446	133 695	39,74
2007	357 391	138 852	38,85
2008	343 799	127 906	37,20
2009	332 829	127 604	38,33
2010	313 387	117 685	37,55

Rok	Zjištěné trestné činy	Objasněné tr. činy	Procento
2011	317 177	122 238	38,53
2012	304 528	120 168	39,46
2013	325 366	129 181	39,70
2014	288 660	126 237	43,72
2015	247 628	112 139	45,28
2016	218 162	101 678	46,61
2017	202 303	94 890	46,90
2018	192 405	92 795	48,20

Příloha č. 2: Trestná činnost v hl. m. Praze po územních odborech

Rok 2018	Praha I.	Praha II.	Praha III.	Praha IV.	Praha
					celkem
Násilná kriminalita					
Registrováno skutků	457	236	302	442	1439
Objasněno skutků za období	266	120	171	241	799
Objasněnost v %	58,2	50,84	56,62	54,52	55,52
Mravnostní kriminalita					
Registrováno skutků	53	99	101	101	354
Objasněno skutků za období	32	37	73	56	198
Objasněnost v %	60,37	37,37	72,27	55,44	55,93
Krádeže vloupáním					
Registrováno skutků	884	834	1184	1491	4395
Objasněno skutků za období	123	77	119	63	382
Objasněnost v %	13,91	9,23	10,05	4,22	8,69
Krádeže prosté					
Registrováno skutků	6829	4156	4527	6867	22513
Objasněno skutků za období	831	466	646	593	2540
Objasněnost v %	12,16	11,21	14,26	8,63	11,28
Ostatní majetková kriminalita					
Registrováno skutků	1041	984	1317	1663	5038
Objasněno skutků za období	182	143	232	226	784
Objasněnost v %	17,48	14,53	17,61	13,58	15,56
Hospodářská kriminalita					
Registrováno skutků	2024	1322	1536	1533	6445
Objasněno skutků za období	669	566	570	523	2336
Objasněnost v %	33,05	42,81	37,1	34,11	36,24
Ostatní kriminalita					
Registrováno skutků	1137	1122	1165	1412	4858
Objasněno skutků za období	788	715	812	853	3187
Objasněnost v %	69,3	63,72	69,69	60,41	65,6
Zbývající kriminalita					
Registrováno skutků	425	549	754	823	2553
Objasněno skutků za období	308	389	583	619	1900
Objasněnost v %	72,47	70,85	77,32	75,21	74,42
Vojenská a protiústavní kriminalita					
Registrováno skutků	1	3	0	2	6
Objasněno skutků za období	1	2	0	0	3
Objasněnost v %	100	66,66	0	0	50

Případné drobné nesrovnalosti v součtech jsou způsobeny tím, že do celkových dat je zahrnuta i evidence trestných činů zjištěná policií na letišti v Ruzyni.

Obvodní ředitelství PČR Praha I. – obvody 1,6,7
Obvodní ředitelství PČR Praha II. – obvody 2,5
Obvodní ředitelství PČR Praha III. – obvody 3,8,9
Obvodní ředitelství PČR Praha IV. – obvody 4,10

Obvodní ředitelství PČR Praha II. – obvody 2,5

Obvodní ředitelství PČR Praha III. – obvody 3,8,9

Obvodní ředitelství PČR Praha IV. – obvody 4,10

Příloha č. 3: Kriminalita od roku 1987 z pohledu policejních statistik a statistik státních zastupitelství a soudů

Rok	Policií zjištěné trestné činy	Policií objasněné trestné činy	Stíháno nebo zkrácené příp. řízení	Obžalováno nebo návrh na potrestání	Soudy odsouzené osoby
1987	120 260	99 006	71 716	59 379	53 366
1988	119 657	97 064	72 887	51 782	47 887
1989	120 768	93 542	65 959	48 523	41 005
1990	216 852	83 237	55 317	26 341	16 521
1991	282 998	94 115	63 194	44 114	27 837
1992	345 1400	108 380	66 565	48 556	31 017
1993	398 505	126 442	82 575	57 917	35 148
1994	372 427	136 935	85 929	65 139	51 931
1995	375 630	151 842	105 169	84 006	54 957
1996	394 267	162 929	109 204	85 377	57 974
1997	403 654	169 177	108 275	84 066	59 777
1998	425 930	185 093	106 488	73 905*	54 083*
1999	426 626	193 354	107 879**	84 973	62 595
2000	391 469	172 245	110 808	86 074	63 211
2001	358 577	166 827	110 461	84 855	60 182
2002	372 341	151 491	110 800**	93 881**	65 098
2003	357 740	135 581	110 997**	95 920**	66 131
2004	351 629	134 444	108 061**	94 430**	68 443
2005	344 060	135 281	108 250**	95 767**	67 561
2006	336 446	133 695	110 484**	97 880**	69 445
2007	357 391	138 852	113 910**	101 240**	75 728
2008	343 799	127 906	110 505**	98 446**	75 761
2009	332 829	127 604	113 408**	102 667**	73 787
2010	313 387	117 685	101 326**	92 807**	69 953***
2011	317 177	122 238	102 955**	94 618**	70 084***
2012	304 528	120 168	103 416	95 189	71 471
2013	325 366	129 181	105 858	98 034	77 976
2014	288 660	126 237	103 591	96 227	72 823
2015	247 628	112 139	91 451	84 327	65 569
2016	218 162	101 678	84 826	78 131	61 423
2017	202 303	94 890	77 158	70 811	55 705
2018	192 405	92 795	76 789	69 851	54 448

Stíháno – počet osob, jejichž stíhání vedené podle § 160 trestního řádu bylo ve sledovaném roce ukončeno

Obžalováno – počet osob, na něž byla podána obžaloba podle § 176 trestního řádu

Odsouzeno – počet osob pravomocně odsouzených

Od roku 2002 jsou v počtu stíhaných osob zahrnuty i osoby, u kterých bylo vedeno zkrácené přípravné řízení a u obžalovaných osob i osoby navržené na potrestání.

* V roce 1998 bylo v důsledku amnestie prezidenta v přípravném řízení ukončeno více než 27 tisíc trestních věcí a zastaveno stíhání více než 15 tis. osob. Projevilo se to jak snížením počtu obžalovaných osob, tak i následně osob odsouzených.

** Údaje byly převzaty z přílohy „Přehled o celkovém stavu a vývoji trestné činnosti podle počtu osob stíhaných, osob, kterým bylo sděleno podezření, a odsouzených“ ze Zprávy o činnosti státního zastupitelství (NSZ) za rok 2012. Údaje sloupce „stíháno nebo...“ se každoročně i zpětně od roku 2005 liší, tj. jsou zpětně upravovány.

*** V některých materiálech ze soudní statistiky, ve srovnání s údaji ve statistické ročence MSp, je uváděn poněkud jiný počet odsouzených osob.

Příloha č. 4: Počty policíí evidovaných vražd* na území ČR od roku 1974

Rok	Evid. vraždy	Objasněné činy	Z toho pokusů	Novoroz. dětí
1974	151	–	50	16
1975	137	–	36	14
1976	114	–	32	9
1977	101	–	33	11
1978	120	–	31	13
1979	130	–	37	12
1980	124	–	44	5
1981	135	–	39	7
1982	161	–	57	21
1983	173	–	67	12
1984	147	–	56	15
1985	142	–	45	12
1986	129	–	38	12
1987	139	–	35	12
1988	100	–	33	1
1989	126	119	41	5
1990	212	184	55	7
1991	194	174	61	9
1992	258	219	78	8
1993	278	229	83	6
1994	286	237	82	4
1995	277	239	96	3
1996	267	226	91	4
1997	291	252	101	3
1998	313	272	135	1
1999	265	236	89	4
2000	279	228	101	6
2001	234	208	84	1
2002	234	210	92	1
2003	232	199	66	3
2004	227	205	85	0
2005	186	161	79	0
2006	231	196	88	2
2007	196	174	64	0
2008	202	174	87	1
2009	181	157	73	2
2010	173	156	64	1
2011	173	148	85	1
2012	188	175	87	1
2013	182	165	87	1

Rok	Evid. vraždy	Objasněné činy	Z toho pokusů	Novoroz. dětí
2014	160	135	82	0
2015	155	135	64	1
2016	136	127	66	1
2017	146	138	76	0
2018	116	104	55	0

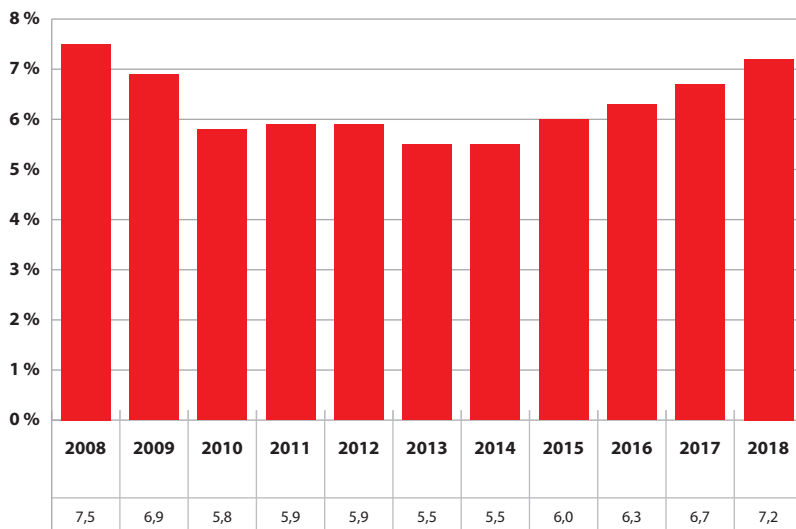
* včetně přípravy vraždy a pokusu vraždy. Počet příprav k trestnému činu vraždy představuje cca 4–8 skutků ročně. V roce 2018 to bylo 6 skutků.

Příloha č. 5: Počty policíí evidovaných loupeží na území ČR od roku 1973

Rok	Zjištěné trestné činy	Objasněné trestné činy
1973	522	445
1974	483	402
1975	469	389
1976	408	322
1977	641	547
1978	664	558
1979	602	540
1980	735	645
1981	643	534
1982	712	601
1983	893	732
1984	815	695
1985	944	816
1986	870	754
1987	800	683
1988	799	675
1989	789	631
1990	3 855	1 475
1991	4 142	1 515
1992	3 855	1 475
1993	4 109	1 530
1994	3 826	1 767
1995	3 978	1 752
1996	4 218	1 965
1997	4 751	2 006
1998	4 306	1 861
1999	4 817	1 900
2000	4 644	1 811
2001	4 372	1 813
2002	5 434	2 450
2003	5 468	2 334
2004	6 107	2 598
2005	5 550	2 388
2006	4 783	2 128
2007	4 668	1 893
2008	4 515	1 966
2009	4 687	2 125
2010	4 019	1 900
2011	3 761	1 729
2012	3 283	1 585

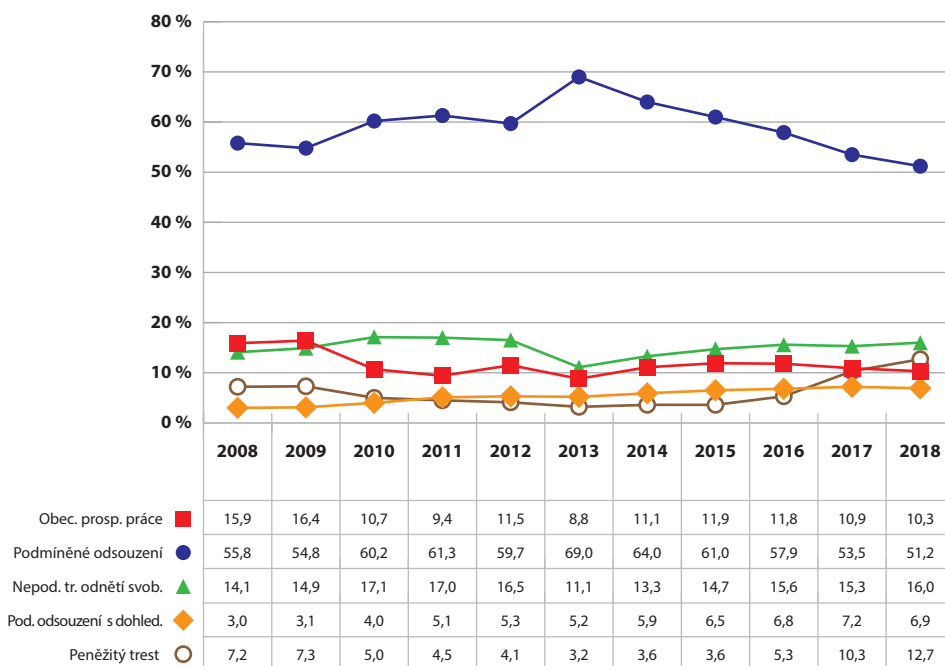
Rok	Zjištěné trestné činy	Objasněné trestné činy
2013	2 961	1 559
2014	2 500	1 409
2015	2 022	1 054
2016	1 646	1 004
2017	1 585	1 019
2018	1 406	891

Příloha č. 6: Podíl odklonů s restorativními prvky z počtu stíhaných osob a osob ve ZPŘ v %

Pramen: Přehledy č. 6 – o vyřízených stíhaných a podezřelých fyzických osobách dle státních zastupitelství, Přehledy ze statistických listů SZ o fyzických osobách – č. 1 – Přehledy o počtu rozhodnutí, Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV

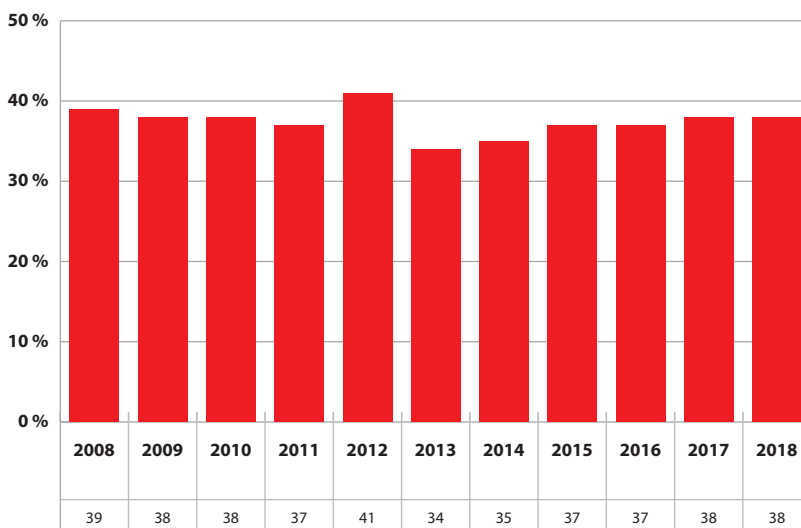
Příloha č. 7: Vývoj podílu vybraných sankcí ukládaných jako hlavní v %

Za sankce ukládané jako hlavní se zde považují nejen jednotlivé druhy trestů a trestních opatření uložených jako hlavní sankce, ale též alternativy k potrestání – tj. jednotlivé druhy upuštění od potrestání a upuštění od uložení trestního opatření. Naopak nejsou zde zařazeny případy upuštění od uložení souhrnného trestu či souhrnného trestního opatření a případy, kdy byla vyslovena vina, ale nedošlo k uložení trestu

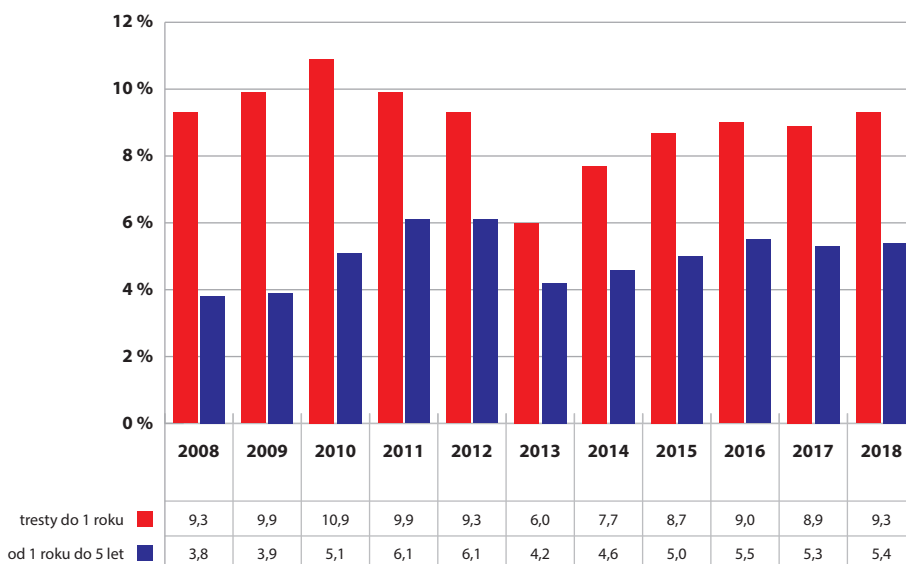
Pramen: Přehledy č. 6 – o pravomocně vyřízených fyzických osobách podle soudů (odsouzených a vyřízených jinak), Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV

Příloha č. 8: Podíl prvotrestaných (dosud netrestaných) pachatelů na celkovém počtu odsouzených pachatelů v %

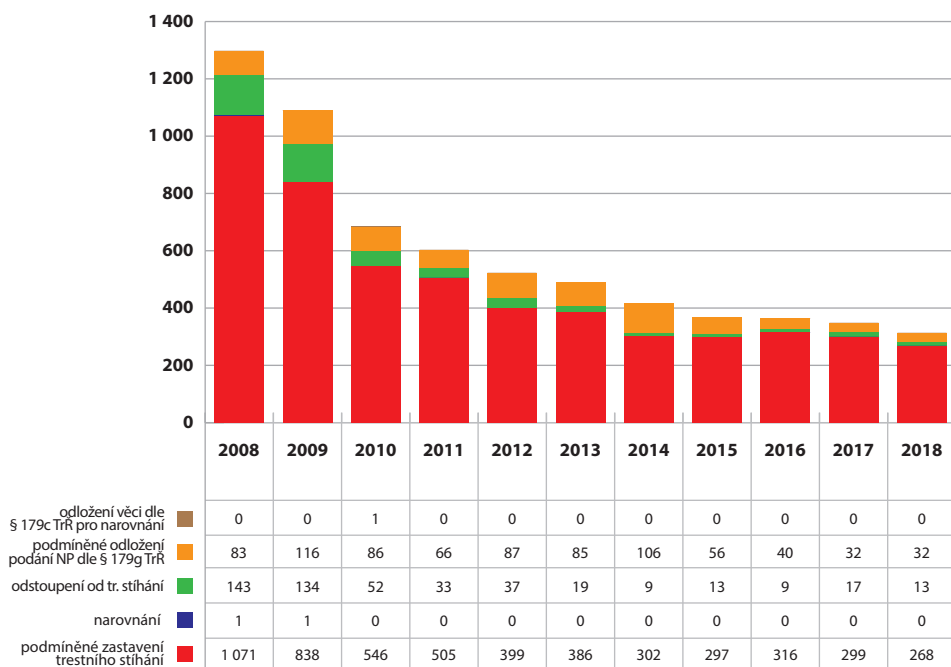
Pramen: Přehledy č. 6 – o pravomocně vyřízených osobách podle soudů (odsouzených a vyřízených jinak), Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV

Příloha č. 9: Podíl nepodmíněných trestů odnětí svobody do 5 let na celkovém počtu odsouzených pachatelů v %

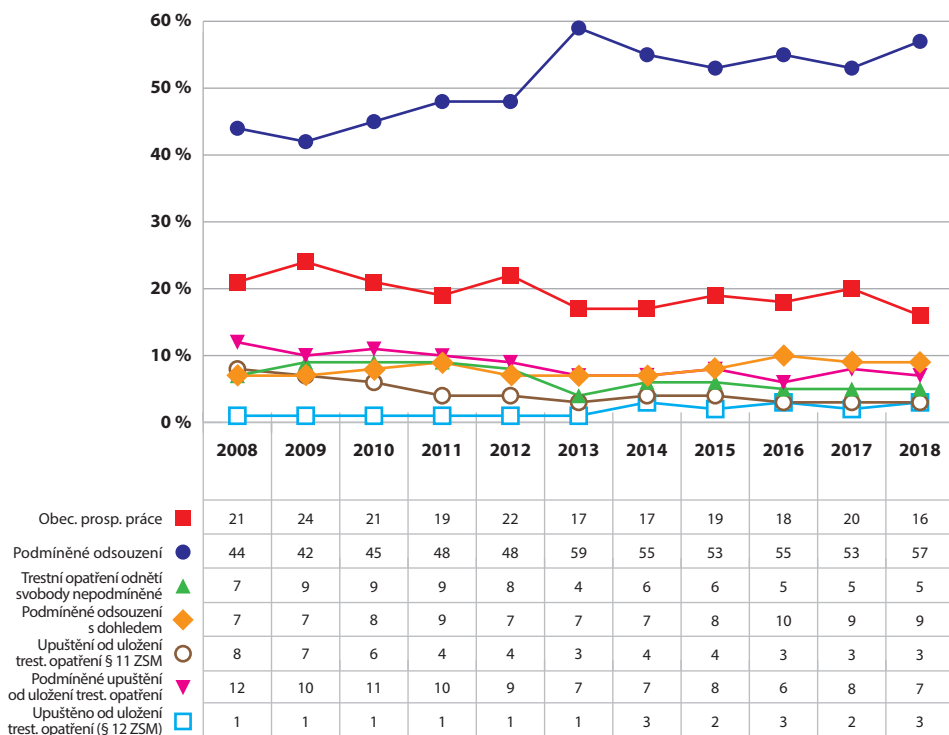
Pramen: Přehledy č. 6 – o pravomocně vyřízených fyzických osobách podle soudů (odsouzených a vyřízených jinak), Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV

Příloha č. 10: Odklony v přípravném řízení u mladistvých pachatelů v absolutních číslech

Pramen: – Přehledy o vyřízených stíhaných a podezřelých fyzických osobách dle státních zastupitelství – mladiství – nestandardní sestavy, Přehledy o počtu rozhodnutí nestandardní sestavy – mladiství, Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV

Příloha č. 11: Vývoj podílu vybraných sankcí ukládaných mladistvým pachatelům jako hlavní v %

Pozn: V případě ostatních sankcí ukládaných jako hlavní soudem jejich podíl jednotlivě nedosáhl ve zkoumaném období ani 3 %.

Za sankce ukládané jako hlavní se zde považují nejen jednotlivé druhy trestních opatření uložených jako hlavní sankce, ale též alternativy k potrestání – tj. jednotlivé druhy upuštění uložení trestního opatření. Naopak nejsou zde zařazeny případy upuštění od uložení souhrnného trestního opatření a případy, kdy byla vyslovena vina, ale nedošlo k uložení trestního opatření.

Pramen: Přehledy o pravomocně vyřízených fyzických osobách podle soudů (odsouzených a vyřízených jinak) – mladiství – nestandardní sestavy, Ministerstvo spravedlnosti ČR

Příloha č. 12: Vývoj stavu obviněných a odsouzených ve věznicích v ČR v letech 2008–2018
(zpracováno ze statistik GRVS ČR, Ročenka, vždy k 31. 12.)

1. Vývoj stavů obviněných v letech 2008–2018											
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Muži	2 214	2 209	2 279	2 428	2 028	2 161	2 040	1 814	1 752	1 681	1 702
Ženy	188	151	164	185	155	147	145	146	155	128	114
Celkem	2 402	2 360	2 443	2 613	2 183	2 308	2 185	1 960	1 907	1 809	1 816
2. Vývoj stavů odsouzených v letech 2008–2018											
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Muži	17 209	18 367	18 320	19 234	19 129	13 491	15 411	17 568	19 019	18 761	18 155
Ženy	891	1 007	1 129	1 307	1 300	810	1 022	1 282	1 482	1 510	1 522
Celkem	18 100	19 374	19 449	20 541	20 429	14 301	16 433	18 850	20 501	20 271	19 677
3. Vývoj stavů vězněných v letech 2008–2018											
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Obvinění	2 402	2 360	2 443	2 613	2 183	2 308	2 185	1 960	1 907	1 809	1 816
Odsouzení	18 100	19 374	19 449	20 541	20 429	14 301	16 433	18 850	20 501	20 271	19 677
Chovanci		3	8	16	32	36	40	56	73	79	84
Celkem	20 502	21 737	21 900	23 170	22 644	16 645	18 658	20 866	22 481	22 159	21 577
4. Vývoj stavů doživotně odsouzených v letech 2008–2018											
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Muži	31	36	35	38	41	43	45	45	45	46	45
Ženy	2	2	2	2	3	3	3	3	3	3	3
Celkem	33	38	37	40	44	46	48	48	48	49	48

Příloha č. 13: Složení odsouzených ve VTOS podle délky uloženého trestu 2008 – 2018

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Do 3 měsíců	482	437	351	319	258	64	115	160	85	182	213
Od 3 do 6 měsíců	1 301	2 155	1 881	1 693	1 391	402	823	1 188	702	1 222	1 229
Od 6 do 9 měsíců	1 248	1 797	1 673	1 621	1 523	564	993	1 395	2 100	1 530	1 494
Od 9 měsíců do 1 roku	1 707	2 985	3 149	3 309	3 142	953	1 926	2 785	1 591	3 296	3 102
Od 1 do 2 roků	3 737	4 121	4 279	5 013	5 253	3 609	3 759	4 099	4 944	4 199	4 108
Od 2 do 3 roků	2 633	2 354	2 480	2 737	2 863	2 710	2 704	2 866	2 913	3 168	2 945
Od 3 do 5 roků	2 745	1 895	2 056	2 236	2 411	2 466	2 476	2 615	3 542	2 802	2 747
Od 5 do 7 roků	1 433	1 090	1 057	1 093	1 123	1 140	1 203	1 281	1 762	1 379	1 390
Od 7 do 10 roků	1 274	1 238	1 246	1 223	1 197	1 138	1 195	1 208	1 295	1 250	1 236
Od 10 do 15 roků	1 191	1 034	1 014	998	944	901	863	839	1 041	788	749
Nad 15 roků	316	218	226	259	280	308	328	366	478	406	416
Doživotí	33	38	37	40	44	46	48	48	48	49	48

Zdroj: Statistické ročenky Vězeňské služby ČR 2007–2017, Vězeňská služba ČR, Dostupné na: <http://vscr.cz/informacni-servis/statistiky/statisticke-rocenky-vezenske-sluzby/statisticke-rocenky-GR-VS>

Příloha č. 14: Vězeňský index a počty vězněných osob ve vybraných zemích

Země	PI – počet vězňů na 100 tisíc obyvatel	Vězeňská populace v absolutních číslech	Počet obyvatel v mil.	Data k měsíc/rok
Anglie a Wales	140	83014	59,2	9/2018
Belgie	88	10073	11,46	9/2018
Bělorusko	364	34600	9,5	10/2016
Bosna a Hercegovina	73	1722	2,35	12/2014
Bulharsko	125	9028	7,21	10/2014
Černá Hora	180	1123	0,62	12/2016
Česká republika	205	21806	10,63	9/2018
Dánsko	63	3635	5,8	9/2018
Estonsko	195	2575	1,32	9/2018
Finsko	51	2842	5,52	9/2018
Francie	104	70710	67,8	7/2018
Chorvatsko	78	3228	4,11	1/2018
Irsko	78	3816	4,88	9/2018
Island	37	131	0,36	9/2018
Itálie	98	59135	60,41	8/2018
Kosovo	95	1648	1,74	12/2016
Kypr	83	710	0,85	9/2016
Litva	235	6544	2,78	9/2018
Lotyšsko	195	3765	1,93	1/2018
Lucembursko	107	650	0,61	9/2018
Maďarsko	173	16947	9,77	9/2018
Makedonie	141	2931	2,08	1/2018
Malta	133	588	0,44	10/2017
Moldavsko	212	7510	3,55	4/2018
Německo	75	62194	82,93	3/2018
Nizozemí	61	10464	17,11	9/2017
Norsko	63	3373	5,32	9/2018
Polsko	194	73524	37,98	8/2018
Portugalsko	127	13065	10,28	9/2018
Rakousko	98	8692	8,86	5/2018
Rumunsko	111	21527	19,43	9/2018
Rusko	402	582889	144,9	9/2018
Řecko	97	10409	10,72	9/2018
Severní Irsko	76	1435	1,88	9/2018
Skotsko	143	7771	5,45	9/2018
Slovensko	191	10415	5,45	8/2018
Slovinsko	64	1333	2,07	9/2018
Srbsko	154	10807	7,0	1/2018
Španělsko	126	59087	46,76	9/2018

Země	PI – počet vězňů na 100 tisíc obyvatel	Vězeňská populace v absolutních číslech	Počet obyvatel v mil.	Data k měsíc/rok
Švédsko	59	5979	10,09	10/2017
Turecko	288	232886	80,89	1/2018
Ukrajina	157	56246	35,9	9/2018

Vybrané mimoevropské státy

Stát	Index na 100 tis. obyvatel	Počet vězněných osob	Počet obyvatel v mil.	K datu měsíc/rok
Alžír	cca 146	cca 60 000	41,2	9/2017
Angola	97	24 000	25,7	4/2016
Argentina	186	81 975	44,06	12/2016
Austrálie	172	42 942	24,98	6/2018
Bolívie	156	17 946	11,53	4/2018
Brazílie	324	690 722	213,27	9/2018
Čína	118	1 649 804	1,4 miliardy	6/2015
Egypt	116	106 000	91,5	8/2016
Ekvádor	222	37 497	16,89	3/2018
Etiopie	127	113 727	89,56	3/2014
Filipíny	179	188 278	105,21	5/2018
Chile	233	42 683	18,3	8/2018
Indie	33	419 623	1289,7	12/2015
Indonésie	93	248 389	267,05	9/2018
Irán	284	230 000	80,91	6/2017
Japonsko	41	51 805	126,52	7/2018
Jihoafrická rep.	280	158 111	56,5	7/2017
J. Korea	109	55 198	50,8	12/2017
Kanada	114	41 145	35,94	3/2016
Kolumbie	240	118 708	49,53	8/2018
Maroko	232	82 512	35,5	2/2018
Mexiko	164	204 422	124,43	3/2018
Malajsie	177	55 413	31,27	9/2017
Mongolsko	102	3 099	3,05	6/2017
Nigérie	37	73 631	199,27	7/2018
Nový Zéland	214	10 435	4,88	6/2018
Paraguay	199	13 607	6,84	10/2017
Peru	270	87 995	32,55	6/2018
Saudská Arábie	197	61 000	30,92	6/2017
Srí Lanka	94	20 598	21,99	12/2017
Tanzanie	58	31 382	54,24	12/2015
Thajsko	526	364 288	69,2	9/2018
Tunis	181	20 755	11,49	10/2017

Stát	Index na 100 tis. obyvatel	Počet vězněných osob	Počet obyvatel v mil.	K datu měsíc/rok
Uganda	129	54 059	41,99	10/2017
USA	655	2 121 600	323,9	12/2016
Uruguay	321	11 078	3,45	8/2017
Venezuela	178	57 096	32,16	6/2017
Vietnam	137	130 002	95,17	10/2017

Zpracováno z World Prison Brief (www.prisonstudies.org/world-prison-brief). WPB je databáze, která poskytuje informace o vězeňských systémech po celém světě. Jednotlivé země dodávají data o celkové vězeňské populaci, přepočtu podílu na 100 tisíc obyvatel (PI= prison index), obsazenosti věznic, nebo počtech mladistvých, žen či cizinců mezi vězněnými osobami apod.

Přehled titulů vydaných v edici Institutu pro kriminologii a sociální prevenci od roku 2012

Ediční řada Studie:

2019

- 449 Roubalová, M., Holas, J., Kostelníková, Z. & Pešková, M. *Oběti kriminality. Poznatky z viktimizační studie.*
- 452 Tomášek, J., Diblíková, S., Hamplová, N. & Rozum, J. *Rodinné skupinové konference.*
- 453 Zeman, P., Blatníková, Š., Grohmannová, K., Koňák, T., Novák, P., Roubalová, M. & Trávníčková, I. *Uživatelé drog ve vězení – hodnocení účinnosti terapeutických programů.*
- 454 Diblíková, S., Cejp, M., Hulmáková, J., Raszková, T., Roubalová, M., Scheinost, M., Večerka, K. & Zhřivalová, P. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2018.*
- 455 Roubalová, M., Grohmannová, K., Trávníčková, I. & Zeman, P. *Možnosti zjišťování míry a struktury sekundární drogové kriminality v podmínkách České republiky.*

2018

- 447 Diblíková, S., Hulmáková, J., Večerka, K., Scheinost, M., Cejp, M. & Pešková, M. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2017.*
- 446 Scheinost, M., Cejp, M., Pojman, P. & Diviák, T. *Trendy vývoje organizovaného zločinu a jeho vybraných forem.*

2017

- 440 Zeman, P. (ed.) *Research on Crime and Criminal Justice in the Czech Republic (selected results of research activities of IKSP in the years 2012–2015).*
- 441 Tomášek, J., Faridová, P., Kostelníková, Z., Přesličková, H., Rozum, J. & Zhřivalová, P. *Zaměstnání jako faktor desistence.*
- 443 Karabec, Z., Hulmáková, J., Vlach, J., Diblíková, S., Zeman, P. *Criminal Justice System in the Czech Republic. 3rd amended and revised edition.*
- 444 Budka, I. *Využití právních nástrojů pro potírání organizovaného zločinu.*
- 445 Diblíková, S., Hulmáková, J., Večerka, K., Scheinost, M., Karban, M., Martinková, M. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2016.*

2016

- 431 Blatníková, Š., Faridová, P., Vranka, M. *Kriminální styly myšlení: Inventář PICT-cz.*
- 432 Marešová, A., Biedermanová, E., Rozum, J., Tamchyna, M. & Zhřivalová, P. *Výkon nepodmíněného trestu odnětí svobody – kriminologická analýza.*
- 433 Blatníková, Š. *Nebezpečnost a násilí ve vězeňském prostředí.*
- 435 Holas, J., Krulichová, E., Háková, L., Scheinost, M. *Regionální kriminalita a její odraz v kvalitě života obyvatel.*
- 437 Diblíková, S., Cejp, M., Štefunková, M., Smejkal, V. & Martinková, M. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2015.*
- 438 Tomášek, J., Diblíková, S. & Scheinost, M. *Probace jako efektivní nástroj snižování recidivy.*

- 439 Rozum, J., Tomášek, J., Vlach, J. & Háková, L. *Efektivita trestní politiky z pohledu recidivy.*

2015

- 423 Scheinost, M., Háková, L., Rozum, J., Tomášek, J. & Vlach, J. *Trestní sankce – jejich uplatňování, vliv na recidivu a mediální obraz v televizním zpravodajství. (Teoretické a trestněpolitické aspekty reformy trestního práva v oblasti trestních sankcí III.).*
- 424 Marešová, A., Havel, R., Martinková, M. & Tamchyna, M. *Násilná kriminalita v nejisté době.*
- 425 Marešová, A., Biedermanová, E., Diblíková, S., Požár, J. & Martinková, M. *Analýza trendů kriminality v ČR v roce 2014.*
- 426 Zeman, P., Štefunková, M. & Trávníčková, I. *Drogová kriminalita a trestní zákoník.*
- 427 Večerka, K. & Štěchová, M. *Preventivní praxe po novelizaci zákona o sociálně-právní ochraně dětí.*
- 428 Blatníková, Š., Faridová, P. & Zeman, P. *Znásilnění v ČR – trestné činy a odsouzení pachatelé.*
- 429 Scheinost, M., Válková, H., (eds.) *Sankční politika a její uplatňování. (Teoretické a trestněpolitické aspekty reformy trestního práva v oblasti trestních sankcí IV.).*
- 430 Cejp, M., Blatníková, Š., Háková, L., Holas, J., Trávníčková, I. & Vlach, J. *Společenské zdroje vývoje organizovaného zločinu.*
- 422 Škvain, P. *Zabezpečovací detence z pohledu vybraných zahraničních právních úprav.*

2014

- 414 Martinková, M., Slavětínský, V. & Vlach, J. *Vybrané problémy z oblasti domácího násilí v ČR.*
- 415 Štěchová, M. & Večerka, K. *Systémový přístup k prevenci kriminality mládeže.*
- 417 Marešová, A., Cejp, M., Holas, J., Martinková, M. & Rozum, J. *Analýza trendů kriminality v roce 2013.*
- 418 Blatníková, Š., Faridová, P. & Zeman, P. *Násilná sexuální kriminalita – téma pro experty i veřejnost.*
- 419 Scheinost, M., Háková, L., Rozum, J., Tomášek, J. & Vlach, J. *Sankční politika po-
hledem praxe. (Teoretické a trestněpolitické aspekty reformy trestního práva v oblasti
trestních sankcí II.).*

2013

- 403 Košťál, J. *Vybrané metody vícerozměrné statistiky. (Vybrané metody kriminologického
výzkumu – svazek 4).*
- 404 Pojman, P. *Ruský a ukrajinský organizovaný zločin.*
- 405 Tomášek, J. *Self-reportové studie kriminálního chování. (Vybrané metody krimino-
logického výzkumu – svazek 5).*
- 406 Holas, J. *Politický radikalismus a mládež.*
- 408 Zeman, P., Diblíková, S., Slavětínský, V. & Štefunková, M. *Zkrácené formy trestního
řízení – možnosti a limity.*
- 410 Scheinost, M., a kol. *Trestní sankce a jejich odraz v praxi, tisku a v názorech veřej-
nosti. (Teoretické a trestněpolitické aspekty reformy trestního práva v oblasti trestních
sankcí I.).*

- 411 Marešová, A., Cejp, M., Holas, J., Kuchařík, K., Martinková, M. & Scheinost, M. *Analýza trendů kriminality v roce 2012.*
- 412 Holas, J. & Večerka, K. *Stát a občan v prevenci kriminality.*
- 2012**
- 397 Cejp, M. (ed.) *Selected Results of Research Activities of ICSP in the Years 2008–2011.*
- 398 Marešová, A., Cejp, M., Martinková, M., Tomášek, J., Vlach, J. & Zeman, P. *Crime in the Czech Republic in 2010.*
- 399 Večerka, K. *Mládež o kriminalitě a etice každodennosti.*
- 402 Marešová, A., Biedermanová, E., Cejp, M., Holas, J., Martinková, M. & Tomášek, J. *Analýza trendů kriminality v roce 2011.*

Ediční řada Prameny:

- 2019**
- 448 Heiskanen, M. & Lietonen, A. *Kriminalita a gender. Studie zaměřená na zastoupení mužů a žen v mezinárodní statistice kriminality.*
- 450 Škody působené kybernetickou kriminalitou. *Zpráva shrnující hlavní poznatky Pracovní skupiny k nákladům kyberkriminality.*
- 451 *Příručka k evaluaci. Pokyny k navrhování, provádění a používání nezávislé evaluace v UNODC.*
- 2017**
- 442 UNODC: *Mezinárodní klasifikace trestných činů pro statistické účely.*
- 2016**
- 434 Heiskanen, M., Aebi, M. E., van der Brugge, W., Jehle, J.–M. *Evidence alternativních trestů a zjišťování míry atrice. Metodologická studie komparativních dat v Evropě.*
- 436 *13. kongres OSN o prevenci kriminality a trestní justici. Dauhá, Katar, 12.–19. dubna 2015*
- 2015**
- 420 Francis, B., Humphreys, L., Kirby, S. & Soothill, K. *Kriminální kariéra v organizovaném zločinu.*
- 421 Mendel, R. A. *Mládeži nepřístupno. Argumenty pro snižování počtu odnětí svobody u mladistvých.*
- 2014**
- 416 Benes, M. & Astbury, B. (eds.) *Problémy trestního soudnictví: evaluace programů, prevence kriminality, strach z kriminality a recidiva – pohledem australských kriminologů.*
- 2013**
- 407 United Nations Office on Drugs and Crime *Odhad nezákonných finančních toků plynoucích z obchodu s drogami a jiného nadnárodního organizovaného zločinu.*
- 409 United Nations Office on Drugs and Crime *Světová zpráva o obchodování s lidmi 2012.*

- 413 European Forum for Urban Security *Pouliční násilí v EU: Skupiny mladistvých a násilí na veřejnosti.*

2012

- 395 Cejp, M. (ed.) *Britské strategické dokumenty k prevenci a potírání závažné trestné činnosti.*
- 396 Goodey, J. & Aromaa, K. (eds.) *Trestné činy z nenávisti (příspěvky ze Stockholmského kriminologického sympozia 2006 a 2007).*
- 400 Marešová, A. (ed.) *Trendy kriminality ve světě a nové problémy a reakce v oblasti prevence kriminality a trestní justice.*
- 401 Diblíková, S. (ed.) *Rada Evropy a International Juvenile Justice Observatory k soudnictví nad mládeží.*

Plné texty všech titulů, publikovaných v edici Institutu pro kriminologii a sociální prevenci od roku 2000, jsou volně dostupné na webu IKSP www.kriminologie.cz v sekci Publikace.

Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2018

Autoři: Simona Diblíková
Martin Cejp
Jana Hulmáková
Tereza Raszková
Michaela Roubalová
Miroslav Scheinost
Kazimír Večerka
Petra Zhřivalová

Vydavatel: Institut pro kriminologii a sociální prevenci
Nám. 14. října 12, Praha 5

Určeno: Pro odbornou veřejnost

Design: addnoise.org

Sazba: Lukáš Pracný, sazbaknih.cz

Vydání: první, listopad 2019

www.kriminologie.cz

ISBN 978-80-7338-179-0

